SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (šesti senat)

z dne 25. junija 2010 *

V zadevi T-66/01,

Imperial Chemical Industries Ltd, nekdanja Imperial Chemical Industries plc, s sedežem v Londonu (Združeno kraljestvo), ki so jo sprva zastopali D. Vaughan, D. Anderson, QC, S. Lee, barrister, S. Turner, S. Berwick in R. Coles, solicitors, nato D. Vaughan, S. Lee, S. Berwick in S. Ford, barrister,

tožeča stranka,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopata J. Currall in P. Oliver, zastopnika, skupaj z J. Flynnom, QC, in s C. Westom, barrister,

tožena stranka,

* Jezik postopka: angleščina.

zaradi, primarno, predloga za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije 2003/7/ES z dne 13. decembra 2000 v zvezi s postopkom na podlagi člena 82 [ES] (zadeva COMP/33.133 – D: Natrijev karbonat – ICI) (UL 2003, L 10, str. 33) in, podredno, predloga za razveljavitev ali znižanje globe, naložene tožeči stranki,

SPLOŠNO SODIŠČE (šesti senat),

v sestavi A. W. H. Meij, predsednik, V. Vadapalas (poročevalec) in A. Dittrich, sodnika,

sodna tajnica: K. Pocheć, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 26. junija 2008

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

1 Tožeča stranka, Imperial Chemical Industries Ltd, prej Imperial Chemical Industries plc, je družba prava Združenega kraljestva, dejavna v sektorju kemije. V času dejanskega stanja je med drugim proizvajala natrijev karbonat.

2 Natrijev karbonat obstaja v naravi v obliki minerala trona (naravna soda) ali pa je pridobljen s kemijskim postopkom (sintetična soda). Naravna soda se pridobiva z drobljenjem, s prečiščevanjem in kalcinacijo minerala trona. Sintetična soda nastane pri reakciji navadne soli in apnenca s postopkom „amoniak–soda“, ki sta ga brata Solvay razvila leta 1863.

3 Komisija Evropskih skupnosti je aprila 1989 na podlagi člena 14(3) Uredbe Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prva uredba o izvajanju členov [81 ES] in [82 ES] (UL 1962, 13, str. 204), v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja, opravila preiskave pri različnih proizvajalcih natrijevega karbonata v Skupnosti.

4 Komisija je 19. junija 1989 tožeči stranki na podlagi člena 11 Uredbe št. 17 poslala zahtevo za informacije, na katero je ta odgovorila 14. septembra 1989.

5 Komisija se je 19. februarja 1990 odločila, da bo zoper tožečo stranko, družbo Solvay in družbo Chemische Fabrik Kalk (v nadaljevanju: CFK) po uradni dolžnosti začela postopek na podlagi člena 3(1) Uredbe št. 17.

6 Komisija je 13. marca 1990 tožeči stranki ter družbama Solvay in CFK poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Vsaka od družb je prejela samo del ali dele obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, povezane s kršitvami, ki so jo zadevale, skupaj s priloženimi zadevnimi obremenilnimi dokazi.

7 Komisija je za vse kršitve iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah sestavila samo en spis.

8 Komisija je v zvezi z obravnavano zadevo pod naslovom V obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah ugotovila, da je tožeča stranka zlorabila prevladujoč položaj na trgu natrijevega karbonata v Združenem kraljestvu.

9 Tožeča stranka je 31. maja 1990 predložila pisna stališča v odgovor na očitke, ki jih je navedla Komisija. Komisija jo je zaslišala 26. in 27. junija 1990.

10 Komisija je 19. decembra 1990 sprejela Odločbo 91/300/EGS v zvezi s postopkom na podlagi člena [82 ES] (IV/33.133 – D: Natrijev karbonat – ICI) (UL 1991, L 152, str. 40). V tej odločbi, ki je bila tožeči stranki vročena z dopisom z dne 1. marca 1991,

je ugotovila, da „[je tožeča stranka] nekje od leta 1983 [pa] do danes kršila določbe člena [82 ES], in sicer z ravnanjem, s katerim je želela izključiti ali zelo močno omejiti konkurenco in ki je obsegalo […] odobritev precejšnjih rabatov in drugih finančnih spodbud za mejno količino, tako da je zagotovila, da se bo stranka [pri njej] oskrbovala z vsemi ali s skoraj vsemi potrebnimi količinami, zagotovitev privolitve strank, da se bodo [pri njej] oskrbovale z vsemi ali s skoraj vsemi potrebnimi količinami ali pa nakupe pri konkurentih omejile na določeno količino, [in], vsaj v enem primeru, pogojevanje dodelitve rabatov in drugih finančnih ugodnosti s privolitvijo stranke, da se bo [pri njej] oskrbovala z vsemi potrebnimi količinami“.

11 V skladu s členom 3 Odločbe 91/300 je bila „[tožeči stranki] zaradi [ugotovljene] kršitve [naložena] globa v višini [desetih] milijonov ekujev“.

12 Istega dne je Komisija sprejela tudi Odločbo 91/297/EGS v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/33.133 – A: Natrijev karbonat – Solvay, ICI) (UL 1991, L 152, str. 1), v kateri je ugotovila, da sta „družba Solvay in [tožeča stranka] kršili določbe člena [81 ES] s tem, ko sta od 1. januarja 1973 [in] vsaj do sprožitve tega postopka sodelovali pri usklajenem ravnanju, s katerim sta svojo prodajo natrijevega karbonata v Skupnosti omejili na svoja notranja trga, in sicer družba Solvay na zahodno celinsko Evropo, [tožeča stranka] pa na Združeno kraljestvo in Irsko“. Družbi Solvay in tožeči stranki je bila naložena globa, in sicer vsaki v višini sedem milijonov ekujev.

13 Komisija je istega dne sprejela tudi Odločbo 91/298/EGS v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/33.133 – B: Natrijev karbonat – Solvay, CFK) (UL 1991, L 152, str. 16), v kateri je ugotovila, da sta „družbi Solvay in CFK kršili določbe člena [81 ES] s tem, ko sta približno od leta 1987 [pa] do danes sodelovali pri sporazumu o delitvi trgov, s katerim je družba Solvay družbi CFK jamčila minimalni obseg prodaje natrijevega karbonata v Nemčiji, izračunan na podlagi prodaje, ki jo je družba CFK

dosegla leta 1986, in se zavezala, da bo morebiten primanjkljaj družbe CFK izravnala z odkupom potrebnih količin, da bi njena prodaja dosegla zajamčeni minimum“. Družbi Solvay in družbi CFK je bila naložena globa v višini treh milijonov oziroma enega milijona ekujev.

14 Komisija je istega dne sprejela še Odločbo 91/299/EGS v zvezi s postopkom na podlagi člena [82 ES] (IV/33.133 – C: Natrijev karbonat – Solvay) (UL 1991, L 152, str. 21), v kateri je ugotovila, da je „družba Solvay nekje od leta 1983 [pa] do danes kršila določbe člena [82 ES], in sicer z ravnanjem, s katerim je želela izključiti ali zelo močno omejiti konkurenco in ki je obsegalo […] sklepanje sporazumov s strankami, na podlagi katerih so se morale [pri njej] nedoločeno ali pretirano dolgo obdobje oskrbovati z vsemi ali s skoraj vsemi potrebnimi količinami sode, odobritev precejšnjih rabatov in drugih finančnih spodbud za mejno količino, ki je presegla osnovno pogodbeno količino stranke, tako da je zagotovila, da se je pri družbi Solvay oskrbovala z vsemi ali s skoraj vsemi potrebnimi količinami, [in] pogojevanje odobritve rabatov s privolitvijo stranke, da se bo [pri] družbi Solvay oskrbovala z vsemi potrebnimi količinami“. Družbi Solvay je bila naložena globa v višini 20 milijonov ekujev.

15 Družba Solvay je 2. maja 1991 predlagala razglasitev ničnosti odločb 91/297, 91/298 in 91/299. Tožeča stranka je 14. maja 1991 pri Splošnem sodišču vložila tožbi, s katerima je predlagala razglasitev ničnosti odločb 91/297 in 91/300.

16 Splošno sodišče je s sodbo z dne 29. junija 1995 v zadevi ICI proti Komisiji (T-37/91, Recueil, str. II-1901, v nadaljevanju: sodba ICI II) razsodilo, da je treba tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev pravic do obrambe glede vpogleda v spis, v celoti zavrniti, in nato Odločbo 91/300 razglasilo za nično z obrazložitvijo, da je bila navedena odločba overovljena po vročitvi, kar je pomenilo bistveno kršitev postopka v smislu člena 230 ES.

17 Splošno sodišče je istega dne razglasilo za nično tudi Odločbo 91/297 (sodbi v zadevi Solvay proti Komisiji, T-30/91, Recueil, str. II-1775, v nadaljevanju: sodba Solvay I, in v zadevi ICI proti Komisiji, T-36/91, Recueil, str. II-1847, v nadaljevanju: sodba ICI I) v delu, ki se nanaša na tožeči stranki v teh zadevah, zaradi kršitve pravice do vpogleda v spis. Poleg tega je Splošno sodišče razglasilo za nično Odločbo 91/298 (sodba v zadevi Solvay proti Komisiji, T-31/91, Recueil, str. II-1821, v nadaljevanju: sodba Solvay II) v delu, ki se nanaša na družbo Solvay, in Odločbo 91/299 (sodba v zadevi Solvay proti Komisiji, T-32/91, Recueil, str. II-1825, v nadaljevanju: sodba Solvay III), in sicer zaradi nepravilne overovitve izpodbijanih odločb.

18 Komisija je 30. avgusta 1995 v sodnem tajništvu Sodišča vložila pritožbe zoper zgoraj v točki 16 navedeno sodbo ICI II ter zgoraj v točki 17 navedeni sodbi Solvay II in Solvay III.

19 Sodišče je s sodbama z dne 6. aprila 2000 v zadevi Komisija proti ICI (C-286/95 P, Recueil, str. I-2341) in v združenih zadevah Komisija proti Solvay (C-287/95 P in C-288/95 P, Recueil, str. I-2391) zavrnilo pritožbe zoper zgoraj v točki 16 navedeno sodbo ICI II ter zgoraj v točki 17 navedeni sodbi Solvay II in Solvay III.

20 Neka tiskovna agencija je v torek 12. decembra 2000 objavila to sporočilo za javnost:

„Evropska komisija bo družbam iz kemične industrije, med katerimi sta Solvay SA in Imperial Chemical Industries plc […], v sredo naložila globo zaradi kršitve konkurenčnega prava Evropske unije, je v torek sporočila tiskovna predstavnica.

Globe za domnevno zlorabo prevladujočega položaja na trgu natrijevega karbonata so bile naložene že pred desetimi leti, vendar jih je najvišje evropsko sodišče iz postopkovnih razlogov razveljavilo.

Komisija bo isto odločbo ponovno sprejela v sredo, vendar v pravilni obliki, je sporočila tiskovna predstavnica.

Vsebine odločbe niso družbe nikoli izpodbijale. Povedala je, da bo še enkrat sprejeta ista odločba."

21 Komisija je 13. decembra 2000 sprejela Odločbo 2003/7/ES v zvezi s postopkom na podlagi člena 82 [ES] (COMP/33.133 – D: Natrijev karbonat – ICI) (UL 2003, L 10, str. 33, v nadaljevanju: izpodbijana odločba).

22 Istega dne je sprejela tudi odločbi 2003/5/ES v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] (COMP/33.133 – B: Natrijev karbonat – Solvay, CFK) (UL 2003, L 10, str. 1) in 2003/6/ES v zvezi s postopkom na podlagi člena 82 [ES] (COMP/33.133 – C: Natrijev karbonat – Solvay) (UL 2003, L 10, str. 10).

23 Izpodbijana odločba vsebuje ta izrek:

„*Člen 1*

[Tožeča stranka] je od približno leta 1983 in vsaj do konca leta 1989 kršila določbe člena [82 ES], in sicer z ravnanjem, s katerim je želela izključiti ali zelo močno omejiti konkurenco in ki je obsegalo:

(a) odobritev precejšnjih rabatov in drugih finančnih spodbud za mejno količino, tako da […] se bo stranka [pri njej] oskrbovala z vsemi ali skoraj vsemi potrebnimi količinami;

(b) zagotovitev privolitve strank, da se bodo [pri njej] oskrbovale z vsemi ali skoraj vsemi potrebnimi količinami ali pa nakupe pri konkurentih omejile na določeno količino;

(c) vsaj v enem primeru, pogojevanje dodelitve rabatov in drugih finančnih ugodnosti s privolitvijo stranke, da se bo [pri njej] oskrbovala z vsemi potrebnimi količinami.

Člen 2

[Tožeči stranki] se zaradi kršitve iz člena 1 naloži globa v višini [desetih] milijonov EUR.

[…]“

24 Vsebina izpodbijane odločbe je dejansko enaka vsebini Odločbe 91/300. Komisija je vnesla samo nekatere redakcijske spremembe in dodala nov del z naslovom „Postopka pred Splošnim sodiščem in Sodiščem“.

25 Komisija je v tem novem delu izpodbijane odločbe s sklicevanjem na sodbo Splošnega sodišča z dne 20. aprila 1999 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji (od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 in T-335/94, Recueil, str. II-931, v nadaljevanju: sodba Splošnega sodišča PVC II) menila, da ima „pravico, da brez sprožitve novega upravnega postopka ponovno sprejme odločbo, ki je bila zaradi popolnoma postopkovnih napak razglašena za ničnо" in da ji „ni treba izvesti novega zaslišanja, če besedilo nove odločbe ne vsebuje drugih očitkov, kot so bili navedeni v prvi odločbi" (točka 164 obrazložitve).

26 Komisija je v izpodbijani odločbi še navedla, da je treba zastaralni rok podaljšati za čas, v katerem je bila tožba zoper Odločbo 91/300 predmet postopka pred Splošnim sodiščem in Sodiščem, v skladu s členom 3 Uredbe Sveta (EGS) št. 2988/74 z dne 26. novembra 1974 o rokih zastaranja v postopkih in izvajanju sankcij v transportnem pravu in pravu konkurence Evropske gospodarske skupnosti (UL L 319, str. 1) (točki 169 in 170 obrazložitve). Tako je Komisija ob upoštevanju okoliščin tega primera menila, da ima do konca leta 2003 čas, da sprejme novo odločbo (točka 172 obrazložitve). Poleg tega je navedla, da pravica do obrambe ni kršena, če se nova odločba sprejme v razumnem roku (točka 164 obrazložitve).

27 Kar zadeva kršitev v pravem pomenu besede, je Komisija v izpodbijani odločbi pojasnila, da sta „proizvodni trg in geografski trg, z vidika katerih je treba presojati gospodarsko moč tožeče stranke, trg sode v Združenem kraljestvu" (točka 125 obrazložitve).

28 Komisija je zato, da je presodila tržno moč tožeče stranke za namene te zadeve, poudarila, da je bil tržni delež tožeče stranke na upoštevnem trgu tradicionalno večji od 90 % v celotnem obravnavanem obdobju, kar je močan dokaz precejšnje tržne moči (točka 127 obrazložitve). Nato je proučila upoštevne gospodarske dejavnike in v izpodbijani odločbi ugotovila, da je imela tožeča stranka v vseh bistvenih trenutkih prevladujoč položaj v smislu člena 82 ES (točke od 128 do 136 obrazložitve).

29 Glede zlorabe prevladujočega položaja je Komisija v izpodbijani odločbi navedla, da je tožeča stranka vzpostavila „prakso, s katero je svoje stranke vezala nase“ z več mehanizmi, katerih skupni cilj je bila izključitev (točka 138 obrazložitve). V zvezi s tem je v točki 139 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da so bili rabati na mejno količino namenjeni izključitvi učinkovite konkurence s temi sredstvi:

– spodbujanje potrošnikov, naj mejno količino, ki bi si jo lahko priskrbeli pri drugem dobavitelju, kupijo pri tožeči stranki;

– minimiziranje ali nevtraliziranje konkurenčnega vpliva družbe General Chemical z ohranitvijo njene prisotnosti na trgu v smislu cen, količin in strank v mejah, ki zagotavljajo ohranitev učinkovitega monopola tožeče stranke;

– izločitev družbe Brenntag s trga ali vsaj s čim večjim zmanjšanjem njenega konkurenčnega učinka;

– čim večje zmanjšanje nevarnosti, da bi se stranke obrnile na druge vire oskrbe;

– ohranitev ali okrepitev dejanskega monopola tožeče stranke na trgu sode v Združenem kraljestvu.

30 Poleg tega je Komisija v točki 147 izpodbijane odločbe pojasnila, da „so sporazumi, ki jih je [tožeča stranka] sklenila s svojimi velikimi strankami, pomenili, da so te vezane nanjo glede skoraj vseh svojih potrebnih količin (in vsaj v enem primeru glede vseh potrebnih količin), medtem ko je bil konkurenčni učinek drugih dobaviteljev zmanjšan do najmanjše stopnje“.

31 Komisija je v izpodbijani odločbi pojasnila tudi, da so druge finančne spodbude utrjevale prevladujoč položaj tožeče stranke na način, ki ni združljiv s pojmom konkurence, ki ga vsebuje člen 82 ES (točka 149 obrazložitve).

32 Kar zadeva vpliv na trgovino med državami članicami, je Komisija v izpodbijani odločbi navedla, da čeprav so bili ukrepi, ki jih je tožeča stranka sprejela za zagotovitev ohranitve svojega prevladujočega položaja in dejanskega monopola v Združenem kraljestvu, namenjeni predvsem neposredni konkurenci zunaj Skupnosti (Združene države in Poljska) in ne drugim proizvajalcem Skupnosti, je treba rabate na mejno količino in druge mehanizme izključitve vseeno proučiti v splošnem okviru pojava stroge delitve nacionalnih trgov v Skupnosti. V zvezi s tem je navedla, da je tožeča stranka še posebej želela, da družba General Chemical ostane na zadevnem trgu kot drug vir oskrbe, in da če bi ta družba popolnoma zapustila ta trg, bi bili lahko potrošniki spodbujeni k iskanju drugih virov oskrbe, morda cenejših, v celinski zahodni Evropi. Poleg tega je poudarila, da sta ohranitev in okrepitev prevladujočega položaja tožeče stranke v Združenem kraljestvu vplivali na celotno strukturo konkurence na skupnem trgu in zagotavljali ohranitev *statusa quo*, ki je temeljil na delitvi trgov (točke od 151 do 154 obrazložitve).

33 Komisija je v izpodbijani odločbi pojasnila, da so bile storjene kršitve še posebej težke, ker „so bile del premišljene politike za utrditev nadzora, ki ga je tožeča stranka izvajala nad [trgom sode v Združenem kraljestvu] na način, ki vsekakor ni bil v skladu s temeljnimi cilji Pogodbe," in „namenjene posebej omejitvi dejavnosti določenih konkurentov ali vplivu nanjo" (točka 156 obrazložitve).

34 Komisija je poleg tega v izpodbijani odločbi navedla, da se je kršitev začela približno leta 1983 in je trajala najmanj do konca leta 1989. Nazadnje je pojasnila, da je upoštevala dejstvo, da je tožeča stranka s 1. januarjem 1990 opustila sistem rabatov na mejno količino (točki 160 in 161 obrazložitve).

35 Tožeča stranka je z dopisi z dne 18. januarja, 26. januarja in 8. februarja 2001 vložila zahtevo za vpogled v spis pri Komisiji. Komisija je z dopisom z dne 14. februarja 2001 zavrnila to zahtevo.

Postopek

36 Tožeča stranka je 20. marca 2001 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila to tožbo.

37 Tožeča stranka je v tožbi med drugim predlagala, naj Splošno sodišče Komisiji odredi predložitev dokumentov iz njenega spisa v zadevi COMP/33.133.

38 Zadeva je bila 4. maja 2001 dodeljena četrtemu senatu Splošnega sodišča in določen je bil sodnik poročevalec.

39 Tožeča stranka in Komisija sta po odobritvi Splošnega sodišča 18. oziroma 23. decembra 2002 predložili stališča glede posledic, ki jih ima za obravnavano zadevo sodba Sodišča z dne 15. oktobra 2002 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, v nadaljevanju: sodba Sodišča PVC II). Tožeča stranka je v stališčih Splošno sodišče obvestila, da odstopa od očitka, ki se nanaša na kršitev načela *non bis in idem*.

40 Sodnik poročevalec je bil po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča 1. oktobra 2003 razporejen v prvi senat, zato je bila obravnavana zadeva 8. oktobra 2003 dodeljena temu senatu.

41 Sodnik poročevalec je bil po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča 13. septembra 2004 razporejen v četrti senat v novi sestavi, zato je bila obravnavana zadeva 19. oktobra 2004 dodeljena temu senatu.

42 Splošno sodišče je 11. januarja 2005 Komisijo pozvalo, naj v sodnem tajništvu predloži podroben zaporedni seznam vseh dokumentov, ki sestavljajo upravni spis. Na tem seznamu so morali biti povzeti podatki o avtorju, vrsti in vsebini vsakega dokumenta. Splošno sodišče je od Komisije še zahtevalo, naj navede, v katere od teh dokumentov je imela tožeča stranka vpogled, in po potrebi pojasni razloge, ki so po njenem mnenju nasprotovali razkritju teh dokumentov.

43 Komisija je z dopisi z dne 28. januarja 2005 v sodnem tajništvu predložila zaporedni seznam, ki ga je zahtevalo Splošno sodišče, in navedla, da je imela tožeča stranka med upravnim postopkom vpogled v dokumente, na katerih so temeljili njeni očitki in ki so bili torej priloženi obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah. Navedla je tudi, da mora „Splošno sodišče žal obvestiti, da [se zdi], da nedvomno zaradi več selitev v zadnjih desetih letih kljub temeljitemu iskanju ne more več najti nekaterih dokumentov," in da meni, da je njena dolžnost nemudoma obvestiti Splošno sodišče in tožečo stranko, da „čeprav so na seznamu, priloženem […] stališčem, našteti vsi dokumenti spisa, ki jih ima, pa na njem niso navedeni manjkajoči dokumenti". Po trditvah Komisije se je pri postopku leta 1990 upoštevala tedaj veljavna sodna praksa v zvezi s pravico do vpogleda v spis. Dodala je še, da ni takrat nič kazalo, da so v spisu obstajali dokumenti, ki bi lahko dejansko vplivali na izid Odločbe 91/300, tudi če se upošteva razvoj sodne prakse od leta 1990.

44 Splošno sodišče je z dopisom z dne 13. aprila 2005 tožečo stranko pozvalo, naj izmed dokumentov z zaporednega seznama navede tiste, ki ji med upravnim postopkom niso bili poslani in bi po njenem mnenju lahko vsebovali podatke, ki bi lahko koristili njeni obrambi.

45 Tožeča stranka je z dopisom z dne 9. maja 2005 poudarila, da bi nekateri od manjkajočih dokumentov lahko koristili njeni obrambi. Navedla je tudi dokumente, naštete na seznamu, ki bi po njenem mnenju lahko koristili njeni obrambi in v katere bi želela imeti vpogled. Po njenem mnenju bi lahko na podlagi teh dokumentov razvila svoje trditve glede opredelitve upoštevnega geografskega trga, obstoja prevladujočega položaja, zlorabe tega prevladujočega položaja in vpliva na trgovino med državami članicami.

46 Splošno sodišče je 7. junija 2005 Komisijo pozvalo, naj v sodnem tajništvu Splošnega sodišča predloži dokumente, ki sestavljajo upravni spis in jih vsebujejo „podspisi“ od 2 do 38, od 50 do 59 in od 60 do 65, razen internih dokumentov. Komisija je bila tudi pozvana, naj predloži nezaupne različice ali nezaupne povzetke namesto dokumentov, ki vsebujejo poslovne skrivnosti, in informacije, ki so ji bile sporočene med upravnim postopkom, ob upoštevanju njihove zaupnosti ali drugih zaupnih informacij. Poleg tega je bila pozvana, naj predloži popolno različico, vključno z zaupnimi podatki, zgoraj navedenih dokumentov, da se preveri njihova zaupnost.

47 Komisija je 21. junija 2005 Splošno sodišče prosila, ali lahko glede na dolžino dokumentov predloži samo en izvirnik skupaj s CD-ROM-om. Tej prošnji je bilo 4. julija 2005 ugodeno.

48 Komisija je z dopisom z dne 20. julija 2005 v sodnem tajništvu predložila dokumente, ki jih je zahtevalo Splošno sodišče. Sodno tajništvo je nato tožeči stranki poslalo CD-ROM-e, ki jih je predložila Komisija.

49 Tožeča stranka je 13. oktobra 2005 predložila stališča do tega, kako bi dokumenti iz upravnega spisa koristili njeni obrambi. Komisija je 26. oktobra 2007 odgovorila na stališča tožeče stranke.

50 Predsednik Splošnega sodišča je po prenehanju funkcij prvotno imenovanega sodnika poročevalca s sklepom z dne 22. junija 2006 določil novega sodnika poročevalca.

51 Sodnik poročevalec je bil po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča 25. septembra 2007 razporejen v šesti senat, zato je bila obravnavana zadeva 8. novembra 2007 dodeljena temu senatu.

52 Ker sodnik T. Čipev 13. februarja 2008 ni mogel odločati, je predsednik Splošnega sodišča na podlagi člena 32(3) Poslovnika Splošnega sodišča določil sodnika A. Dittricha, da dopolni senat.

53 Splošno sodišče (šesti senat) se je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo, da začne ustni postopek, in je na podlagi ukrepov procesnega vodstva iz člena 64 Poslovnika Komisiji in tožeči stranki postavilo pisna vprašanja. Tožeča stranka in Komisija sta nanje odgovorili v predpisanem roku.

54 Stranki sta na obravnavi 26. in 27. junija 2008 podali ustne navedbe in odgovorili na ustna vprašanja Splošnega sodišča.

55 Splošno sodišče je na obravnavi tožeči stranki dovolilo predložiti stališča v zvezi s pisnimi odgovori Komisije z dne 16. junija 2008. Tožeča stranka je stališča predložila 9. julija 2008, Komisija pa je nanje odgovorila 3. septembra 2008.

Predlogi strank

56 Tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo razglasi za dopustno;

– razglasi, da Komisija zaradi pretečenega časa ni bila pristojna za sprejetje izpodbijane odločbe ali, podredno, ni bila pristojna, da ji naloži globo;

– izpodbijano odločbo razglasi za nično;

– razveljavi ali zniža globo, naloženo v členu 2 izpodbijane odločbe;

– Komisiji naloži, naj predloži vse interne dokumente v zvezi s sprejetjem izpodbijane odločbe ter zlasti zapisnik sestanka kolegija komisarjev in vse priložene dokumente ter tudi vse dokumente, ki so bili ob tej priložnosti predloženi kolegiju komisarjev;

– Komisiji naloži predložitev vseh dokumentov, vključenih v njen spis v zadevi COMP/33.133;

– Komisiji naloži plačilo stroškov, vključno s stroški in z obrestmi vseh jamstev, ki jih je zagotovila v zvezi z globo, naloženo v izpodbijani odločbi.

57 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo zavrne kot neutemeljeno;

– zavrne zahtevo tožeče stranke za vpogled v spis;

– predlog za pridobitev posebne odredbe, s katero bi ji bilo naloženo plačilo stroškov tožeče stranke, vključno s stroški in z obrestmi predložitve kakršnega koli jamstva v zvezi z globo, razglasi za nedopusten ali ga vsekakor zavrne kot neutemeljenega;

– tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

Pravo

58 Predlogi tožeče stranke se primarno nanašajo na razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe, podredno pa na razveljavitev ali znižanje globe, ki ji je bila naložena z navedeno odločbo.

1. *Predlogi za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe*

59 Tožeča stranka v bistvu navaja šest tožbenih razlogov za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe. Ti se nanašajo na, prvič, nepristojnost Komisije za sprejetje izpodbijane odločbe; drugič, bistvene kršitve postopka; tretjič, slabo presojo zadevnega trga;

četrtič, neobstoj prevladujočega položaja; petič, neobstoj zlorabe prevladujočega položaja, in šestič, neobstoj vpliva na trgovino med državami članicami.

Prvi tožbeni razlog: nepristojnost Komisije za sprejetje izpodbijane odločbe

60 Prvi tožbeni razlog je razdeljen na dva dela, ki se nanašata na napačno uporabo pravil o zastaranju oziroma na kršitev načela razumnega roka.

Prvi del: napačna uporaba pravil o zastaranju

– Trditve strank

61 Tožeča stranka navaja, da čeprav se rok zastaranja, določen z Uredbo št. 2988/74, uporablja samo za del zadevne določbe, s katerim je naložena globa, je to zelo pomemben del navedene odločbe.

62 Po mnenju tožeče stranke učinek člena 3 Uredbe št. 2988/74 ni podaljšanje zastaralnega roka, kar zadeva sodni postopek, katerega predmet je končna odločba Komisije. Zastaranje naj bi bilo namreč začasno ustavljeno samo pr pritožbi zoper odločitve, sprejete med upravnim postopkom, to je preiskovalne ukrepe, vključno s sprejetjem obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah ali sprejetjem ukrepov na podlagi splošnih preiskovalnih pooblastil, podeljenih z Uredbo št. 17. Razlaga, ki ji je Komisija sledila v izpodbijani odločbi, naj bi bila v nasprotju z besedilom člena 3 Uredbe št. 2988/74.

Komisija naj bi napačno razlagala izraz „v postopkih“, ki ga vsebujejo členi od 1 do 3 Uredbe št. 2988/74, in naj ne bi upoštevala dejstva, da mora biti njena končna odločba sprejeta pred iztekom zastaralnega roka. Poleg tega naj bi razlaga Komisije odvzela smisel členu 2(3) Uredbe št. 2988/74 in naj bi dokazovala slabo razumevanje strukture navedene uredbe, ker naj bi bile posledice zastaranja, ki izhajajo iz odločbe, obravnavane v členih od 4 do 6, in ne v členih od 1 do 3. Nazadnje naj bi bila taka razlaga v nasprotju z načelom, v skladu s katerim mora Komisija za zagotovitev pravne varnosti svoj pregon končati v določenem roku in končno odločbo sprejeti v strogem roku desetih let od konca kršitve, razen če Komisija preiskav in postopkov ni mogla končati zaradi tožb, vloženih zoper predhodne odločbe. V obravnavanem primeru pa naj Komisiji ne bi bilo preprečeno, da konča svoj pregon.

63 Tožeča stranka meni, da pristop iz zgoraj v točki 25 navedene sodbe Splošnega sodišča PVC II ni združljiv s trditvijo iz točke 1098 navedene sodbe, v skladu s katero je cilj člena 3 Uredbe št. 2988/74 omogočiti začasno ustavitev zastaralnega roka, kadar Komisija ne more posredovati iz objektivnega razloga, za katerega ni odgovorna. Tožba zoper končno odločbo, s katero je naložena globa, naj namreč Komisiji ne bi preprečevala ukrepanja, ker je navedena končna odločba v celoti izvršljiva, dokler je Splošno sodišče ne razglasi za nično ali neobstoječo.

64 Vsekakor naj sklepanja, da je bilo Komisiji preprečeno, da bi ukrepala, v obravnavani zadevi ne bi bilo mogoče uporabiti za pritožbo, vloženo zoper zgoraj v točki 16 navedeno sodbo ICI II. Komisija naj bi bila namreč popolnoma svobodna, da takoj po izreku zgoraj v točki 16 navedene sodbe ICI II znova sprejme Odločbo 91/300. Za dodaten čas, ki je bil posledica pritožbe, naj bi bila torej v celoti „odgovorna“ Komisija. Poleg tega naj ta pritožba ne bi bila potrebna glede na sodbo Sodišča z dne 15. junija 1994 v zadevi Komisija proti BASF in drugim (C-137/92 P, Recueil, str. I-2555) in ob upoštevanju namena Komisije, da znova sprejme Odločbo 91/300. Tako Komisija

ne more izkoristiti svoje „postopkovne napake“ in petletne zamude, ki naj bi nastala zaradi te napake.

65 Poleg tega naj bi bila razlaga Komisije v nasprotju s členom 60 Statuta Sodišča, v skladu s katerim pritožba nima odložilnega učinka. Tožeča stranka meni, da tudi če bi bilo treba upoštevati trajanje postopka pred Splošnim sodiščem, bi bil zastaralni rok začasno ustavljen samo za približno štiri leta, en mesec in petnajst dni. Komisija bi zato morala Odločbo 91/300 znova sprejeti pred aprilom 1999.

66 Poleg tega naj bi iz člena 3 Uredbe št. 2988/74 izhajalo, da pri pritožbi predmet postopka ni odločba Komisije, ampak sodba Splošnega sodišča.

67 Poleg tega naj v zgoraj v točki 25 navedeni sodbi Splošnega sodišča PVC II ne bi bilo posebej obravnavano vprašanje, ali je treba pritožbo upoštevati glede na začasno ustavitev zastaralnega roka, ker je morala Komisija v zadevi, v kateri je bila izrečena ta sodba, ugotoviti samo to, ali je bil zastaralni rok zaradi trajanja postopka pred Splošnim sodiščem začasno ustavljen. Tako naj bi stališča Splošnega sodišča glede učinka pritožbe na začasno ustavitev zastaranja pomenila samo *obiter dictum*.

68 Tožeča stranka dodaja, da učinek odločbe, ki jo Komisija sprejme v nasprotju s svojim poslovnikom, ne more biti podaljšanje zastaralnega roka. Komisija naj namreč ne bi pravilno overovila Odločbe 91/300. Zato naj učinek te odločbe ne bi mogel biti razširitev pristojnosti Komisije za nalaganje glob po običajnem roku zastaranja, določenem z Uredbo št. 2988/74. Tak rezultat bi bil namreč v nasprotju z načelom, v skladu s katerim stranka ne sme imeti koristi od svoje napake, in z naravnim pravom. Za

zamudo naj bi bila v celoti odgovorna Komisija, zato ta nikakor ne more uporabiti člena 3 Uredbe št. 2988/74.

69 Nazadnje, razlaga členov 2 in 3 Uredbe št. 2988/74, uporabljena v zgoraj v točki 25 navedeni sodbi Splošnega sodišča PVC II, naj bi Komisiji omogočala, da sprejme več zaporednih odločb, ki bi segale do polovice 21. stoletja. Taka razlaga naj torej ne bi bila zakonita, ker naj bi bila v nasprotju s pravico do sojenja v razumnem roku.

70 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

– Presoja Splošnega sodišča

71 Najprej je treba poudariti, da je bila z Uredbo št. 2988/74 vzpostavljena celovita ureditev, v kateri so podrobno urejeni roki, v katerih ima Komisija pravico naložiti globe podjetjem, proti katerim potekajo postopki uporabe pravil konkurence, ne da bi ogrozila temeljno zahtevo pravne varnosti (sodbi Splošnega sodišča z dne 19. marca 2003 v zadevi CMA CGM in drugi proti Komisiji, T-213/00, Recueil, str. II-913, točka 324, in z dne 18. junija 2008 v zadevi Hoechst proti Komisiji, T-410/03, ZOdl., str. II-881, točka 223).

72 Tako v skladu s členom 1(1)(b) in (2) Uredbe št. 2988/74 ter členom 2(3) iste uredbe postopki zastarajo, če Komisija globe ali sankcije ni izrekla v petih letih od začetka

zastaralnega roka, ne da bi bil medtem sprejet ukrep, zaradi katerega bi bil zastaralni rok prekinjen, ali najpozneje v desetih letih po navedenem začetku, če so bili sprejeti ukrepi, zaradi katerih je bil zastaralni rok prekinjen. Vendar se tako določen zastaralni rok v skladu s členom 2(3) navedene uredbe podaljša za čas, v katerem se zastaranje v skladu s členom 3 navedene uredbe začasno ustavi (zgoraj v točki 39 navedena sodba Sodišča PVC II, točka 140).

73 V skladu s členom 3 Uredbe št. 2988/74 se rok zastaranja v postopkih začasno ustavi, dokler je odločba Komisije predmet tekočih postopkov pred Sodiščem Evropskih skupnosti.

74 Sklicevanje v členu 3 Uredbe št. 2988/74 na „tekoče postopke pred Sodiščem Evropskih skupnosti“ je treba od ustanovitve Splošnega sodišča razumeti, kot da se na prvem mestu nanaša na postopek pred tem sodiščem, saj je pristojno za tožbe, na podlagi katerih se naložijo sankcije ali globe na področju konkurenčnega prava.

75 Tožeča stranka v obravnavanem primeru ne izpodbija, da bi se ob upoštevanju vprašanja začasne ustavitve zastaranja na podlagi člena 3 Uredbe št. 2988/74 petletni zastaralni rok iztekel leta 1995.

76 Zato je treba samo proučiti, ali je imela Komisija na podlagi člena 3 Uredbe št. 2988/74 pravico 13. decembra 2000 sprejeti izpodbijano odločbo.

77 V zvezi s tem iz točke 157 sodbe Sodišča PVC II, navedene v točki 39 zgoraj, izhaja, da se v smislu člena 3 Uredbe št. 2988/74 zastaranje zadrži, dokler je zadevna odločba predmet postopka, ki poteka „pred [Splošnim sodiščem] in Sodiščem“. Tako je bilo v obravnavani zadevi zastaranje zadržano ves čas postopka pred Splošnim sodiščem in tudi ves čas postopka pred Sodiščem v okviru pritožbe, ne da bi se bilo treba izreči o obdobju od izreka sodbe Splošnega sodišča do predložitve zadeve Sodišču.

78 Po tožbi, ki jo je tožeča stranka 14. maja 1991 vložila pri Splošnem sodišču, in sodbi z dne 29. junija 1995, nato pritožbi na Sodišče, ki jo je 30. avgusta 1995 vložila Komisija, in sodbi z dne 6. aprila 2000 je bilo zastaranje zadržano za najmanj osem let, osem mesecev in dvaindvajset dni, kot Komisija pravilno poudarja v točki 171 obrazložitve izpodbijane odločbe.

79 Zato po tem zadržanju zastaranja v obravnavanem primeru ni preteklo več kot pet let od prenehanja zadevnih kršitev ali od kakršne koli prekinitve zastaranja do sprejetja izpodbijane odločbe 13. decembra 2000.

80 Izpodbijana odločba je bila torej sprejeta ob upoštevanju pravil zastaranja, določenih z Uredbo št. 2988/74.

81 Te ugotovitve ni mogoče izpodbijati z nobeno trditvijo tožeče stranke.

82 Prvič, iz besedila členov 2 in 3 Uredbe št. 2988/74 nikakor ne izhaja, da je „odločba Komisije“ iz člena 3, ki je predmet tekočega postopka pred sodiščem, zaradi katerega

se zadrži zastaranje v postopkih, lahko samo eden od ukrepov iz člena 2, ki prekinejo to zastaranje in katerih seznam naj bi bil izčrpen (zgoraj v točki 39 navedena sodba Sodišča PVC II, točka 141). S členom 3 je namreč Komisija zavarovana pred učinkom zastaranja, če mora v okviru postopkov, na potek katerih ne more vplivati, počakati na odločitev sodišča, preden izve, ali izpodbijani akt je ali ni zakonit. Člen 3 se torej nanaša na primere, v katerih nedelovanje institucije ni posledica pomanjkanja skrbnosti. Taki primeri se pojavljajo tako pri tožbah zoper ukrepe, ki prekinjajo roke zastaranja in so našteti v členu 2 Uredbe št. 2988/74 ter jih je mogoče izpodbijati, kot pri tožbah zoper odločbo, s katero je izrečena globa ali sankcija. V takih okoliščinah besedilo in cilj člena 3 zajemata sočasno tožbe, vložene zoper ukrepe iz člena 2, ki jih je mogoče izpodbijati, in tožbe, usmerjene zoper končno odločbo Komisije. Zato tožba, vložena zoper končno odločbo, s katero so naložene sankcije, zadrži zastaranje v postopkih, dokler sodišče ne odloči dokončno o navedeni tožbi (zgoraj v točki 39 navedena sodba Sodišča PVC II, točke od 144 do 147).

83 Drugič, tožeča stranka trdi, da vložitev tožbe zoper odločbo, s katero so naložene globe, Komisiji nikakor ne preprečuje, da bi sprejela tovrstno odločbo. Vendar bi taka razlaga, če bi bila sprejeta, pomenila, da institucija umika izpodbijano odločbo, da bi jo nadomestila z drugo odločbo, ki bo upoštevala vsebino izpodbijanja. Z njo bi bila Komisiji zanikana pravica, da sodišču Skupnosti po potrebi predlaga, naj ugotovi zakonitost izpodbijane odločbe (zgoraj v točki 39 navedena sodba Sodišča PVC II, točka 149).

84 Tretjič, tožeča stranka ne more trditi, da je odločba, s katero so naložene globe, v celoti izvršljiva, dokler je sodišče ne razglasi za nično. Ukrepov, s katerimi se izvršuje odločba, s katero je sankcionirana kršitev, po definiciji ni mogoče šteti za ukrepe, namenjene preiskavi ali pregonu kršitve. Taki ukrepi, katerih zakonitost je poleg tega

odvisna od zakonitosti odločbe, ki je predmet tožbe, torej ne morejo prekiniti roka zastaranja v postopkih pri razglasitvi ničnosti sodno izpodbijane odločbe (glej v tem smislu zgoraj v točki 39 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 150).

85 Četrtič, navesti je treba, da imata člen 60 Statuta Sodišča in člen 3 Uredbe št. 2988/74 različno področje uporabe. Neobstoj odložilnega učinka pritožbe ne more odvzeti učinka členu 3 Uredbe št. 2988/74, ki se nanaša na primere, v katerih mora Komisija počakati na odločitev sodišča Skupnosti. Trditve tožeče stranke, da Komisija ne bi smela upoštevati obdobja, v katerem je potekal postopek pred Sodiščem, torej ni mogoče sprejeti, saj bi pomenilo, da se sodbi Sodišča v pritožbenem postopku odvzamejo pomen in učinki.

86 Petič, tožeča stranka ne more trditi, da po razglasitvi ničnosti Odločbe 91/300 zaradi neoverovitve Komisija ne more imeti koristi od svoje napake tako, da globo naloži po izteku petletnega zastaralnega roka, določenega z Uredbo št. 2988/74. Za vsako razglasitev ničnosti akta, ki ga je sprejela Komisija, je namreč nujno odgovorna sama, ker to izraža njeno napako. Zato bi izključitev zadržanja zastaranja v postopkih, v katerih tožba privede do priznanja napake, za katero je odgovorna Komisija, členu 3 Uredbe odvzela ves pomen. Zadržanje je upravičeno z dejstvom, da tožba poteka pred Splošnim sodiščem ali Sodiščem, in ne z ugotovitvami, do katerih ti sodišči prideta v sodbah (glej v tem smislu zgoraj v točki 39 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 153).

87 Šestič, namen ničnostne tožbe je, da Splošno sodišče prouči, ali izpodbijani akt je ali ni zakonit (glej v tem smislu zgoraj v točki 39 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 144).

88 Sedmič, razlaga člena 3 Uredbe št. 2988/74, ki jo predlaga tožeča stranka, vodi do resnih praktičnih težav. Če bi morala Komisija sprejeti novo odločbo takoj, ko Splošno sodišče razglasi ničnost odločbe, ne da bi počakala na sodbo Sodišča, bi se namreč lahko zgodilo, da bi sočasno obstajali dve odločbi z enakim predmetom, če bi Sodišče razveljavilo sodbo Splošnega sodišča.

89 Osmič, bilo bi v nasprotju z zahtevami po ekonomičnosti upravnega postopka, če bi morala Komisija samo zaradi preprečitve zastaranja sprejeti novo odločbo, preden bi bilo znano, ali prvotna odločba je ali ni zakonita.

90 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba prvi del prvega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del: kršitev načela razumnega roka

– Trditve strank

91 Tožeča stranka trdi, da neodvisno od vprašanj zastaranja čas, ki je pretekel od domnevnih kršitev, vpliva na pristojnost Komisije za sprejetje celotne izpodbijane odločbe in ne samo dela v zvezi z globami.

92 Tožeča stranka, ki se sklicuje na točko 121 sodbe Splošnega sodišča PVC II, navedene v točki 25 zgoraj, in na načelo razumnega roka, meni, da je treba proučiti, ali je Komisija izpodbijano odločbo sprejela v razumnem roku po koncu upravnih postopkov na področju konkurence.

93 Po mnenju tožeče stranke je mogoče domnevati, da je Komisija kršila načelo razumnega roka, kadar v zadevi preteče več kot enajst let in pol od začetka preiskave do sprejetja izpodbijane odločbe.

94 Tožeča stranka navaja, da je, medtem ko sta postopek pred Splošnim sodiščem in postopek pred Sodiščem skupaj trajala 105 mesecev, Komisija 35 mesecev posvetila sprejetju svoje odločbe, vključno z devetimi meseci med zgoraj v točki 19 navedeno sodbo Komisija proti ICI in izpodbijano odločbo. Poleg tega naj bi bilo upravičeno upoštevati trajanje sodnega postopka, zlasti kadar se ta postopek nanaša na drugo odločbo in poteka pred izpodbijano odločbo.

95 Po mnenju tožeče stranke upoštevanje trajanja postopka pred Sodiščem še posebej ni sprejemljivo. Komisija naj bi se po zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II in zgoraj v točki 64 navedeni sodbi Komisija proti BASF in drugim zavedala, da Odločba 91/300 ni bila pravilno overovljena. Če je Komisija nameravala znova sprejeti svojo odločbo, bi to morala storiti na tej stopnji, namesto da je pri Sodišču vložila pritožbo, zaradi katere je bilo sprejetje navedene odločbe odloženo za pet let in pol.

96 Tožeča stranka, ki se sklicuje na sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 27. septembra 1997 v zadevi Garyfallou AEBE proti Grčiji (*Recueil des arrêts et décisions* 1997-V, str. 1821), meni, da je treba postopek proučiti v celoti, da bi preverili, ali je bilo o zadevi razsojeno v razumnem roku.

97 Poleg tega tožeča stranka trdi, da zaradi časa, ki je pretekel od domnevnih kršitev, ne more v celoti uresničevati svojih pravic do obrambe. Najprej trdi, da je svoj oddelek za natrijev karbonat 6. oktobra 1991 prodala neodvisnemu kupcu in da ni več dejavna na trgu natrijevega karbonata v Združenem kraljestvu. Dalje trdi, da so člani osebja, ki so bili tedaj odgovorni za zadevo, zapustili podjetje in niso več na voljo, da bi ji nudili potrebno pomoč. Poleg tega naj bi se zaradi časa, ki je pretekel od domnevnih kršitev, povečala njena finančna škoda, ker so se na primer povečali stroški za jamčenje za izdatke in/ali učinki zamudnih obresti. Vsekakor naj bi bila zgoraj v točki 25 navedena sodba Splošnega sodišča PVC II v nasprotju s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, v skladu s katero varstvo iz člena 6(1) Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu (v nadaljevanju: EKČP), ni odvisno od dokaza, da je bila zaradi zamude povzročena dejanska škoda interesom tožeče stranke. Kršitev temeljne obveznosti iz EKČP naj bi lahko privedla samo do razglasitve ničnosti izpodbijane odločbe in ne preprosto do plačila odškodnine.

98 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

– Presoja Splošnega sodišča

99 Najprej je treba opozoriti, da je treba na področju konkurence v upravnih postopkih, sproženih na podlagi Uredbe št. 17, v katerih se lahko naložijo v njej predvidene sankcije, in v sodnem postopku upoštevati načelo razumnega roka (zgoraj v točki 39 navedena sodba Sodišča PVC II, točka 179).

100 Prvič, tožeča stranka trdi, da je trajanje upravnega postopka, upoštevanega v celoti, to je od začetka preiskave do sprejetja izpodbijane odločbe, prekoračilo razumni rok.

101 To trditev je treba zavrniti.

102 Pri proučitvi očitka glede kršitve načela razumnega roka je namreč treba razlikovati med upravnim in sodnim postopkom. Obdobja, v katerem je sodišče proučevalo zakonitost Odločbe 91/300 in veljavnost zgoraj v točki 16 navedene sodbe ICI II, torej ni mogoče upoštevati pri ugotavljanju trajanja postopka pri Komisiji (glej v tem smislu zgoraj v točki 25 navedeno sodbo Splošnega sodišča PVC II, točka 123).

103 Drugič, tožeča stranka graja trajanje upravnega postopka od izreka zgoraj v točki 19 navedene sodbe Komisija proti ICI do sprejetja izpodbijane odločbe.

104 V zvezi s tem je treba opozoriti, da se je to obdobje začelo 6. aprila 2000, ko je bila izrečena zgoraj v točki 19 navedena sodba Komisija proti ICI, in končalo 13. decembra 2000 s sprejetjem izpodbijane odločbe. Ta faza upravnega postopka je torej trajala osem mesecev in sedem dni.

105 Glede presoje upoštevanja zastaralnih rokov je Komisija v tem obdobju v Odločbo 91/300 vnesla samo oblikovne spremembe, med drugim z vključitvijo novega dela, ki se je nanašal na „postopka pred [Splošnim sodiščem] in Sodiščem“. Sicer pa pred sprejetjem izpodbijane odločbe ni bilo nobene dodatne preiskave, saj se je Komisija oprla na ugotovitve preiskave, opravljene pred desetimi leti. Vseeno je treba priznati,

da se lahko tudi v teh okoliščinah izkaže, da so potrebna nekatera preverjanja in posvetovanja znotraj uprave, da bi prišli do takega rezultata.

106 Na podlagi tega ni mogoče sklepati, da je treba rok osmih mesecev in sedmih dni, ki je potekel od izreka zgoraj v točki 19 navedene sodbe Komisija proti ICI do sprejetja izpodbijane odločbe, šteti za nerazumen.

107 Tretjič, tožeča stranka v bistvu graja trajanje upravnega postopka, ki je privedel do sprejetja Odločbe 91/300 (glej točko 94 zgoraj).

108 Vendar če se upošteva trajanje upravnega postopka od obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in trajanje postopka pred tem obvestilom (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 21. septembra 2006 v zadevi Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied proti Komisiji, C-105/04 P, ZOdl., str. I-8725, točka 51), je treba ugotoviti, da to trajanje ni predolgo, ob upoštevanju preverjanj, izvedenih od aprila 1989, poznejših zahtev za informacije in sprožitve postopka po uradni dolžnosti 19. februarja 1990. V teh okoliščinah trajanja upravnega postopka, ki je privedel do sprejetja Odločbe 91/300, ni mogoče šteti za nerazumnega.

109 Dodati je treba, da bi bila kršitev načela razumnega roka upravičen razlog za razglasitev ničnosti odločbe, sprejete po koncu upravnega postopka na področju konkurence, samo če bi bila z njo kršena tudi pravica do obrambe zadevnega podjetja. Če namreč ni dokazano, da je predolgo trajanje vplivalo na zmožnost zadevnih podjetij, da si zagotovijo učinkovito obrambo, neupoštevanje načela razumnega roka ne vpliva na veljavnost upravnega postopka (glej v tem smislu zgoraj v točki 25 navedeno sodbo Splošnega sodišča PVC II, točka 122).

110 Tožeča stranka v zvezi s tem trdi, da težko uresničuje svoje pravice do obrambe, ker je svoj oddelek za natrijev karbonat 6. oktobra 1991 prodala neodvisnemu kupcu, ni več dejavna na trgu natrijevega karbonata v Združenem kraljestvu in za potrebno pomoč ne more več stopiti v stik s člani svojega oseba, ki so bili tedaj odgovorni za zadevo, ker so ti zapustili podjetje.

111 Vendar pa je treba poudariti, da Komisija od izreka zgoraj v točki 19 navedene sodbe Komisija proti ICI do sprejetja izpodbijane odločbe ni izvedla preiskovalnega ukrepa.

112 V primerjavi s prvim obdobjem, po katerem je bila sprejeta Odločba 91/300 in v katerem ni bilo nobenih težav z vidika uresničevanja pravic do obrambe, torej Komisija ni upoštevala nobenega novega elementa, zaradi katerega bi bilo treba uveljavljati pravico do obrambe.

113 V teh okoliščinah pravice do obrambe tožeče stranke niso bile kršene.

114 Četrtič, v zvezi s sodnim postopkom je treba opozoriti, da splošno načelo prava Skupnosti, v skladu s katerim ima vsakdo pravico do poštenega sojenja, ki je določena v členu 6(1) EKČP, in predvsem pravico do sojenja v razumnem roku, velja tudi v okviru pravnega sredstva zoper odločbo Komisije, s katero se podjetju naložijo globe zaradi kršitve konkurenčnega prava. Razumnost roka se presoja glede na posebne okoliščine vsake zadeve in zlasti glede na interese strank v sporu, zapletenost zadeve ter ravnanje tožeče stranke in pristojnih organov. Seznam teh meril ni izčrpen in presoja razumnosti roka ne zahteva sistematične proučitve zadevnih okoliščin glede na vsako od teh meril, kadar se trajanje postopka zdi upravičeno glede na eno izmed njih. Tako lahko zapletenost zadeve upraviči na prvi pogled predolgo trajanje (glej sodbo Sodišča z dne 25. januarja 2007 v združenih zadevah Sumitomo Metal Industries in

Nippon Steel proti Komisiji, C-403/04 P in C-405/04 P, ZOdl., str. I-729, točke od 115 do 117 in navedena sodna praksa).

115 Poleg tega je Sodišče v sodbi z dne 17. decembra 1998 v zadevi Baustahlgewebe proti Komisiji (C-185/95 P, Recueil, str. I-8417) na podlagi ugotovitve, da je Splošno sodišče kršilo zahteve v zvezi z upoštevanjem razumnega roka, zaradi ekonomičnosti postopka ter zagotovitve takojšnje in učinkovite odprave take postopkovne nepravilnosti odločilo, da je tožbeni razlog, ki se je nanašal na predolgo trajanje postopka, utemeljen razlog za razveljavitev izpodbijane sodbe v delu, v katerem je bila tožeči stranki naložena globa v višini 3 milijone ekujev. Ker ni bilo dokazov, da je trajanje postopka vplivalo na rešitev spora, je Sodišče presodilo, da na podlagi tega tožbenega razloga ni mogoče razveljaviti celotne izpodbijane sodbe, da pa znesek v višini 50.000 ekujev pomeni pravično zadoščenje zaradi predolgega trajanja postopka, zato je torej znižalo znesek globe, naložene zadevnemu podjetju.

116 Ker ni nobenih dokazov, da je trajanje postopka vplivalo na rešitev spora, morebitna okoliščina, da je sodišče v obravnavanem primeru prekoračilo razumni rok, tudi če bi bila dokazana, nikakor ne vpliva na zakonitost izpodbijane odločbe (ta rešitev je bila uporabljena v točki 140 sodbe Splošnega sodišča z dne 17. decembra 2009 v zadevi Solvay proti Komisiji, T-57/01, neobjavljena v ZOdl.).

117 Dodati je treba, da tožeča stranka v tožbi ni podala predloga za odškodnino.

118 Zato je treba drugi del prvega tožbenega razloga zavrniti in torej prvi tožbeni razlog zavrniti v celoti.

Drugi tožbeni razlog: bistvena kršitev postopka

119 Drugi tožbeni razlog je v bistvu razdeljen na pet delov, ki se nanašajo, prvič, na nezakonitost pripravljalnih faz za Odločbo 91/300; drugič, na predolgo obdobje med upravnim postopkom in sprejetjem izpodbijane odločbe; tretjič, na obveznost novih postopkovnih ukrepov; četrtič, na kršitev pravice do vpogleda v spis, in petič, na kršitev člena 253 ES.

Prvi del: nezakonitost pripravljalnih faz za Odločbo 91/300

– Trditve strank

120 Tožeča stranka trdi, da so postopkovni ukrepi, ki jih Komisija izvede pred sprejetjem odločbe, samo pripravljalne faze in da ne morejo biti predmet ničnostne tožbe. Iz postranskosti postopkovnih faz pred sprejetjem te odločbe naj bi izhajalo, da mora v nasprotju s tem, kar je navedeno v točki 189 sodbe Splošnega sodišča PVC II, navedene v točki 25 zgoraj, razglasitev ničnosti navedene odločbe povzročiti tudi razglasitev ničnosti teh predhodnih postopkovnih faz. Komisija se torej v obravnavanem primeru ne more sklicevati na navedene postopkovne faze pred Odločbo 91/300 kot na nujne postopkovne korake pred sprejetjem izpodbijane odločbe.

121 Poleg tega je Komisija po navedbah tožeče stranke sprožila samo en upravni postopek za domnevne kršitve členov 81 ES in 82 ES. Zadevi naj bi bili ločeni šele na stopnji sprejetja odločb 91/297 in 91/300. Tožeča stranka tudi opozarja, da je Splošno sodišče v zgoraj v točki 17 navedeni sodbi ICI I razsodilo, da so bile na stopnji upravnega postopka kršene pravice do obrambe. Ta odločitev naj bi imela posledice za Odločbo 91/300, ker je Komisija izvedla popolnoma enak upravni postopek. Tako bi moralo Splošno sodišče v zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj v točki 16 navedena sodba ICI II, razglasiti ničnost Odločbe 91/300 zaradi kršitve pravic do obrambe.

122 Tožeča stranka v repliki dodaja, da je bilo Splošno sodišče v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II zelo kritično glede analize zadevnega trga, ki jo je opravila Komisija in v kateri je ločila dokaze glede trditev v zvezi s členom 81 ES in členom 82 ES ter izvedla ločene postopke.

123 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

– Presoja Splošnega sodišča

124 Najprej je treba opozoriti, da je bila Odločba 91/300 razglašena za nično zaradi formalne napake, to je neoverovitve, ki se je nanašala izključno na podrobnosti dokončnega sprejetja te odločbe s strani Komisije.

125 V skladu z ustaljeno sodno prakso razglasitev ničnosti akta Skupnosti ne vpliva nujno na pripravljalne akte, saj se postopek za nadomestitev akta, ki je bil razglašen za ničen,

lahko ponovno začne prav tam, kjer je prišlo do nezakonitosti (sodba Sodišča z dne 12. novembra 1998 v zadevi Španija proti Komisiji, C-415/96, Recueil, str. I-6993, točki 31 in 32, in zgoraj v točki 39 navedena sodba PVC II, točka 73).

126 Ker je v obravnavanem primeru do ugotovljene postopkovne napake prišlo na končni stopnji sprejetja Odločbe 91/300, razglasitev ničnosti ni vplivala na veljavnost pripravljalnih ukrepov za to odločbo, ki so bili izvedeni pred stopnjo, na kateri je bila ta napaka ugotovljena (glej v tem smislu zgoraj v točki 39 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 75).

127 Poleg tega, kar zadeva trditev tožeče stranke, da je Splošno sodišče v zgoraj v točki 17 navedeni sodbi ICI I Odločbo 91/297 razglasilo za nično zaradi kršitve pravic do obrambe, je treba opozoriti, da je Splošno sodišče v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II, ki je podlaga za to zadevo, prav tako podrobno proučilo tožbeni razlog, ki se je nanašal na kršitev pravic do obrambe, in ga v celoti zavrnilo (glej točko 73). Sodišče je nato zavrnilo pritožbo zoper to zadnjo sodbo.

128 Poleg tega, čeprav je upravni spis skupen zadevam COMP/33.133, se odločbi 91/297 in 91/300 nanašata na različni kršitvi na dveh različnih trgih. Kršitev pravic do obrambe pa je treba proučiti na podlagi posebnih okoliščin vsakega primera, ker je odvisna predvsem od očitkov, ki jih Komisija uveljavlja kot dokaz kršitve, ki se očita zadevnemu podjetju (zgoraj v točki 17 navedena sodba ICI I, točka 70, in zgoraj v točki 16 navedena sodba ICI II, točka 50; glej tudi sodbo Sodišča z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točka 127).

129 Zato je treba prvi del drugega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del tožbenega razloga: predolgo obdobje med upravnim postopkom in sprejetjem izpodbijane odločbe

– Trditve strank

130 Tožeča stranka trdi, da je od postopkovnih faz pred sprejetjem odločb 91/297 in 91/300, po eni strani, in izpodbijano odločbo, po drugi strani, preteklo deset let, kar pomeni zanikanje varstva pravic do obrambe. Po njenem mnenju morajo imeti podjetja priložnost izraziti svoje stališče in učinkovito braniti svoje interese. Zato naj bi bilo odločbe, zlasti kadar so z njimi naložene globe, mogoče sprejeti samo v razumnem roku, potem ko so lahko podjetja sporočila svoja stališča, kar pa naj se v tem primeru ne bi zgodilo.

131 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

– Presoja Splošnega sodišča

132 Prvič, kot je bilo navedeno pri proučitvi prvega dela prvega tožbenega razloga, je bilo zastaranje, določeno s členom 3 Uredbe št. 2988/74, začasno ustavljeno ves čas postopka pred Splošnim sodiščem in Sodiščem po vložitvi pritožbe zoper zgoraj v točki 16 navedeno sodbo ICI II. Zato Komisiji ni mogoče očitati, da je čakala na odločitev Splošnega sodišča in Sodišča, preden je sprejela izpodbijano odločbo. V zvezi s tem je dejstvo, da Komisija izpodbijane odločbe ni sprejela med postopkom pred Splošnim sodiščem in Sodiščem, upravičeno zaradi upoštevanja sodnega postopka in prihodnjih sodb.

133 Drugič, kot izhaja iz proučitve drugega dela prvega tožbenega razloga, Komisija ni kršila načela razumnega roka, ko je 13. decembra 2000 sprejela izpodbijano odločbo.

134 Tretjič, iz proučitve tretjega dela drugega tožbenega razloga, opravljene v nadaljevanju (točke 151, 153 in 168), izhaja, da Komisiji v obravnavanem primeru ni bilo treba izvesti novih postopkovnih ukrepov po razglasitvi ničnosti Odločbe 91/300 zaradi formalne napake, ki se je nanašala izključno na podrobnosti dokončnega sprejetja navedene odločbe.

135 Zato Komisiji ni mogoče očitati, da tožeči stranki ni dala priložnosti, da bi po razglasitvi ničnosti Odločbe 91/300 znova predstavila svoje trditve.

136 Zato je treba drugi del drugega tožbenega razloga zavrniti.

Tretji del: kršitev obveznosti sprejetja novih postopkovnih ukrepov

– Trditve strank

137 Tožeča stranka trdi, da bi morala Komisija pred sprejetjem izpodbijane odločbe sprejeti nove postopkovne ukrepe.

138 Prvič, tožeča stranka trdi, da bi ji Komisija morala poslati novo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Po njenem mnenju so bile trditve v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, o katerem je bila uradno obveščena leta 1990, storjene v okviru „obtožbe, da sta bila ‚delitev trgov' med Združenim kraljestvom in celinsko zahodno Evropo in načelo ‚nacionalnega trga' posledica dogovora ali usklajenega ravnanja med družbo Solvay in [njo]". Tožeča stranka pa navaja, da je Splošno sodišče odločbo Komisije o tem omejevalnem sporazumu razglasilo za nično in da v zvezi s tem ni bila več preganjana. Zato tožeča stranka meni, da je imela pravico, da pred sprejetjem izpodbijane odločbe prejme obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, v katerem ni ponovljena trditev o dogovarjanju. V tem obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah bi morali biti navedeni tudi očitki Komisije z vidika razvoja prava med letoma 1990 in 2000, zlasti kar zadeva opredelitev zadevnega trga.

139 Drugič, tožeča stranka trdi, da bi jo Komisija morala ponovno zaslišati in ji dati priložnost, da predstavi svoje trditve. Meni, da se Splošno sodišče v zgoraj v točki 25 navedeni sodbi Splošnega sodišča PVC II ni smelo sklicevati na dejstvo, da ni bil oblikovan noben nov očitek. Podjetja naj bi namreč morala imeti priložnost predložiti stališča do vseh očitkov zoper nje, zlasti z vidika novih vprašanj, ki bi bila lahko upoštevna za njihovo obrambo.

140 Po mnenju tožeče stranke se pravica do izjave nanaša ne samo na dejanske elemente, ampak tudi na pravne elemente, kot naj bi Splošno sodišče priznalo v zgoraj v točki 17 navedeni sodbi Splošnega sodišča ICI I in zgoraj v točki 25 navedeni sodbi Splošnega sodišča PVC II. Poleg tega naj bi Sodišče v sodbah z dne 3. oktobra 1991 v zadevi Italija proti Komisiji (C-261/89, Recueil, str. I-4437) in z dne 4. februarja 1992 v zadevi British Aerospace in Rover proti Komisiji (C-294/90, Recueil, str. I-493) priznalo, da se pravica do izjave uporablja pred sprejetjem druge odločbe, vsebinsko enake prvi. V obravnavanem primeru naj bi več elementov, to je dejstvo, da je leta 1991 zapustila zadevni trg, razglasitev ničnosti Odločbe 91/297 in ugotovitve iz protidampinških odločb v 90. letih, vplivalo na to, kako je treba proučiti očitke.

141 Poleg tega naj bi pravica do izjave izhajala iz Poslovnika Splošnega sodišča. Če bi namreč Sodišče zadevo vrnilo v ponovno odločanje Splošnemu sodišču, bi imele stranke na podlagi člena 119(1) Poslovnika pravico podati pisna stališča, čeprav bi se pisni postopek običajno štel za končan. Enako naj bi člen 4 Protokola št. 7 k EKČP določal, da se lahko nova odločba, sprejeta po predhodni končni odločbi, sprejme samo, če je zadeva ponovno odprta v skladu z zakonom in s kazenskim postopkom zadevne države.

142 Tožeča stranka iz tega sklepa, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ko je menilo, da so bile njene pravice do obrambe ustrezno zaščitene z možnostjo, ki ji je bila dana, da poda izjavo med upravnim postopkom.

143 Tretjič, tožeča stranka opozarja na bistveno vlogo pooblaščenca za zaslišanje, ki je skrbel za to, da so zadevne stranke pred sprejetjem odločbe lahko v celoti uresničevale svoje pravice do obrambe in da so bili bistveni pravni ali dejanski elementi, ki so jih navedle, sporočeni generalnemu direktorju za konkurenco, članom Komisije in Svetovalnemu odboru. Trdi tudi, da ker so njene pravice do obrambe vključevale možnost, da je pred sprejetjem izpodbijane odločbe ponovno podala izjavo, bi morala imeti pravico tudi do vključitve pooblaščenca za zaslišanje, za katero je bila prikrajšana.

144 Četrtič, tožeča stranka meni, da bi se morala Komisija ob upoštevanju njene pravice do ponovne izjave pred sprejetjem izpodbijane odločbe tudi ponovno posvetovati s Svetovalnim odborom. Splošno sodišče naj bi v zgoraj v točki 25 navedeni sodbi PVC II napačno odločilo, da je posvetovanje s Svetovalnim odborom nujno samo v primerih, v katerih mora biti podjetjem zagotovljena pravica do izjave. Poleg tega naj bi iz Uredbe št. 17 izhajalo, da je za vsako odločbo potrebno ločeno posvetovanje, ne glede na to, ali so podjetja podala izjavo, in ne glede na stopnjo podobnosti med

odločbami. Zato naj bi se Komisija, čeprav je izpodbijana odločba vsebovala samo redakcijske spremembe v primerjavi z Odločbo 91/300, pred sprejetjem izpodbijane odločbe morala ponovno posvetovati s Svetovalnim odborom. Poleg tega bi bila sestava Svetovalnega odbora nedvomno bistveno spremenjena, njegovo mnenje iz leta 2000 pa se ne bi nujno ujemalo z mnenjem iz leta 1990.

145 Petič, tožeča stranka trdi, da bi moral imeti kolegij komisarjev ob sprejetju izpodbijane odločbe priložnost proučiti vsa tedaj upoštevna dejstva, okoliščine in pravna vprašanja. Vendar pa naj te možnosti ne bi imel, ker Komisija zadevnim podjetjem ni ponovno zagotovila pravice do izjave niti se ni ponovno posvetovala s Svetovalnim odborom. Tožeča stranka iz tega sklepa, da če bi kolegij komisarjev poznal vsa dejstva, bi se lahko odločil drugače.

146 Šestič, tožeča stranka navaja, da je tiskovna predstavnica Komisije, katere izjave so povzete v sporočilu za javnost agencije Reuters z dne 12. decembra 2000, navedla, da bo izpodbijana odločba sprejeta na sestanku kolegija komisarjev 13. decembra 2000. Iz teh izjav naj bi izhajalo, da je bila izpodbijana odločba sprejeta že pred navedenim sestankom v nasprotju s Poslovnikom Komisije in z načelom kolegialnosti.

147 Nazadnje, tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj odredi predložitev spisa, predloženega kolegiju komisarjev, in zapisnika sestanka z vsemi priloženimi dokumenti.

148 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

– Presoja Splošnega sodišča

149 Prvič, poudariti je treba, da tožeča stranka v bistvu trdi, da bi leta 2000 morala prejeti novo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ker naj bi trditve iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, o katerem je bila uradno obveščena leta 1990, temeljile na obstoju delitve trgov, ki je bila posledica dogovora ali usklajenega ravnanja med družbo Solvay in njo, to je dogovora, ki je bil kaznovan z Odločbo 91/297, ki je bila nato z zgoraj v točki 17 navedeno sodbo ICI I razglašena za nično.

150 Vendar kot izhaja iz točke 126 zgoraj, razglasitev ničnosti Odločbe 91/300 ni vplivala na veljavnost predhodnih postopkovnih aktov in zlasti obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah.

151 Komisiji torej samo zaradi te razglasitve ničnosti tožeči stranki ni bilo treba poslati novega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah.

152 Poleg tega je treba poudariti, da je Komisija v okviru obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, o katerem je bila tožeča stranka uradno obveščena leta 1990, navedla več očitkov in da sta bila očitka, ki sta se nanašala, po eni strani, na kršitev člena 81 ES, in po drugi strani, na kršitev člena 82 ES, samostojna in sta temeljila na različnih dokazih. Zato dejstvo, da je Splošno sodišče razglasilo ničnost Odločbe 91/297 zaradi kršitve pravice do vpogleda v spis, ne more povzročiti pomislekov o očitkih, da je tožeča stranka zlorabila prevladujoč položaj na zadevnem trgu.

153 Drugič, kar zadeva trditev tožeče stranke, da bi ji morala Komisija ponovno zagotoviti pravico do izjave, je treba opozoriti, da kadar Komisija po razglasitvi ničnosti

odločbe, s katero so bile podjetjem naložene kazni zaradi kršitve člena 82 ES, zaradi postopkovne napake, povezane izključno s podrobnostmi njenega končnega sprejetja v okviru kolegija komisarjev, sprejme novo odločbo s precej podobno vsebino in na podlagi enakih očitkov, ji zadevnih podjetij ni treba ponovno zaslišati (glej v tem smislu zgoraj v točki 25 navedeno sodbo Splošnega sodišča PVC II, točke od 246 do 253, ki je bila potrjena z zgoraj v točki 39 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točke od 83 do 111).

154 Pri pravnih vprašanjih, ki se lahko pojavijo v okviru uporabe člena 233 ES, kot so na primer vprašanja v zvezi s potekom časa, z možnostjo ponovitve postopkov, vpogledom v spis, ki je neločljivo povezan s ponovitvijo postopka, s posredovanjem pooblaščenca za zaslišanje in Svetovalnega odbora ter z morebitnimi posledicami člena 20 Uredbe št. 17, se ne zahtevajo nova zaslišanja, saj ne spreminjajo vsebine očitkov, ki so lahko samo predmet naknadnega sodnega nadzora (glej v tem smislu zgoraj v točki 39 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 93).

155 Komisija je v obravnavanem primeru povzela skoraj celotno vsebino Odločbe 91/300. Izpodbijani odločbi je dodala samo del, ki se je nanašal na postopek pred Splošnim sodiščem in Sodiščem.

156 Zato je treba ugotoviti, da imata izpodbijana odločba in Odločba 91/300 v bistvu enako vsebino in temeljita na enakih razlogih.

157 Komisiji zato v skladu s sodno prakso, navedeno v točkah 153 in 154 zgoraj, pred sprejetjem izpodbijane odločbe tožeče stranke ni bilo treba ponovno zaslišati.

158 Tretjič, kar zadeva trditev tožeče stranke, da bi morala pred sprejetjem izpodbijane odločbe imeti pravico do vključitve pooblaščenca za zaslišanje, je treba opozoriti, da je Komisija uvedla funkcijo pooblaščenca za zaslišanje s 1. septembrom 1982 na podlagi obvestila z naslovom „Obvestilo o postopkih uporabe pravil konkurence iz pogodb EGS in ESPJ (člena [81 ES] in [82 ES]; člena 65 [PJ], in 66 [PJ])“ (UL 1982, C 251, str. 2).

159 Komisija je v obvestilu, navedenem v točki 158 zgoraj, funkcijo pooblaščenca za zaslišanje opredelila tako:

„Pooblaščenec za zaslišanje zagotavlja, da se zaslišanje vodi pravilno, in prispeva k nepristranskosti zaslišanja in vseh pozneje sprejetih odločb. Pooblaščenec za zaslišanje si posebej prizadeva, da pri pripravi osnutkov odločb Komisije na področju konkurence zagotovi, da se upoštevajo vse dejanske okoliščine, ugodne ali neugodne za zadevne stranke.

Pri opravljanju svojih nalog zagotavlja upoštevanje pravic do obrambe ob upoštevanju potrebe po učinkoviti uporabi pravil konkurence v skladu z veljavnimi predpisi in načeli, ki jih uporablja Sodišče.“

160 Naloge pooblaščenca za zaslišanje so bile natančneje določene v sklepu z dne 24. novembra 1990, katerega člen 2 se glasi enako kot prvotna opredelitev, nato v Sklepu Komisije 94/810/ESPJ, ES z dne 12. decembra 1994 o obsegu pristojnosti pooblaščencev

za zaslišanje v postopkih na področju konkurence pred Komisijo (UL L 330, str. 67). S tem sklepom, ki je veljal ob sprejetju izpodbijane odločbe, sta bila nadomeščena in razveljavljena predhodna sklepa. Njegov člen 2 se je glasil podobno kot prvotna opredelitev.

161 Zato iz vsebine naloge, dodeljene pooblaščencu za zaslišanje, ki je posredoval v postopku pred sprejetjem izpodbijane odločbe, izhaja, da je bilo zadevno posredovanje nujno povezano z zaslišanjem podjetij zaradi morebitnega sprejetja odločbe.

162 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da ker po razglasitvi ničnosti Odločbe 91/300 v obravnavanem primeru ni bilo potrebno novo zaslišanje, tudi ni bilo potrebno novo posredovanje pooblaščenca za zaslišanje v okoliščinah, določenih s sklepom z dne 24. novembra 1990, ki je medtem začel veljati (glej v tem smislu zgoraj v točki 39 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 127).

163 Četrtič, kar zadeva trditev tožeče stranke, da bi se bilo treba pred sprejetjem izpodbijane odločbe posvetovati s Svetovalnim odborom, je treba opozoriti, da člen 10 Uredbe št. 17, v različici, ki se je uporabljala ob dejanskem stanju, določa:

„3. Pred sprejetjem katere koli odločbe, ki sledi postopku iz odstavka 1, in katere koli odločbe v zvezi s podaljšanjem, spremembo ali preklicem odločbe na podlagi člena [81](3) [ES] se vpraša za mnenje Svetovalni odbor za omejevalna ravnanja in monopole.

[…]

5. Posvetovanje poteka na skupnem sestanku, ki ga skliče Komisija; takšen sestanek se organizira štirinajst dni po tem, ko je bilo odposlano obvestilo o njegovem sklicu. Obvestilu se glede na vsak posamezni primer, ki ga je treba raziskati, doda povzetek primera skupaj z navedbo najpomembnejših dokumentov in predhodni osnutek odločbe."

164 Poleg tega člen 1 Uredbe Komisije 99/63/EGS z dne 25. julija 1963 o zaslišanjih, predvidenih v členu 19(1) in (2) Uredbe št. 17 (UL 127, str. 2268), določa:

„Komisija pred posvetovanjem s Svetovalnim odborom za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje opravi zaslišanje na podlagi člena 19(1) Uredbe št. 17."

165 V skladu z ustaljeno sodno prakso iz člena 1 Uredbe št. 99/63 izhaja, da se zaslišanje zadevnih podjetij in posvetovanje s Svetovalnim odborom zahtevata v enakih primerih (sodba Sodišča z dne 21. septembra 1989 v združenih zadevah Hoechst proti Komisiji, 46/87 in 227/88, Recueil, str. 2859, točka 54, in zgoraj v točki 39 navedena sodba Sodišča PVC II, točka 115).

166 Uredbo št. 99/63 je nadomestila Uredba Komisije (ES) št. 2842/98 z dne 22. decembra 1998 o zaslišanju pogodbenic v nekaterih postopkih na podlagi členov [81 ES] in [82 ES] (UL L 354, str. 18), ki je veljala ob sprejetju izpodbijane odločbe in katere člen 2(1) je podoben členu 1 Uredbe št. 99/63.

167 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, kot izhaja iz izpodbijane odločbe, da je bilo pred sprejetjem Odločbe 91/300 opravljeno posvetovanje s Svetovalnim odborom za omejevalna ravnanja in prevladujoče položaje. Tožeča stranka ne izpodbija niti obstoja niti pravilnosti tega posvetovanja.

168 Ker izpodbijana odločba ne vsebuje bistvenih sprememb v primerjavi z Odločbo 91/300, se Komisiji, ki ji tožeče stranke pred sprejetjem izpodbijane odločbe ni bilo treba ponovno zaslišati, prav tako ni bilo treba ponovno posvetovati s Svetovalnim odborom (glej v tem smislu zgoraj v točki 39 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 118).

169 Poleg tega je člen 10(4) Uredbe št. 17 v različici, ki je veljala v času dejanskega stanja, določal:

„Svetovalni odbor sestavljajo uradniki, pristojni za omejevalna ravnanja in monopole. Vsaka država članica imenuje enega uradnika, ki jo zastopa in ki ga lahko ob odsotnosti nadomesti drug uradnik."

170 V skladu s sodno prakso sprememba sestave nekega organa ne vpliva na kontinuiteto organa, katerega dokončni ali pripravljalni akti načeloma ohranijo vse učinke (sodba Sodišča z dne 13. novembra 1990 v zadevi Fedesa in drugi, C-331/88, Recueil, str. I-4023, točka 36).

171 Poleg tega ne obstaja nobeno splošno načelo prava, s katerim bi se zahtevala kontinuiteta sestave upravnega organa, ki odloča o postopku, v katerem se lahko naloži globa (zgoraj v točki 25 navedena sodba Splošnega sodišča PVC II, točki 322 in 323).

172 Petič, kar zadeva trditev tožeče stranke, da bi moral imeti kolegij komisarjev ob sprejetju izpodbijane odločbe priložnost proučiti vsa tedaj upoštevna dejstva, okoliščine in pravna vprašanja, je treba opozoriti, da Komisija ni napačno uporabila prava, ko po razglasitvi ničnosti Odločbe 91/300 ni ponovno zaslišala zadevnih podjetij pred sprejetjem izpodbijane odločbe.

173 Poleg tega, kot je bilo ugotovljeno v točkah 162 in 167 zgoraj, novo posredovanje pooblaščenca za zaslišanje in novo posvetovanje s Svetovalnim odborom v obravnavani zadevi nista bili potrebni.

174 V teh okoliščinah v nasprotju s tem, kar trdi tožeča stranka, v spis, predložen kolegiju komisarjev, ni bilo treba vključiti novega poročila pooblaščenca za zaslišanje in novega poročila o posvetovanju s Svetovalnim odborom. Zato izhodišče sklepanja tožeče stranke v zvezi s sestavo tega spisa ni pravilno, tako da navedeno sklepanje ni utemeljeno (glej v tem smislu zgoraj v točki 39 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točke od 130 do 133).

175 Šestič, kar zadeva trditev tožeče stranke, da naj bi bila izpodbijana odločba sprejeta pred sestankom kolegija komisarjev, je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso načelo kolegialnosti temelji na enakosti članov Komisije pri odločanju in zlasti pomeni, da se odločitve sprejemajo skupaj in da imajo vsi člani kolegija skupno politično odgovornost za vse sprejete odločitve (sodbi Sodišča z dne 29. septembra 1998 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-191/95, Recueil, str. I-5449, točka 39, in z dne 13. decembra 2001 v zadevi Komisija proti Franciji, C-1/00, Recueil, str. I-9989, točka 79).

176 Upoštevanje načela kolegialnosti, zlasti zahteve, da se odločitve sprejemajo skupaj, je vsekakor v interesu pravnih subjektov, na katere se nanašajo njihovi pravni učinki, v tem smislu, da jim je treba zagotoviti, da je te odločitve dejansko sprejel kolegij in so popolnoma v skladu z njegovo voljo. Tako je zlasti pri aktih, ki so izrecno opredeljeni kot odločbe in jih mora Komisija sprejeti v zvezi s podjetji ali z združenji podjetij, da bi se upoštevala konkurenčna pravila, in katerih namen je ugotoviti kršitev teh pravil, izdati odredbe tem podjetjem in jim naložiti denarne kazni (zgoraj v točki 64 navedena sodba Komisija proti BASF in drugim, točki 64 in 65).

177 Tožeča stranka se v obravnavanem primeru sklicuje na dejstvo, kot izhaja iz sporočila za javnost agencije Reuters z dne 12. decembra 2000, da je tiskovna predstavnica Komisije sporočila, da bo Komisija isto odločbo ponovno sprejela 13. decembra 2000.

178 Vendar tudi če je tiskovna predstavnica Komisija izjavila to, na kar se sklicuje tožeča stranka, samo na podlagi dejstva, da je v sporočilu za javnost zasebne družbe navedena neka izjava, ki nikakor ni uradna, ni mogoče sklepati, da je Komisija kršila načelo kolegialnosti. Kolegija komisarjev ni ta izjava namreč nikakor zavezovala in bi se torej med sestankom 13. decembra 2000 lahko na podlagi skupne razprave tudi odločil, da ne bo sprejel izpodbijane odločbe.

179 Zato Komisiji ni treba naložiti, naj predloži vse interne dokumente v zvezi s sprejetjem izpodbijane odločbe ter zlasti zapisnik sestanka kolegija komisarjev in vse priložene dokumente ter tudi vse dokumente, ki so bili ob tej priložnosti predloženi kolegiju komisarjev.

180 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba tretji del drugega tožbenega razloga zavrniti.

Četrti del: kršitev pravice do vpogleda v spis

– Trditve strank

181 Tožeča stranka trdi, da je, potem ko je prejela izpodbijano odločbo, na začetku leta 2001 zaprosila za vpogled v spis, kar pa je Komisija zavrnila. Ta vpogled naj bi ji bil zavrnjen tudi leta 1990.

182 Tožeča stranka poudarja, da bi ji Komisija morala omogočiti vpogled v spis, čeprav je bila izpodbijana odločba že sprejeta, in sicer iz več razlogov. Prvič, Komisija naj bi jo prikrajšala za novo priložnost, da zaprosi za vpogled v spis, ko je izpodbijano odločbo sprejela, ne da bi ponovno začela upravni postopek in ne da bi ji sporočila svoj namen. Drugič, Komisija, ki je zavrnila odobritev vpogleda v spis leta 1990, bi lahko to napako popravila ob sprejetju izpodbijane odločbe. Tretjič, s Sporočilom Komisije o notranjem poslovniku za obdelavo zahtevkov za dostop do spisa v primerih po členih [81 ES] in [82 ES], členih 65 [PJ] in 66 [PJ] in Uredbe Sveta (EGS) št. 4064/89 (UL 1997, C 23, str. 3, v nadaljevanju: sporočilo o vpogledu v spis) naj bi bila izdelana ugodnejša pravila za podjetja, kar zadeva vpogled v spis. Tožeča stranka torej meni,

da bi morala tako kot vsaka druga naslovnica odločbe, sprejete leta 2000, biti upravičena do teh novih pravil.

183 Tožeča stranka priznava, da so bile njene trditve v zvezi z vpogledom v spis zavrnjene v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II. Vendar trdi, da to Splošnemu sodišču ne preprečuje, da bi v tej zadevi odločilo njej v korist.

184 Po mnenju tožeče stranke je spis zagotovo vseboval korespondenco in dokumente njenih strank v Združenem kraljestvu, zlasti proizvajalcev stekla, njenih konkurentov v Združenem kraljestvu in ameriških uvoznikov. S pisnimi odgovori in dokumenti steklarjev in strank v Združenem kraljestvu bi si lahko pomagala pri svoji obrambi, kar zadeva trditve o prevladujočem položaju in njegovi zlorabi. Prav tako bi si lahko na podlagi informacij svojih konkurentov pojasnila elemente iz izpodbijane odločbe. Poleg tega bi si z dokumenti proizvajalcev iz celinske zahodne Evrope lahko pomagala pri analizi zadevnega trga in zlasti pri vprašanju občutnega vpliva na konkurenco ali trgovino med državami članicami. Iz tega naj bi izhajalo, da je Splošno sodišče v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II storilo napako, ko je razsodilo, da njene pravice do obrambe niso bile kršene.

185 Poleg tega tožeča stranka trdi, da ima pravico ponovno sprožiti vprašanje vpogleda v spis. Po eni strani naj bi Splošno sodišče, ko je v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II proučilo vprašanje vpogleda v spis, to storilo na podlagi zaporednega seznama, ki ga je predložila Komisija. Vendar pa naj na tem seznamu ne bi bili navedeni vsi dokumenti, ki jih je vseboval spis. Po drugi strani naj po razglasitvi Odločbe 91/300 za ničnо ne bi imela razloga, da bi čas in denar namenila vložitvi nasprotne pritožbe glede vprašanja vpogleda v spis, kar velja toliko bolj, ker je tedaj menila, da bo zgoraj v točki 16 navedena sodba ICI II v pritožbenem postopku verjetno potrjena. Tožeča

stranka meni, da „če bi bila Komisija uspešna, bi torej lahko, potem ko bi jo [Splošno sodišče] ponovno zaslišalo glede vsebine, vložila pritožbo glede [tega vprašanja]“.

186 Tožeča stranka v repliki dodaja, da o vprašanju vpogleda v spis ni odločeno pravnomočno. Po njenem mnenju to vprašanje ni bilo dejansko ali nujno rešeno v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II. Trdi, da čeprav je imela možnost vložiti nasprotno pritožbo glede tega vprašanja, ji ni mogoče očitati, da tega ni storila, ker ta nasprotna pritožba ni bila nujna glede na zgoraj v točki 64 navedeno sodbo Komisija proti BASF in drugim. Poleg tega tožeča stranka, ki se sklicuje na sklepne predloge generalnega pravobranilca G. F. Jacobsa v zvezi s sodbo Sodišča z dne 9. marca 1994 v zadevi TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, Recueil, str. I-833), trdi, da ni bilo očitno nedvomno ali jasno, da je nasprotna pritožba nujna ali da bi bila kakor koli koristna. V zvezi s tem pojasnjuje, da če bi bila sprejeta trditev Komisije o vprašanju pravnomočnosti, bi to spodbudilo vložitev številnih nasprotnih pritožb in po nepotrebnem dodatno obremenilo Sodišče.

187 Poleg tega naj presoja Splošnega sodišča v zvezi z vpogledom v spis v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II ne bi bila pravilna. Po mnenju tožeče stranke zadostuje ugotovitev, da so lahko bili nerazkriti dokumenti tako pomembni, da jih ne bi smeli zanemariti, kar je navedlo Splošno sodišče v zgoraj v točki 17 navedeni sodbi ICI I. Poleg tega, če bi Splošno sodišče moralo danes odločiti o vprašanju vpogleda v spis, ki mu je bilo postavljeno v zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj v točki 16 navedena sodba ICI II, naj zaradi razvoja prava nikakor ne bi bilo očitno, da bi ugotovilo enako, kot je ugotovilo v tej sodbi. V zvezi s tem se tožeča stranka sklicuje zlasti na sporočilo o vpogledu v spis.

188 Tožeča stranka trdi tudi, da je po preiskovalnem ukrepu, ki ga je odredilo Splošno sodišče in s katerim je dobila vpogled v spis, lahko ugotovila pomembne pomanjkljivosti pri vodenju dokumentov s strani Komisije, ki so imele več posledic.

189 Prvič, tožeča stranka trdi, da ni mogoče, da bi Komisija lahko sprejela svojo odločbo po popolni in lojalni proučitvi vseh dokazov, ki jih je imela na voljo.

190 Drugič, tožeča stranka ugotavlja, da je Komisija izgubila najmanj pet podspisov. Po njenem mnenju bi en podspis in pol moral vsebovati korespondenco, ki sta si jo s Komisijo izmenjali na podlagi člena 11 Uredbe št. 17, trije podspisi in pol pa bi morali vsebovati korespondenco med njenimi strankami in njenimi konkurenti v Združenem kraljestvu in Komisijo. Zaradi izgube teh spisov naj bi bila pri obrambi pred Splošnim sodiščem resno oškodovana. Tožeča stranka trdi, da če bi imela dostop do neodvisnih informacij, pridobljenih od njenih strank v Združenem kraljestvu, bi imela dodatne dokaze za potrditev svoje trditve, tako da bi Komisija verjetno prišla do drugačne ugotovitve, zlasti glede vprašanja obstoja prevladujočega položaja, zlorabe prevladujočega položaja, vpliva na trgovino med državami članicami in globe.

191 Tretjič, tožeča stranka navaja, da bi ji nekateri obstoječi dokumenti, ki si jih je ogledala, omogočili tudi, da bi utemeljila svojo trditev in izpodbijala več ugotovitev, do katerih je Komisija prišla v izpodbijani odločbi.

192 Komisija odgovarja, da „je bilo o pravici do vpogleda v spis pravnomočno odločeno v škodo [tožeče stranke]“. Po njenem mnenju vsaka zahteva za vpogled v spis po sprejetju odločbe ni več pomembna.

193 Kar zadeva stališča tožeče stranke, podana po preiskovalnem ukrepu, ki ga je odredilo Splošno sodišče, Komisija ugotavlja, da je ta ukrep omogočil potrditev, da trditve tožeče stranke med upravnim postopkom in v njenih postopkovnih aktih v zvezi s kršitvami njenih pravic do obrambe niso bile utemeljene. Tožeča stranka naj bi, potem ko se je seznanila s spisom, ki je vseboval skoraj 25.000 dokumentov, našla samo

60 dokumentov, ki naj bi potrjevali njene trditve. Vendar naj ji po mnenju Komisije nobeden od njih ne bi niti najmanj koristil.

194 Kar zadeva izgubo podspisov, ugotovljeno po preiskovalnem ukrepu, ki ga je odredilo Splošno sodišče, Komisija meni, da ta nikakor ne vpliva na zakonitost izpodbijane odločbe in da se ne sme preceniti pomena dejstva, da je bilo izgubljenih 5 od 71 podspisov. Po njenem mnenju tožeča stranka ne navaja nobenega razloga, na podlagi katerega bi bilo mogoče meniti, da so ti podspisi vsebovali dokaze v njeno korist, ki ji niso bili pokazani in bi ji pomagali ovreči trditve, navedene v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah. Komisija dodaja, da tudi če bi izgubljeni podspisi vsebovali korespondenco s strankami in konkurenti tožeče stranke, kot ta trdi, to tožeči stranki ne bi koristilo, kajti v tem primeru bi bili to lahko samo elementi, ki ali niso bili zanimivi in torej niso bili uporabljeni ali so bili v najboljšem primeru podobni elementom, ki jih je videla in na podlagi katerih ni mogla izpeljati nobene trditve.

195 Kar zadeva neskladnost pri oštevilčenju in slabo vodenje dokumentov, na katera se sklicuje tožeča stranka, Komisija trdi, da je merilo za ugotovitev, ali so bile pravice do obrambe upoštevane, to, ali je stranka videla dokument in ali bi v nasprotnem primeru lahko na podlagi dokumenta uveljavljala trditev, ki je takrat ni mogla. To je odvisno izključno od ogleda dokumenta in ne od spisa, v katerega ga je Komisija uvrstila, in tudi ne od načina, na kateri je oštevilčila svoje spise.

– Presoja Splošnega sodišča

196 Najprej je treba opozoriti, da je Sodišče priznalo pomen, ki ga ima načelo pravnomočnosti v pravnem redu Skupnosti in nacionalnih pravnih redih. Da bi se zagotovili

stabilnost prava in pravnih razmerij in učinkovitost sojenja, je namreč pomembno, da sodnih odločb, ki so postale dokončne po tem, ko so bila izčrpana vsa razpoložljiva pravna sredstva, ali po tem, ko so se iztekli roki zanje, ni več mogoče izpodbijati (sodbi Sodišča z dne 30. septembra 2003 v zadevi Köbler, C-224/01, Recueil, str. I-10239, točka 38, in z dne 16. marca 2006 v zadevi Kapferer, C-234/04, ZOdl., str. I-2585, točka 20).

197 V skladu z ustaljeno sodno prakso lahko pravnomočnost sodbe ovira dopustnost tožbe, če se je tožba, na podlagi katere je bila izrečena zadevna sodba, nanašala na iste stranke in isti predmet ter temeljila na istem razlogu (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 19. septembra 1985 v združenih zadevah Hoogovens Groep proti Komisiji, 172/83 in 226/83, Recueil, str. 2831, točka 9, in z dne 22. septembra 1988 v združenih zadevah Francija proti Parlamentu, 358/85 in 51/86, Recueil, str. 4821, točka 12, ter sodbo Splošnega sodišča z dne 8. marca 1990 v zadevi Maindiaux in drugi proti ESO, T-28/89, Recueil, str. II-59, točka 23), pri čemer so ti pogoji nujno kumulativni (sodba Splošnega sodišča z dne 5. junija 1996 v zadevi NMB France in drugi proti Komisiji, T-162/94, Recueil, str. II-427, točka 37).

198 Pravnomočnost se nanaša samo na dejanska in pravna vprašanja, ki so bila dejansko ali nujno obravnavana v zadevni sodni odločbi (sodba Sodišča z dne 19. februarja 1991 v zadevi Italija proti Komisiji, C-281/89, Recueil, str. I-347, točka 14, in sklep Sodišča z dne 28. novembra 1996 v zadevi Lenz proti Komisiji, C-277/95 P, Recueil, str. I-6109, točka 50).

199 Splošno sodišče je v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II proučilo tožbeni razlog, ki se je nanašal na kršitev pravic do obrambe, ki je bila posledica zavrnitve Komisije, da bi tožeči stranki odobrila vpogled v spis.

200 Da bi Splošno sodišče ugotovilo, ali je tožbeni razlog utemeljen, je v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II na kratko proučilo vsebinske očitke, ki jih je Komisija navedla v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah in v Odločbi 91/300.

201 Prvi del tožbenega razloga v zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj v točki 16 navedena sodba ICI II, se je nanašal na nerazkritje morebitnih razbremenilnih dokumentov tožeči stranki. Prvič, kar zadeva trditev, da je lahko zavrnitev Komisije, da odobri vpogled v dokumente proizvajalcev, vplivala na njeno obrambo, je Splošno sodišče razsodilo, da nerazkriti dokumenti ne morejo povzročiti pomislekov o ugotovitvi v Odločbi 91/300 v zvezi s prevladujočim položajem, z zlorabo prevladujočega položaja in vplivom na trgovino med državami članicami. Drugič, kar zadeva zavrnitev vpogleda v spise tožeče stranke, je Splošno sodišče menilo, da se lahko sklicuje na dokumente s svojega področja. Splošno sodišče je ugotovilo, da je Komisija v okoliščinah obravnavanega primera upravičeno zavrnila, da tožeči stranki odobri vpogled v te spise in ji zagotovi seznam dokumentov v spisih.

202 Drugi del tožbenega razloga v zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj v točki 16 navedena sodba ICI II, se je nanašal na nerazkritje nekaterih obremenilnih dokumentov tožeči stranki. Splošno sodišče je razsodilo, da je, kar zadeva ugotovitve Komisije v zvezi s posebnim rabatom, ki naj bi ga neka družba ponujala v Združenem kraljestvu, postopek Komisije težko združljiv s pravicami do obrambe, vendar da ugotovljena napaka v obravnavanem primeru ni vplivala na uresničevanje pravic do obrambe tožeče stranke. Poleg tega so druge trditve tožeče stranke spadale v vsebinsko proučitev zadeve in niso bile povezane s tožbenim razlogom, ki se je nanašal na kršitev pravic do obrambe.

203 Splošno sodišče je zato v celoti zavrnilo tožbeni razlog, ki se je nanašal na kršitev pravic do obrambe.

204 Dalje, Splošno sodišče je proučilo tožbeni razlog, ki se je nanašal na nepravilno overovitev Odločbe 91/300, in je navedeno odločbo razglasilo za nično.

205 Po zavrnitvi pritožbe z zgoraj v točki 19 navedeno sodbo Komisija proti ICI je zgoraj v točki 16 navedena sodba ICI II postala dokončna sodna odločba.

206 V skladu z ustaljeno sodno prakso, navedeno v točki 197 zgoraj, je za ugotovitev, ali je o vprašanju vpogleda v spis odločeno pravnomočno, torej treba proučiti, ali se tožba, v kateri je bila izrečena zgoraj v točki 16 navedena sodba ICI II, in tožba, vložena v tej zadevi, nanašata na iste stranke in isti predmet ter temeljita na istem razlogu.

207 Glede pogoja v zvezi z istovetnostjo zadevnih strank v okviru dveh tožb je treba ugotoviti, da je v tem primeru izpolnjen. Tako kot v tožbi, v kateri je bila izrečena zgoraj v točki 16 navedena sodba ICI II, si namreč tudi v tožbi, vloženi v tej zadevi, nasproti stojita tožeča stranka in Komisija. Glede pogojev v zvezi z istovetnostjo predmeta in razloga je treba najprej poudariti, da je Komisija formalno sprejela dve odločbi, in sicer Odločbo 91/300 in izpodbijano odločbo. Vendar pa iz zgornjih preudarkov (glej zlasti točke 24, 111, 112 in 156 zgoraj) izhaja, da je vsebina izpodbijane odločbe enaka vsebini Odločbe 91/300, razen novega dela z naslovom „Postopka pred Splošnim sodiščem in Sodiščem“, in da izpodbijana odločba temelji na enakih razlogih kot Odločba 91/300. Komisija je namreč lahko utemeljeno sprejela izpodbijano odločbo z enakim besedilom, kot je besedilo Odločbe 91/300, ne da bi morala po razglasitvi Odločbe 91/300 za nično izvesti nove postopkovne ukrepe, ker se je formalna napaka nanašala izključno na podrobnosti dokončnega sprejetja navedene odločbe in ker razglasitev ničnosti ni vplivala na veljavnost pripravljalnih ukrepov za to odločbo.

208 Ker Komisija od izreka zgoraj v točki 19 navedene sodbe Komisija proti ICI do sprejetja izpodbijane odločbe ni izvedla preiskovalnega ukrepa, ker je vsebina izpodbijane odločbe enaka vsebini Odločbe 91/300, razen dela v zvezi s postopkom pred Splošnim sodiščem in Sodiščem, in ker tožeča stranka ponovno prosi za vpogled v spis, je treba ugotoviti, da se spor nanaša na isti predmet in temelji na istem razlogu.

209 Ker so pogoji istovetnosti strank, predmeta in razloga v obravnavanem primeru kumulativno izpolnjeni v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 197 zgoraj, je treba ugotoviti, da je o pravnem vprašanju v zvezi z vpogledom v spis v zadevi COMP/33.133 – D: Natrijev karbonat – ICI dejansko odločalo sodišče in da je torej o njem pravnomočno odločeno.

210 Ta pravnomočnost preprečuje, da bi bilo to pravno vprašanje ponovno predloženo Splošnemu sodišču in da bi ga to ponovno proučilo.

211 Iz tega izhaja, da je treba četrti del drugega tožbenega razloga zavreči kot nedopusten.

212 Vendar je treba podredno poudariti, da če o pravnem vprašanju v zvezi z vpogledom v spis ni bilo pravnomočno odločeno, stališča, ki jih je tožeča stranka predložila 13. oktobra 2005 po ogledu spisa v okviru ukrepa procesnega vodstva, ne morejo ovreči ugotovitev Splošnega sodišča v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II.

213 Kar zadeva trditev tožeče stranke, da bi lahko na podlagi nekaterih dokumentov potrdila svojo trditev in izpodbijala več ugotovitev, do katerih je Komisija prišla

v izpodbijani odločbi, je treba poudariti, da tožeča stranka ni dokazala, da bi lahko nerazkritje teh dokumentov in informacij v njeno škodo vplivalo na potek upravnega postopka in vsebino odločbe Komisije, kot to zahteva sodna praksa v zvezi z razbremenilnimi dokazi (glej v tem smislu zgoraj v točki 71 navedeno sodbo z dne 18. junija 2008 v zadevi Hoechst proti Komisiji, točka 146 in navedena sodna praksa).

214 Tožeča stranka namreč ni dokazala, da bi se, če bi se lahko med upravnim postopkom sklicevala na dokumente v spisu, lahko oprla na elemente, ki se ne ujemajo s sklepanji Komisije na tej stopnji in bi lahko torej na kakršen koli način vplivali na njeno presojo v morebitni odločbi, najmanj glede teže in trajanja očitanega ravnanja in s tem na znesek globe.

215 Kar zadeva obstoj prevladujočega položaja, tožeča stranka trdi, da če bi med upravnim postopkom imela vpogled v nekatere dokumente, s katerimi se je seznanila po ogledu spisa v okviru ukrepa procesnega vodstva, bi ji to omogočilo izpodbiti trditev Komisije, da je imela na zadevnem trgu prevladujoč položaj. Tožeča stranka meni, da bi se lahko sklicevala zlasti na dokumente družbe Solvay, nemških proizvajalcev in svojih strank v Združenem kraljestvu, da bi dokazala pomen nadomestnih proizvodov, kot so kavstična soda, stekleni prah ali dolomit, in ponazorila konkurenčni pritisk uvoza iz Združenih držav.

216 V zvezi s tem je treba najprej poudariti, da se je Komisija oprla predvsem na tradicionalni 90-odstotni tržni delež tožeče stranke, da bi ugotovila, ali ima ta prevladujoč položaj na zadevnem trgu. Ni razloga za domnevo, da bi lahko tožeča stranka

v manjkajočih „podspisih“ odkrila dokumente, ki bi ovrgli ugotovitev, da ima prevladujoč položaj na trgu natrijevega karbonata (glej v tem smislu zgoraj v točki 16 navedeno sodbo ICI II, točka 61). Poleg tega v skladu s sodno prakso zelo veliki tržni deleži, razen v izjemnih okoliščinah, dokazujejo obstoj prevladujočega položaja (sodba Sodišča z dne 13. februarja 1979 v zadevi Hoffmann-La Roche proti Komisiji, 85/76, Recueil, str. 461, točka 41, in sodba Splošnega sodišča z dne 23. oktobra 2003 v zadevi Van den Bergh Foods proti Komisiji, T-65/98, Recueil, str. II-4653, točka 154). Tožeča stranka ne navaja nobenega dejstva, ki bi lahko pomenilo take izjemne okoliščine. Nazadnje, tudi če bi taka dejstva obstajala in bila navedena v dokumentih v manjkajočih „podspisih“, jih tožeča stranka ob upoštevanju okoliščin tega primera ne bi mogla prezreti, tako da njene pravice do obrambe v zvezi s tem niso bile kršene.

217 Dalje, kar zadeva trditev v zvezi z nadomestnimi proizvodi, je treba poudariti, da ni Komisija nikoli zanikala, da sta kavstična soda in stekleni prah v določeni meri nadomestka natrijevega karbonata, kot to izhaja iz točk od 129 do 134 obrazložitve izpodbijane odločbe. Vendar pa je menila, da ta omejena nadomestljivost ne izključuje prevladujočega položaja tožeče stranke na zadevnem trgu. Poleg tega je tožeča stranka, ki je bila v času dejanskega stanja edina proizvajalka natrijevega karbonata v Združenem kraljestvu, najbolje poznala položaj na zadevnem trgu in je lahko za presojo Komisije najbolje zagotovila potrebne elemente v zvezi z vprašanjem nadomestljivosti natrijevega karbonata s kavstično sodo in steklenim prahom. Zato v nasprotju s trditvami tožeče stranke ta nikakor ni potrebovala dokumentov proizvajalcev s celine, ki so se nanašali na druge trge, niti ni potrebovala dokumentov svojih strank v Združenem kraljestvu, da bi poskusila dokazati, da na zadevnem trgu nima prevladujočega položaja zaradi delne nadomestljivosti natrijevega karbonata s kavstično sodo in steklenim prahom. Kar zadeva nadomestljivost natrijevega karbonata z dolomitom, je treba poudariti, da se tožeča stranka opira na dokument nekega konkurenta, ki se nanaša na obisk v njeni tovarni. Zato tožeča stranka ni mogla prezreti obstoja takega dokumenta ali vsaj informacij, ki jih je vseboval. Vsekakor tožeča stranka ni dokazala, da bi lahko elementi v zvezi z nadomestljivostjo z dolomitom vplivali na presojo Komisije glede njenega prevladujočega položaja na zadevnem trgu.

218 Nazadnje, kar zadeva trditev, da naj bi dokumenti njenih strank v Združenem kraljestvu ali proizvajalcev s celine ponazarjali konkurenčni pritisk ameriških proizvajalcev na zadevnem trgu, je treba poudariti, da je Komisija vpliv ameriških konkurentov podrobno analizirala v izpodbijani odločbi, v kateri upošteva te uvoze in pojasni, da je bila ameriška konkurenca omejena s protidampinškimi ukrepi (točke od 51 do 54 in točka 128 obrazložitve). Vsekakor je tožeča stranka ob upoštevanju dejstva, da je bila v času dejanskega stanja edina proizvajalka sode v Združenem kraljestvu, zagotovo imela informacije glede zadevnega trga in učinka uvoza iz Združenih držav na ta trg, da se je lahko branila med upravnim postopkom.

219 Zato je treba ugotoviti, da tožeča stranka v stališčih z dne 13. oktobra 2005 ne navaja nobenega elementa, na podlagi katerega bi bilo mogoče ugotoviti, da je nerazkritje dokumentov, s katerimi se je seznanila, in dokumentov, ki naj bi jih vsebovali manjkajoči „podspisi“, med upravnim postopkom lahko v njeno škodo vplivalo na potek navedenega postopka in vsebino izpodbijane odločbe v zvezi z njenim prevladujočim položajem na zadevnem trgu.

220 Kar zadeva zlorabo prevladujočega položaja, tožeča stranka trdi, da če bi med upravnim postopkom imela vpogled v nekatere dokumente, s katerimi se je seznanila po ogledu spisa v okviru ukrepa procesnega vodstva, in v neodvisne informacije strank in konkurentov v Združenem kraljestvu, ki naj bi jih vsebovali manjkajoči „podspisi“, bi lahko dokazala, da njeni rabati glede na svoje značilnosti niso bili namenjeni izključitvi konkurentov in da so bili predvsem zakonit način konkuriranja. Po njenem mnenju je iz več dokumentov razvidno, da je odobritev rabatov običajna praksa pri

proizvajalcih s celine, kar naj bi bil pomemben dokaz, da so bili njeni rabati popolnoma združljivi s sprejeto prakso v industriji. Poleg tega trdi, da bi bili zanjo koristni dokumenti, zlasti dokumenti družbe Akzo, ki se sklicujejo na politiko dvojnega vira oskrbe ali drugega dobavitelja, da bi analizirala vprašanje, ali je bil učinek njenih rabatov izključitev konkurentov, kot je trdila Komisija.

221 V zvezi s tem je treba najprej poudariti, da tožeča stranka s trditvijo, da so rabati na presežni del običajna praksa, ne more dokazati, da so taki rabati, kadar jih odobri podjetje s prevladujočim položajem, v skladu s členom 82 ES. Zato tožeči stranki vpogled v dokumente, iz katerih je razviden obstoj take prakse, ne bi koristil.

222 Dalje je treba poudariti, da dejstvo, da je bil namen sistema rabatov, ki ga je uporabljala tožeča stranka, pridobivanje zvestobe, izhaja iz neposredne dokazne dokumentacije. Komisija je v delu izpodbijane odločbe o „dejanskemu stanju“ v točkah od 61 do 82 obrazložitve navedla številne dokumente v zvezi z rabati na presežni del, iz katerih izhaja, da ti niso izražali večje učinkovitosti in ekonomije obsega in da so bili v nasprotju s količinskim popustom, vezanim izključno na obseg nakupov, namenjeni izključitvi konkurentov s trga. Kadar se Komisija, kot v obravnavanem primeru, v izpodbijani odločbi pri ugotavljanju različnih kršitev opre samo na neposredno dokazno dokumentacijo, mora tožeča stranka navesti, kako bi bilo mogoče z drugimi dokazi izpodbijati dejstvo, da je bil uvedeni sistem rabatov namenjen pridobivanju zvestobe, ali vsaj, kako bi lahko neposredno dokazno dokumentacijo, ki ni bila izpodbijana, razumeli drugače.

223 Nazadnje, kar zadeva trditev v zvezi s politiko drugega dobavitelja, je treba ugotoviti, da je bila Komisija seznanjena s tem dejstvom in da ga ni nikoli izpodbijala, kot to izhaja iz točke 23 obrazložitve izpodbijane odločbe. Zato tudi če bi se tožeča stranka

seznanila z dokumenti, ki ponazarjajo to politiko, ugotovitve Komisije glede zlorabe prevladujočega položaja kljub temu ne bi bile drugačne.

224 Zato je treba ugotoviti, da tožeča stranka v stališčih z dne 13. oktobra 2005 ne navaja nobenega elementa, na podlagi katerega bi bilo mogoče ugotoviti, da je nerazkritje dokumentov, s katerimi se je seznanila, in dokumentov, ki naj bi jih vsebovali manjkajoči „podspisi“, med upravnim postopkom lahko v njeno škodo vplivalo na potek navedenega postopka in vsebino izpodbijane odločbe v zvezi z njeno zlorabo prevladujočega položaja.

225 Kar zadeva vpliv na trgovino med državami članicami, tožeča stranka trdi, da če bi med upravnim postopkom imela vpogled v nekatere dokumente, s katerimi se je seznanila po ogledu spisa v okviru ukrepa procesnega vodstva, in v informacije strank v Združenem kraljestvu, ki naj bi jih vsebovali manjkajoči „podspisi“, bi lahko ovrgla analizo Komisije v zvezi z vplivom na trgovino med državami članicami. Meni, da bi z več dokumenti lahko potrdila svojo trditev, da se delitev nacionalnih trgov ni zgodila zaradi njej očitanega ravnanja, s katerim naj bi izključila konkurente, ampak zaradi elementov, kot so visoki prevozni stroški, nihanje menjalnih tečajev in enostranske odločitve proizvajalcev, da ne bodo oskrbovali nekaterih trgov, da bi se izognili tveganju maščevalne prodaje.

226 V zvezi s tem je treba navesti, da analiza Komisije v zvezi z vplivom na trgovino med državami članicami temelji zlasti na dokumentih tožeče stranke in zlasti na obvestilu o strategiji tožeče stranke z dne 28. junija 1985, navedenem v točki 66 obrazložitve izpodbijane odločbe, iz katerega izhaja, da je ta nameravala preprečiti ali izločiti vse uvoze težke sode v Združeno kraljestvo, razen uvoza družbe General Chemical (točke od 66 do 70 obrazložitve izpodbijane odločbe). Kadar se Komisija, kot v obravnavanem primeru, v izpodbijani odločbi pri ugotavljanju kršitve opre samo na neposredno

dokazno dokumentacijo, mora tožeča stranka navesti, kako bi bilo mogoče z drugimi dokazi izpodbijati vpliv na trgovino med državami članicami, ali vsaj, kako bi lahko neposredno dokazno dokumentacijo, ki ni bila izpodbijana, razumeli drugače.

227 Poleg tega je treba glede delitve nacionalnih trgov poudariti, da je lahko tožeča stranka med upravnim postopkom razvila trditve v zvezi z višino prevoznih stroškov, nihanjem menjalnih tečajev in maščevalno prodajo na podlagi svojih izkušenj na trgu, ne da bi se ji bilo treba opirati na dokumente drugih proizvajalcev.

228 Zato je treba ugotoviti, da tožeča stranka v stališčih z dne 13. oktobra 2005 ne navaja nobenega elementa, na podlagi katerega bi bilo mogoče ugotoviti, da je nerazkritje dokumentov, s katerimi se je seznanila, in dokumentov, ki naj bi jih vsebovali manjkajoči „podspisi“, med upravnim postopkom lahko v njeno škodo vplivalo na potek postopka in vsebino odločbe v zvezi z učinkom njenega ravnanja na trgovino med državami članicami.

229 Kar zadeva znesek globe, tožeča stranka trdi, da tudi če elementi, navedeni v njenih stališčih, ne bi mogli vplivati na presojo Komisije v zvezi s kršitvijo člena 82 ES, bi vsi ti elementi lahko vplivali na presojo Komisije v zvezi z globo. Trdi, da če bi med upravnim postopkom imela vpogled v nekatere dokumente, s katerimi se je seznanila po ogledu spisa v okviru ukrepa procesnega vodstva, in v informacije strank v Združenem kraljestvu, ki naj bi jih vsebovali manjkajoči „podspisi“, bi se lahko sklicevala

na elemente, „ki kažejo, da v praksi ni bil noben konkurent bistveno prikrajšan za priložnosti prodaje in da ni bilo negativnih učinkov na trgovino med državami“.

230 V zvezi s tem zadostuje poudariti, da se tožeča stranka sklicuje na trditve, ki jih je navedla v zvezi s presojo Komisije v izpodbijani odločbi glede zlorabe njenega prevladujočega položaja in vpliva na trgovino med državami članicami in za katere je bilo v točkah od 218 do 226 zgoraj navedeno, da ji vpogled v spis ne bi omogočal sklicevanja na elemente, s katerimi bi lahko izpodbijala navedeno presojo.

231 Zato je treba ugotoviti, da tožeča stranka v stališčih z dne 13. oktobra 2005 ne navaja nobenega elementa, na podlagi katerega bi bilo mogoče ugotoviti, da je nerazkritje dokumentov, s katerimi se je seznanila, in dokumentov, ki naj bi jih vsebovali manjkajoči „podspisi“, med upravnim postopkom lahko v njeno škodo vplivalo na potek navedenega postopka in vsebino izpodbijane odločbe v zvezi z zneskom globe.

Peti del: kršitev člena 253 ES

– Trditve strank

232 Tožeča stranka trdi, da Komisiji po razglasitvi ničnosti Odločbe 91/300 ni bilo treba sprejeti nove odločbe. Izvedeni postopek naj ne bi bil običajen, ker naj ji Komisija

niti ne bi poslala novega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah niti naj ne bi organizirala novega zaslišanja in novega posvetovanja s Svetovalnim odborom. V teh okoliščinah naj bi Komisija s tem, ko ni zagotovila pojasnil o izvedbi postopka, kršila člen 253 ES.

233 Komisija naj bi kršila tudi svoj poslovnik (UL 2000, L 308, str. 26) in načelo dobrega poslovodenja, ker ni obrazložila izpodbijane odločbe in „ni ponovno sprejela drugih odločb, ki so bile razglašene za nične iz [podobnih] razlogov kot zadeva iz leta 1990“. V zvezi s tem naj bi kodeks dobrega upravnega ravnanja osebja Komisije v odnosih z javnostmi, priložen Poslovniku Komisije, določal, da morajo biti razlike v obravnavi podobnih primerov izrecno upravičene z značilnostmi posameznega primera in da je treba vsako odstopanje od tega načela ustrezno utemeljiti. Poleg tega naj bi neobstoj obrazložitve v zvezi s pomembnimi vprašanji v odločbi, zlasti glede pravne presoje in globe, dokazoval, da je Komisija kršila člen 253 ES.

234 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

– Presoja Splošnega sodišča

235 Treba je ugotoviti, da očitek tožeče stranke nima dejanske podlage. Komisija je namreč v točkah od 162 do 172 obrazložitve izpodbijane odločbe obrazložila odločitev, da po razglasitvi ničnosti Odločbe 91/300 sprejme novo odločbo.

236 Dejstvo, da Komisija tožeči stranki ni poslala novega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, je ni ponovno zaslišala in se ni ponovno posvetovala s Svetovalnim odborom, ne more pomeniti nezadostne obrazložitve izpodbijane odločbe. Te trditve, ki jih navaja tožeča stranka, so namreč v bistvu namenjene samo izpodbijanju utemeljenosti presoje Komisije v zvezi s temi različnimi vprašanji in jih je torej treba zavrniti (glej v tem smislu zgoraj v točki 25 navedeno sodbo Splošnega sodišča PVC II, točka 389).

237 Prav tako se Komisija v nasprotju s trditvami tožeče stranke z odločitvijo, da bo kršitve, ki jih je ugotovila, po razglasitvi Odločbe 91/300 za nične zapisala v novi odločbi, ni oddaljila od ustaljene prakse odločanja. Preprosto je potrdila svojo prvotno odločitev, da kaznuje te kršitve, kar ni bilo v nasprotju s členom 233 ES, v skladu s katerim je morala samo sprejeti ukrepe za izvršitev zgoraj v točki 19 navedene sodbe Komisija proti ICI, in sicer popraviti edino nezakonitost, ugotovljeno s to sodbo (glej v tem smislu zgoraj v točki 39 navedeno sodbo Sodišča PVC II, točka 451). Sicer se tožeča stranka ne sklicuje na nobeno drugo zadevo, ki bi bila podobna tej zadevi in bi jo Komisija obravnavala drugače.

238 Zato je treba peti del drugega tožbenega razloga zavrniti in torej drugi tožbeni razlog zavrniti v celoti.

Tretji tožbeni razlog: napačna presoja zadevnega trga

Trditve strank

239 Tožeča stranka, ki se sklicuje na sodbo Splošnega sodišča z dne 22. marca 2000 v združenih zadevah Coca-Cola proti Komisiji (T-125/97 in T-127/97, Recueil, str. II-1733), navaja, da v okviru ničnostne tožbe zoper Odločbo 91/300 ni izpodbijala niti

ugotovitve Komisije, da je zadevni „geografski trg“ trg Združenega kraljestva, niti trditve, da je zadevni „proizvodni trg“ trg težkega in lahkega natrijevega karbonata. Vendar pa se po mnenju tožeče stranke Komisija ne bi smela zadovoljiti s tem, da je v izpodbijani odločbi ponovila ugotovitve v zvezi z zadevnimi proizvodi in geografskimi trgi na podlagi analize, ki je bila opravljena pred desetimi leti. Komisija bi morala proučiti, ali take ugotovitve še vedno držijo glede na razvoj prava in prakse v obdobju, ki je preteklo med odločbama. V izpodbijani odločbi naj bi bilo torej dejansko stanje napačno ugotovljeno in ta naj ne bi bila zadostno obrazložena. Poleg tega naj ne bi nič v izpodbijani odločbi potrjevalo, da je Komisija leta 2000 opravila eno od preiskav, navedenih v njenem Obvestilu o opredelitvi upoštevnega trga za namene konkurenčnega prava Skupnosti (UL 1997, C 372, str. 5).

240 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

Presoja Splošnega sodišča

241 Prvič, tožeča stranka ne izpodbija, da je Komisija v okviru sprejetja Odločbe 91/300 analizirala strukturo trga in konkurenco. Prav tako ne trdi, da je Komisija v navedeni odločbi storila napako pri opredelitvi geografskega in proizvodnega trga.

242 Tožeča stranka navaja samo, da bi Komisija morala proučiti, ali njene ugotovitve še držijo glede na razvoj prava in prakse v obdobju, ki je preteklo od sprejetja Odločbe 91/300 do sprejetja izpodbijane odločbe. Sklicuje se na zgoraj v točki 239 navedeno sodbo Coca-Cola proti Komisiji, v kateri naj bi Splošno sodišče med drugim razsodilo, da ugotovitev Komisije o obstoju prevladujočega položaja izhaja iz analize strukture zadevnega trga in konkurence na njem takrat, ko Komisija sprejme odločbo (točka 81).

243 Vendar je treba opozoriti, da je v skladu s sodno prakso institucija, ki je izdala akt, ki je bil razglašen za ničen, obvezana samo v mejah tega, kar je potrebno za zagotavljanje izvrševanja ničnostne sodbe, tako da se postopek za nadomestitev takega akta lahko nadaljuje na točki, na kateri je prišlo do nezakonitosti (glej sodbo Sodišča z dne 29. novembra 2007 v zadevi Italija proti Komisiji, C-417/06 P, neobjavljena v ZOdl., točka 52 in navedena sodna praksa). V obravnavanem primeru je Splošno sodišče Odločbo 91/300 razglasilo za nično z obrazložitvijo, da je bila navedena odločba overovljena po vročitvi, kar je pomenilo bistveno kršitev postopka v smislu člena 230 ES.

244 Komisija je lahko torej svojo analizo ponovno začela na stopnji overovitve, ne da bi ji bilo treba proučiti, ali ugotovitve v zvezi z zadevnim trgom, ki jih je izpeljala ob sprejetju Odločbe 91/300, še vedno držijo glede na dejanske in pravne okoliščine ob sprejetju izpodbijane odločbe.

245 Trditev tožeče stranke, ki se nanaša na točko 81 sodbe Coca-Cola proti Komisiji, navedene v točki 239 zgoraj, ne more ovreči te ugotovitve. Stališče, da ugotovitev obstoja prevladujočega položaja izhaja iz analize strukture trga in konkurence na njem takrat, ko Komisija sprejme odločbo, namreč ne pomeni, da mora Komisija v vseh primerih opraviti novo analizo zadevnega trga ob sprejetju izpodbijane odločbe. V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da Komisiji ni bilo treba opraviti take analize, ker to ni bilo nujno za zagotovitev izvrševanja zgoraj v točki 16 navedene sodbe ICI II. Zato trditve tožeče stranke, ki se nanašajo na napačno ugotovljeno dejansko stanje in nezadostno obrazložitev in so bile predstavljene v točki 239 zgoraj, temeljijo na napačni domnevi in jih je prav tako treba zavrniti.

246 Zato je treba tretji tožbeni razlog zavrniti.

Četrti tožbeni razlog: neobstoj prevladujočega položaja

Trditve strank

247 Po mnenju tožeče stranke je sprejeto, da se podjetje, ki ima več kot 90 % proizvodnega trga, običajno šteje za prevladujoče v smislu člena 82 ES. Vendar pa naj velik tržni delež ne bi zadostoval za ugotovitev prevladujočega položaja. Komisija naj v izpodbijani odločbi ne bi pravilno presodila nekaterih dejavnikov, ki so tožeči stranki preprečevali, da bi ravnala precej neodvisno od svojih konkurentov, strank in nazadnje tudi potrošnikov v smislu zgoraj v točki 216 navedene sodbe Hoffmann-La Roche proti Komisiji. Tako naj bi njene stranke več let lahko določale količino natrijevega karbonata, ki ga bodo kupile pri njej in uvoznikih, in količino nadomestnih proizvodov. Njene stranke naj bi namreč vzpostavile odnose z dobavitelji v vzhodni Evropi in Združenih državah, da bi imele na voljo alternativne vire, in poskrbele, da ostane konkurenčna, kar zadeva ceno in kakovost, kljub svojemu velikemu tržnemu deležu. V zvezi s tem naj bi njene stranke in zlasti proizvajalci stekla imeli precejšnjo kupno moč, zaradi česar naj ne bi bila v prevladujočem položaju. Tožeča stranka poudarja, da je Komisija v Odločbi 1999/641/ES z dne 25. novembra 1998, s katero je koncentracijo razglasila za združljivo s skupnim trgom in z delovanjem Sporazuma EGP (zadeva IV/M.1225 – Enso/Stora) (UL 1999, L 254, str. 9), uporabila načelo izravnalne kupne moči. Komisija naj v obravnavanem primeru ne bi priznala, da izravnalna moč kupcev

pomeni omejitev njene moči na trgu. Poleg tega naj Komisija ne bi upoštevala razpoložljivosti nadomestnih proizvodov in dejstva, da so ti proizvodi vzrok za upad obsega njene prodaje od leta 1979.

248 Prav tako naj Komisija ne bi upoštevala dejstva, da je najmanj en proizvajalec stekla v celinski zahodni Evropi natrijev karbonat nadomestil s kavstično sodo. Tožeča stranka tudi trdi, da Komisija ni presodila niti pomena steklenega prahu kot omejevalnega dejavnika njene moči na trgu niti pomena drugih nadomestkov, kot je dolomit, ki ga Komisija v izpodbijani odločbi niti ne omeni.

249 Tožeča stranka priznava, da so njene stranke družbi General Chemical in Brenntag dojemale kot sekundarni dobaviteljici. Vendar pa izpodbija, da bi to dojemanje lahko bilo pokazatelj njene moči na trgu. Po njenem mnenju bi zadostovalo, da bi ena velika stranka sekundarnega dobavitelja spremenila v glavnega ali da bi več strank povečalo svoje nakupe pri sekundarnem dobavitelju, in vsa njena profitna marža bi izginila.

250 Poleg tega naj trditev Komisije, da je tožeča stranka ohranila višjo raven cen, kot je obstajala v drugih državah članicah, ne bi bila pravilna in naj ne bi bila potrjena z nobenim dokazom. Dejstvo, da so bile njene cene nekoliko višje, naj bi izražalo zlasti učinek velikega upada povpraševanja po natrijevem karbonatu na njene stroške, ki pa se ni pojavil v enakem obsegu na drugih trgih. Izražalo naj bi tudi vpliv dejavnikov, kot so menjalni tečaji in stroški goriva.

251 Tožeča stranka priznava, da je bila njena strategija za ohranitev ekonomičnosti njenih dveh enot za proizvodnjo natrijevega karbonata ohraniti zadosten obseg prodaje, kar je pomenilo poskušati povečati prodajo in se odzvati na ponudbo alternativnih

dobaviteljev. Vendar pa zanika, da je poskušala čim bolj zmanjšati prisotnost ali učinkovitost družb General Chemical ali Brenntag kot konkurentk.

252 Nazadnje, z različnimi uredbami in s protidampinškimi odločbami, ki jih je Komisija sprejela v zadevnem obdobju, naj bi bil ugotovljen obstoj dampinga in precejšnje škode, na primer z Uredbo (EGS) št. 2253/84 z dne 31. julija 1984 o uvedbi začasne protidampinške dajatve pri določenem uvozu določene vrste natrijevega karbonata iz Združenih držav Amerike in sprejetju obvez v zvezi z drugim uvozom enakega proizvoda (UL L 206, str. 15). Take okoliščine naj ne bi bile združljive z obstojem prevladujočega položaja. Po mnenju tožeče stranke je Komisija, ko je uvedla protidampinške ukrepe, nedvomno menila, da ti ne morejo bistveno zmanjšati konkurence ali ustvariti monopola in da so v interesu Skupnosti.

253 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

Presoja Splošnega sodišča

254 V skladu z ustaljeno sodno prakso prevladujoč položaj iz člena 82 ES zadeva položaj gospodarske moči podjetja, ki mu omogoča, da ovira ohranitev učinkovite konkurence na zadevnem trgu, tako da mu omogoča, da ravna precej neodvisno od svojih konkurentov, strank in nazadnje tudi potrošnikov (sodba Sodišča z dne 14. februarja 1978 v zadevi United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, 27/76,

Recueil, str. 207, točka 65, in sodba Splošnega sodišča z dne 17. septembra 2007 v zadevi Microsoft proti Komisiji, T-201/04, ZOdl., str. II-3601, točka 229). Tak položaj v nasprotju z monopolnim ali s skoraj monopolnim položajem ne izključuje obstoja neke konkurence, vendar podjetju s takim položajem omogoča, da če že ne določa pogojev, pod katerimi se bo taka konkurenca razvijala, vsaj precej vpliva nanje in, vsekakor, da večinoma ravna tako, da mu tega ni treba upoštevati, ne da bi mu to ravnanje škodilo (zgoraj v točki 216 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji, točka 39).

255 Obstoj prevladujočega položaja na splošno izhaja iz združitve več dejavnikov, ki posamezno ne bi bili nujno odločilni (zgoraj v točki 254 navedena sodba United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, točka 66). Pri ugotavljanju obstoja prevladujočega položaja na zadevnem trgu je treba najprej proučiti njegovo strukturo in nato konkurenčne razmere na navedenem trgu (glej v tem smislu zgoraj v točki 254 navedeno sodbo United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, točka 67).

256 Zelo veliki tržni deleži, razen v izjemnih okoliščinah, dokazujejo obstoj prevladujočega položaja. Podjetje, ki ima zelo velik tržni delež in ga nekaj časa ohranja z obsegom proizvodnje in prodaje svoje ponudbe – ne da bi se bila podjetja s precej manjšim tržnim deležem sposobna hitro odzvati na povpraševanje tistih, ki bi želeli prekiniti sodelovanje s podjetjem, ki ima največji tržni delež –, ima namreč zaradi tega deleža moč, zaradi katere si ga morajo drugi izbrati za trgovinskega partnerja in ki mu samo zaradi tega vsaj v relativno dolgih obdobjih omogoča svobodo delovanja, ki je značilna za prevladujoči položaj (zgoraj v točki 216 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji, točka 41, in zgoraj v točki 216 navedena sodba Van den Bergh Foods proti Komisiji, točka 154). Tako v skladu s sodno prakso Sodišča 50-odstotni tržni delež razen v izjemnih okoliščinah dokazuje obstoj prevladujočega položaja (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 3. julija 1991 v zadevi AKZO proti Komisiji, C-62/86, Recueil, str. I-3359, točka 60).

257 Prav tako je od 70- do 80-odstotni tržni delež jasen pokazatelj obstoja prevladujočega položaja (sodbi Splošnega sodišča z dne 12. decembra 1991 v zadevi Hilti proti Komisiji, T-30/89, Recueil, str. II-1439, točka 92, in z dne 30. septembra 2003 v združenih zadevah Atlantic Container Line in drugi proti Komisiji, T-191/98, od T-212/98 do T-214/98, Recueil, str. II-3275, točka 907).

258 V obravnavanem primeru je Komisija v točki 127 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da je imela tožeča stranka tržni delež, „ki je bil tradicionalno večji od 90 %“, in to „v vsem zadevnem obdobju“. Tožeča stranka v tožbi ne zanika tega zelo velikega tržnega deleža.

259 Iz takih tržnih deležev je razvidno, da je imela tožeča stranka, razen v izjemnih okoliščinah primera, prevladujoč položaj na zadevnem trgu.

260 Komisija se v točki 128 obrazložitve izpodbijane odločbe sklicuje na različna dejstva, ki dopolnjujejo njeno proučitev tržnih deležev tožeče stranke in potrjujejo obstoj njenega prevladujočega položaja.

261 Ta dejstva se po definiciji ne morejo nanašati na izjemne okoliščine, na podlagi katerih bi lahko ugotovili, da tožeča stranka nima prevladujočega položaja.

262 Sicer pa tožeča stranka navaja šest trditev, ki jih je treba analizirati, da bi lahko ugotovili, ali so v obravnavanem primeru obstajale take izjemne okoliščine v smislu sodne prakse Sodišča.

263 Prvič, tožeča stranka se sklicuje na velik konkurenčni pritisk drugih proizvajalcev natrijevega karbonata.

264 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da obstoj določene stopnje konkurence ni nezdružljiv z obstojem prevladujočega položaja na zadevnem trgu.

265 „Poleg tega je treba ugotoviti, da tožeča stranka ne navaja nobenega dejstva ali dokaza, s katerim bi ovrgla "neobstoj kakršne koli konkurence s strani družbe Solvay ali drugih proizvajalcev iz zahodne Evrope, „ki ga je ugotovila Komisija. Nasprotno, tožeča stranka priznava, da ti proizvajalci s celine niso dosegli večje prodaje natrijevega karbonata v Združenem kraljestvu. Prav tako priznava, da "ni verjetno, da bi se na trgu pojavil ‚nov proizvajalec sintetične sode „in vzpostavil proizvodne zmogljivosti v Skupnosti" (točka 128 obrazložitve izpodbijane odločbe).

266 Poleg tega je Komisija v točki 128 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da so „stranke družbi General Chemical in Brenntag obravnavale kot sekundarni dobavitelji", kar tožeča stranka priznava. Vendar bi po mnenju tožeče stranke zadostovalo, da bi ena velika stranka sekundarnega dobavitelja spremenila v glavnega ali da bi več strank povečalo svoje nakupe pri sekundarnem dobavitelju, in vsa njena profitna marža bi izginila. Vendar pa se zdi taka trditev popolnoma hipotetična, saj tožeča stranka ne navaja nobenega dokaza v podporo svoji navedbi. Vsekakor, tudi če bi bila ta trditev utemeljena, utemeljitev tožeče stranke ni upoštevna, saj samo dejstvo, da stranke uporabijo tako grožnjo, ne more biti izjemna okoliščina, ki bi izključevala prevladujoč položaj na zadevnem trgu.

267 Prav tako, čeprav tožeča stranka izpodbija „uspeh [svoje strategije] za čim večje zmanjšanje prisotnosti ali učinkovitosti družb General Chemical ali Brenntag kot konkurentk in ohranitev prevladujočega tržnega deleža v Združenem kraljestvu“, pa v podporo svoji trditvi ne navaja nobenega konkretnega dokaza.

268 Dokumenti, ki izvirajo s celine in se nanašajo na ameriške konkurente ter se je tožeča stranka z njimi seznanila po ogledu spisa v okviru ukrepa procesnega vodstva, ne morejo spremeniti presoje Komisije v zvezi z obstojem prevladujočega položaja na zadevnem trgu. Tožeča stranka se je na ameriški uvoz sklicevala med upravnim postopkom, Komisija pa je to trditev upoštevala pred sprejetjem izpodbijane odločbe.

269 Iz tega izhaja, da trditev tožeče stranke, ki se nanaša na konkurenčni pritisk drugih proizvajalcev natrijevega karbonata in ni bila utemeljena, ne more pomeniti izjemne okoliščine, ki izključuje obstoj prevladujočega položaja tožeče stranke na zadevnem trgu.

270 Drugič, tožeča stranka se sklicuje na možnost nadomestitve natrijevega karbonata s kavstično sodo, steklenim prahom in z dolomitom, kar je po njenem mnenju povzročilo konkurenčni pritisk v njenih odnosih s strankami.

271 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je Komisija v točkah od 129 do 133 obrazložitve izpodbijane odločbe podrobno analizirala nadomestitev s kavstično sodo in ugotovila, da je ta možnost v praksi zelo omejena. Tožeča stranka v tožbi ne navaja nobenega dejstva, ki bi to analizo lahko omajalo.

272 Komisija je v zvezi s steklenim prahom v točki 134 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da bi se lahko potrebe stranke po natrijevem karbonatu za proizvodnjo votlega stekla z uporabo steklenega prahu zmanjšale za največ 15 %. Tožeča stranka te številke ne izpodbija. Komisija je dopustila tudi možnost, da bi uporaba steklenega prahu zmanjšala odvisnost strank od dobaviteljev sode na splošno, ne da bi se zmanjšala zmožnost močnega proizvajalca sode, da izključi majhne proizvajalce. Zato je treba ugotoviti, da je Komisija v nasprotju s trditvami tožeče stranke upoštevala to možnost nadomestitve natrijevega karbonata s steklenim prahom. Trditev tožeče stranke tako nima dejanske podlage.

273 Kar zadeva dolomit, tožeča stranka samo navaja njegov obstoj, ne predloži nobene trditve in ne zagotovi nobenega dokaza, na podlagi katerega bi bilo mogoče oceniti njegovo uporabo kot nadomestka natrijevega karbonata.

274 Na podlagi dokumentov, ki jih tožeča stranka navaja v svojih stališčih, predloženih po ogledu spisa v okviru ukrepa procesnega vodstva, je mogoče ugotoviti samo, da lahko kavstična soda in stekleni prah delno nadomestita natrijev karbonat in da se lahko natrijev karbonat morebiti nadomesti z dolomitom. Vendar pa na nobeni podlagi v teh dokumentih ni mogoče dvomiti o ugotovitvah Komisije glede dejstva, da delna nadomestljivost natrijevega karbonata z drugimi proizvodi ne izključuje prevladujočega položaja tožeče stranke na zadevnem trgu. Poleg tega, kot je poudarila Komisija, tožeča stranka ne trdi, da bi dolomit uporabljali steklarji, glavni kupci natrijevega karbonata. Zato nič ne potrjuje, da bi lahko uporaba dolomita vplivala na prevladujoč položaj tožeče stranke na zadevnem trgu.

275 Tožeča stranka torej ni dokazala, da je Komisija storila očitno napako pri presoji, ko je sklepala, da možnosti nadomestitve ne pomenijo bistvene omejitve tržne moči tožeče stranke.

276 Tretjič, tožeča stranka trdi, da bi morala Komisija upoštevati konkurenčni pritisk strank.

277 Tožeča stranka je v tožbi navedla, da približno 50 % njene prodaje odpade na njene štiri največje stranke. Vendar pa ni podrobneje določila zadevnega deleža vsake od teh štirih strank. Poleg tega je trdila samo, da so imele njene stranke, zlasti proizvajalci stekla, „precejšnjo kupno moč“, ne da bi to trditev utemeljila. Zato tudi če bi Komisija morala upoštevati merilo izravnalne moči strank, tožeča stranka ni dokazala, da so bile njene stranke sposobne izravnati njeno moč na trgu.

278 Četrtič, tožeča stranka izpodbija trditev Komisije, da naj bi ohranila višjo raven cen od ravni, ki so obstajale v drugih državah članicah. V zvezi s tem je treba navesti, da tožeča stranka vseeno priznava, da so „bile njene cene nekoliko višje od cen v drugih državah članicah“. Res je, da se sklicuje na upad povpraševanja po natrijevem karbonatu, do katerega naj na drugih trgih ne bi prišlo v enakem obsegu, na menjalne tečaje in stroške goriva. Vendar pa tožeča stranka svojih trditev ne utemelji s konkretnimi dejstvi, na podlagi katerih bi Splošno sodišče lahko preverilo utemeljenost njenih navedb.

279 Petič, tožeča stranka trdi, da je bila njena strategija za ohranitev ekonomičnosti njenih dveh enot za proizvodnjo natrijevega karbonata ohraniti zadosten obseg prodaje, kar je pomenilo poskušati povečati prodajo in se odzvati na ponudbo alternativnih dobaviteljev. Vendar pa zadostuje navesti, da taka trditev ne more povzročiti pomislekov glede obstoja prevladujočega položaja tožeče stranke na zadevnem trgu.

280 Šestič, tožeča stranka se sklicuje na protidampinške ukrepe, ki jih je sprejela Komisija. V zvezi s tem je treba poudariti, da je Komisija v izpodbijani odločbi podrobno proučila protidampinške ukrepe, sprejete zoper ameriške proizvajalce (točke od 51 do 54 obrazložitve), in v zvezi s tržno močjo tožeče stranke ugotovila, da je ta upravičena do varstva pred ameriškimi proizvajalci in proizvajalci iz vzhodne Evrope, ki ga zagotavljajo protidampinški ukrepi in omejitve cen, ki so bile družbi General Chemical naložene s protidampinškimi obvezami (točka 128 obrazložitve).

281 Tožeča stranka v odgovor na te ugotovitve trdi, najprej, da dokazan obstoj dampinga do leta 1984 ni združljiv z ugotovitvijo, da je takrat imela prevladujoč položaj. Vendar pa tožeča stranka ne pojasni, kako bi bilo mogoče na podlagi obstoja dampinga ameriških proizvajalcev ugotoviti, da ni bila v prevladujočem položaju. Vsekakor Uredba št. 2253/84, ki je bila sprejeta v popolnoma drugačnem pravnem okviru kot člen 82 ES, ne potrjuje, da tožeča stranka ni imela prevladujočega položaja v Združenem kraljestvu.

282 Tožeča stranka dalje trdi, da je sprejetje protidampinških ukrepov po mnenju Komisije pomenilo, da ti ne bodo vplivali na konkurenčne razmere v Skupnosti. Vendar pa tožeča stranka ne utemelji te trditve, ki se zdi popolnoma hipotetična, ker se Uredba št. 2253/84 ne sklicuje na konkurenčne razmere v Skupnosti.

283 Skratka, na podlagi trditev, ki jih je navedla tožeča stranka, ni mogoče priznati obstoja izjemnih okoliščin, s katerimi bi bilo mogoče ovreči ugotovitev, da je imela prevladujoč položaj na zadevnem trgu.

284 Zato je treba četrti tožbeni razlog zavrniti.

Peti tožbeni razlog: neobstoj zlorabe prevladujočega položaja

285 Peti tožbeni razlog je v bistvu razdeljen na tri dele, ki se nanašajo na, prvič, rabate na mejno količino; drugič, klavzule o izključni dobavi in omejitve nakupov pri konkurentih, in tretjič, druge finančne spodbude.

Prvi del: rabati na mejno količino

– Trditve strank

286 Tožeča stranka izpodbija ugotovitev, da je njena praksa na področju določanja cen v zadevnem obdobju pomenila zlorabo. Njena praksa naj bi bila v vsakem primeru običajen konkurenčni ukrep glede na gospodarske in trgovinske dejavnike. Dogovori glede cen, ki jih je sklenila tožeča stranka, naj ne bi nikoli niti izkrivljali konkurenčne strukture zadevnega trga niti povzročali škode potrošnikom.

287 Tožeča stranka trdi, da ne gre za zlorabo, če se prevladujoči dobavitelj dogovori za nižjo ceno, če je njegova stranka pripravljena naročiti dodatne količine. Namen ali učinek rabatov na mejno količino naj ne bila izključitev konkurentov s trga. Uvedeni naj bi bili v odgovor na prošnje strank, da bi dosegle nižjo ceno za vsako dodatno naročeno količino. Po mnenju tožeče stranke je bil cilj individualno dogovorjenih rabatov ohraniti zadostno izkoriščenost njenih proizvodnih zmogljivosti in določeno rentabilnost, da bi se preprečila dodatna zapiranja tovarn. Taki rabati naj bi stranke spodbujali k nakupu količin natrijevega karbonata, za katere so menile, da jih ne morejo kupiti. Pri tem naj bi bilo posebej pomembno, da bi natrijev karbonat postal privlačen v primerjavi z nadomestnimi proizvodi, kot so kavstična soda, stekleni prah in dolomit.

288 Poleg tega tožeča stranka trdi, da se njene neto cene niso nikoli oddaljile od gospodarske realnosti in da so bili rabati popolnoma pregledni, tako da je bila stranka pisno obveščena o količini, ki daje pravico do rabata, in natančnem izračunu tega rabata, v nasprotju s položajem, ki je bil proučen v zadevi, v kateri je bila izrečena sodba Sodišča z dne 9. novembra 1983 v zadevi Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin proti Komisiji (322/81, Recueil, str. 3461). Stranka naj ne bi bila pod pritiskom, naj več kupuje pri njej, in naj ne bi bila odvrnjena od tega, da dodatno količino kupi pri tretji osebi, zaradi strahu, da bi izgubila rabat na osrednjo količino. Poleg tega naj bi se rabati na mejno količino nanašali samo na majhen delež skupne prodaje natrijevega karbonata, to je 8 %.

289 Razen v enem primeru naj rabati ne bi bili povezani z dejstvom, da kupec kupi vse potrebne količine ali določen delež teh količin pri tožeči stranki. Taki rabati naj bi bili ponujeni za dodatno količino glede na ocenjeno osrednjo količino, ki jo je stranka nameravala kupiti pri njej ali enem oziroma več sekundarnih dobaviteljih v predhodno določenih deležih. Stranke naj bi lahko želene količine kadar koli kupile pri drugih dobaviteljih. Položaj naj bi se torej razlikoval od položaja, v zvezi s katerim je bila

sprejeta Odločba Komisije 88/518/EGS z dne 18. julija 1988 v zvezi s postopkom na podlagi člena [82 ES] (IV/30.178 – Napier Brown – British Sugar) (UL L 284, str. 41).

290 Tožeča stranka tudi navaja, da v tej zadevi rabati na mejno količino, ki jih je odobrila, niso bili namenjeni diskriminaciji med strankami in niso vplivali na konkurenčne razmere med njimi. Ob upoštevanju raznolikosti strank in nadomestnih proizvodov naj bi bilo namreč nujno, da se z vsako stranko pogaja posamično. Vsekakor naj bi imeli rabati na mejno količino, ki jih je odobrila, le zanemarljiv učinek, kar zadeva razlike v stroških njenih strank.

291 Poleg tega naj dogovori glede rabatov ne bi bili sklenjeni za nedoločen čas, kar je v nasprotju z rabati, ki so bili proučeni v zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj v točki 216 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji. O teh dogovorih naj bi se namreč odločilo ob ločenih letnih pogajanjih. Poleg tega po mnenju tožeče stranke znesek ali obstoj rabatov ni bil odvisen od okoliščine, da je stranka dosegla določen cilj ali kupila dodatno količino v preteklem letu.

292 Tožeča stranka dodaja, da so bili rabati odobreni za dodatne nakupe natrijevega karbonata in ne glede na nakup izbora proizvodov s strani stranke. Zato meni, da njeno ravnanje, v okviru katerega je svojim strankam ponudila nižjo ceno za dodatne količine, ne pomeni zlorabe.

293 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

– Presoja Splošnega sodišča

294 V skladu z ustaljeno sodno prakso je pojem zlorabe objektiven pojem, ki se nanaša na ravnanja podjetja s prevladujočim položajem, ki lahko vplivajo na strukturo trga, na katerem je prav zaradi prisotnosti zadevnega podjetja raven konkurence že oslabljena, in lahko – zaradi uporabe postopkov, drugačnih od tistih, ki urejajo normalno konkurenco med proizvodi ali storitvami na podlagi storitev gospodarskih subjektov – ovirajo ohranitev ravni konkurence, ki še obstaja na trgu, ali razvoj te konkurence (zgoraj v točki 216 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji, točka 91, in sodba Splošnega sodišča z dne 14. decembra 2005 v zadevi General Electric proti Komisiji, T-210/01, ZOdl., str. II-5575, točka 549).

295 Čeprav ugotovitev obstoja prevladujočega položaja ne pomeni nobenega očitka zoper zadevno podjetje, ima to vseeno, ne glede na vzroke za tak položaj, posebno odgovornost, da s svojim ravnanjem ne ogroža učinkovite in neizkrivljene konkurence na skupnem trgu (zgoraj v točki 288 navedena sodba Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin proti Komisiji, točka 57, in zgoraj v točki 254 navedena sodba Microsoft proti Komisiji, točka 229). Iz tega izhaja tudi, da čeprav podjetju zaradi njegovega prevladujočega položaja ni mogoče odreči pravice do ohranjanja njegovih poslovnih interesov, če so ti ogroženi, in mu je treba dati primerno možnost, da izvede dejanja, za katera meni, da so primerna za ohranitev teh interesov, pa takega ravnanja ni mogoče dopustiti, če je njegov namen zlasti okrepitev tega prevladujočega položaja in njegova zloraba (zgoraj v točki 254 navedena sodba United Brands in United Brands Continentaal proti Komisiji, točka 189, in sodba Splošnega sodišča z dne 30. septembra 2003 v zadevi Michelin proti Komisiji, T-203/01, Recueil, str. II-4071, točka 55).

296 Natančneje, glede rabatov, ki jih dodeli podjetje s prevladujočim položajem, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je rabat za zvestobo, dodeljen v zameno za zavezo stranke, da se bo oskrbovala izključno ali skoraj izključno pri podjetju s prevladujočim

položajem, v nasprotju s členom 82 ES. Namen takega rabata je namreč z dodelitvijo finančnih ugodnosti preprečiti, da bi se stranke oskrbovale pri konkurenčnih proizvajalcih (zgoraj v točki 295 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 56; glej v tem smislu tudi sodbo Sodišča z dne 16. decembra 1975 v združenih zadevah Suiker Unie in drugi proti Komisiji, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 in 114/73, Recueil, str. 1663, točka 518).

297 Šteje se, da je sistem rabatov, ki ima učinek prekluzije na trgu, v nasprotju s členom 82 ES, če ga uporablja podjetje s prevladujočim položajem. Sodišče je zato presodilo, da je popust, povezan z uresničitvijo nabavnega cilja, v nasprotju s členom 82 ES (zgoraj v točki 295 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 57).

298 Za sisteme količinskih rabatov, ki so vezani izključno na obseg nabav pri podjetju s prevladujočim položajem, se običajno ne šteje, da imajo prekluzivni učinek, prepovedan s členom 82 ES. Če povečanje dobavljene količine pomeni manjši strošek za dobavitelja, ima ta namreč pravico, da to zmanjšanje prenese na svojo stranko, tako da ji ponudi ugodnejšo ceno. Za količinske rabate se torej šteje, da izražajo večjo učinkovitost in ekonomijo obsega, ki ju je doseglo podjetje s prevladujočim položajem (zgoraj v točki 295 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 58).

299 Iz tega izhaja, da sistem rabatov, katerega stopnja odbitka se zvišuje glede na obseg nabave, ni v nasprotju s členom 82 ES, razen če je iz meril in pravil za dodelitev rabatov razvidno, da sistem ne temelji na upravičeni gospodarski protivrednosti, temveč je njegov namen – po zgledu rabata za zvestobo in ciljnega rabata – preprečiti, da bi se stranke oskrbovale pri drugih konkurentih (zgoraj v točki 216 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji, točka 90, in zgoraj v točki 295 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 59).

300 Pri ugotavljanju, ali sistem količinskih rabatov pomeni zlorabo, je treba torej presoditi vse okoliščine, zlasti merila in pogoje za dodelitev rabatov, in proučiti, ali je njihov namen, da se z dodelitvijo ugodnosti, ki ne temelji na nobeni gospodarski protivrednosti, zaradi katere bi bila upravičena, kupcu odvzame ali bistveno omeji možnost izbire oskrbovalnih virov, konkurentom prepreči dostop do trga, uvedejo neenaki pogoji za primerljive posle z drugimi trgovinskimi partnerji ali z izkrivljanjem konkurence okrepi prevladujoč položaj (zgoraj v točki 216 navedena sodba Hoffmann-La Roche proti Komisiji, točka 90, in zgoraj v točki 295 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 60).

301 Komisija je v obravnavanem primeru v točkah od 139 do 141 izpodbijane odločbe navedla:

„(139) Če upoštevamo značilnosti samega sistema in besedilo internih dokumentov [tožeče stranke], je očitno, da je namen rabatov na mejno količino izključiti učinkovito konkurenco z naslednjimi sredstvi:

– spodbujanjem potrošnikov, naj mejno količino, ki bi si jo lahko priskrbeli pri drugem dobavitelju, kupijo pri [tožeči stranki];

– minimiziranjem ali nevtraliziranjem konkurenčnega vpliva družbe General Chemical z ohranitvijo njene prisotnosti na trgu v smislu cen, količin in strank v mejah, ki zagotavljajo ohranitev učinkovitega monopola [tožeče stranke];

– izločitvijo družbe Brenntag s trga ali vsaj z zmanjšanjem njenega konkurenčnega učinka do najmanjše stopnje;

– minimiziranjem tveganja, da bi se stranke obrnile na druge vire oskrbe (drugi proizvajalci, trgovci ali drugi proizvajalci v Skupnosti);

– ohranitvijo ali okrepitvijo dejanskega monopola [tožeče stranke] na [zadevnem] trgu.

(140) Precejšnje razlike v ‚mejnih' količinah, od katerih se je popust uporabljal za vsako stranko, kažejo, da je bil sistem rabatov na mejno količino in cenovne ugodnosti, ki jih je prinašal, odvisen ne od razlik v stroških za [tožečo stranko] glede na dobavljene količine, ampak od nakupa mejne količine od [tožeče stranke], ki ga je opravila stranka.

(141) Da bi taka praksa spadala pod člen 82 [ES], ni nujno, da je stranka pravno obvezana ali da je izrecno sprejela obvezo, da se bo oskrbovala izključno pri prevladujočem podjetju. Zadostuje, da je namen ali učinek ponujenih spodbud vezati stranke na prevladujočega proizvajalca."

302 Poleg tega se je Komisija v točkah od 61 do 82 obrazložitve izpodbijane odločbe sklicevala tudi na številne dokumente v zvezi z rabati na mejno količino, na podlagi katerih je tožeča stranka nameravala izključiti konkurente s trga.

303 Treba je še navesti, da tožeča stranka ne izpodbija obstoja in vsebine dokumentov, na katere se Komisija sklicuje v izpodbijani odločbi. Iz teh dokumentov pa izhaja, da rabati, ki jih je dodelila tožeča stranka, niso izražali večje učinkovitosti in ekonomije

obsega. V nasprotju s količinskim rabatom, vezanim izključno na obseg nakupa, je bil namen teh rabatov preprečiti oskrbo strank pri konkurenčnih proizvajalcih.

304 Poleg tega nobena od trditev tožeče stranke, s katerimi želi dokazati, da njeni rabati na mejno količino niso bili v nasprotju s členom 82 ES, ne more ovreči ugotovitev Komisije.

305 Prvič, tožeča stranka trdi, da so bili njeni rabati na mejno količino uvedeni na prošnjo njenih strank. Vendar pa taka trditev ni upoštevna. Iz ustaljene sodne prakse namreč izhaja, da podjetje s prevladujočim položajem na trgu, ki kupce – tudi če to stori na njihovo zahtevo – z zavezo ali obljubo obveže, da bodo vse ali velik del potrebnih količin nabavljali izključno pri navedenem podjetju, zlorablja svoj prevladujoči položaj v smislu člena 82 ES, tako če je zadevna obveznost določena brez podrobnejšega opisa kot tudi če se sprejme zaradi odobritve rabata (zgoraj v točki 216 navedena sodba Hoffmann-Laroche proti Komisiji, točka 89).

306 Drugič, tožeča stranka trdi, da je bil njen cilj ohraniti zadostno izkoriščenost njenih proizvodnih zmogljivosti, da bi preprečila zapiranje tovarn. V zvezi s tem zadostuje ugotoviti, da želja po ohranitvi ali povečanju proizvodnih zmogljivosti ne pomeni objektivne utemeljitve, na podlagi katere bi se podjetje lahko izognilo uporabi člena 82 ES.

307 Tretjič, tožeča stranka trdi, da je bil njen sistem pregleden, v nasprotju s položajem, proučenim v zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj v točki 288 navedena sodba Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin proti Komisiji. Vendar pa je treba navesti, da Komisija tožeči stranki ne očita nepreglednosti njenih rabatov na mejno količino.

Vsekakor je v skladu s sodno prakso sistem rabatov za zvestobo v nasprotju s členom 82 ES, naj bo pregleden ali ne (zgoraj v točki 295 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 111).

308 Četrtič, tožeča stranka trdi, da so se njeni rabati na mejno količino nanašali samo na 8 % njene skupne prodaje natrijevega karbonata. V zvezi s tem je treba opozoriti, da se učinek, na katerega se sklicuje sodna praksa, navedena v točki 295 zgoraj, ne nanaša nujno na dejanski učinek grajane zlorabe. Za ugotovitev kršitve člena 82 ES je dovolj dokazati, da se z zlorabljajočim ravnanjem podjetja s prevladujočim položajem, poskuša omejiti konkurenco ali, povedano z drugimi besedami, da ravnanje ima ali bi lahko imelo tak učinek (zgoraj v točki 295 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 239). Treba je dodati, da 8 % skupne prodaje natrijevega karbonata tožeče stranke nikakor ni mogoče šteti za zanemarljivo količino navedene prodaje.

309 Petič, tožeča stranka trdi, da njeni rabati na mejno količino niso bili diskriminatorni. Tudi to trditev je treba zavrniti. Komisija namreč tožeči stranki ne očita, da so bili njeni rabati na mejno količino diskriminatorni, in tudi če navedeni rabati ne bi bili diskriminatorni, vseeno ostaja dejstvo, da tožeča stranka ne izpodbija obstoja in vsebine dokumentov, na katere se Komisija sklicuje v izpodbijani odločbi in iz katerih izhaja, da ti rabati niso temeljili na gospodarsko upravičeni protivrednosti in da so bili namenjeni preprečevanju oskrbe strank pri konkurenčnih proizvajalcih. Taki rabati, ki imajo učinek prekluzije, so v nasprotju s členom 82 ES, če jih uporablja podjetje s prevladujočim položajem (glej točko 297 zgoraj).

310 Šestič, tožeča stranka trdi, da njeni dogovori glede rabatov niso bili sklenjeni za nedoločen čas. Vendar tudi če so bili ti dogovori sklenjeni za kratek čas, na podlagi tega ni mogoče ugotoviti, da njihov učinek ni bil izključitev konkurence.

311 Skratka, ugotoviti je treba, da tožeča stranka ni dokazala, da je Komisija storila napako, ko je ugotovila, da je bil cilj sistema rabatov, ki ga je uporabljala tožeča stranka, izključiti učinkovito konkurenco.

312 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba prvi del petega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del: klavzule o izključni dobavi in omejitve nakupov pri konkurentih

– Trditve strank

313 Tožeča stranka izpodbija, da bi bili njeni dogovori glede cen enakovredni klavzuli o izključni dobavi. Trdi, da Komisija ni daleč od tega, da bi potrdila, da dejstvo, da prevladujoči dobavitelj poskuša pridobiti vsa naročila ali velik del naročil stranke ali dobaviti vse potrebne količine oziroma del teh količin, pomeni zlorabo. To pa bi pomenilo, da tožeča stranka glede na svoj tržni delež ni imela pravice konkurirati na trgu, da bi pridobila naročila. Nobena sodna praksa naj ne bi šla v tej smeri, ta trditev pa naj ne bi bila združljiva s „filozofijo pravil konkurence“.

314 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

– Presoja Splošnega sodišča

315 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da podjetje s prevladujočim položajem na trgu, ki kupce – tudi če to stori na njihovo zahtevo – z zavezo ali obljubo obveže, da bodo vse ali velik del potrebnih količin nabavljali izključno pri navedenem podjetju, zlorablja svoj prevladujoči položaj v smislu člena 82 ES, tako če je zadevna obveznost določena brez podrobnejšega opisa kot tudi če se sprejme zaradi odobritve rabata. Enako velja, če navedeno podjetje, ne da bi kupce formalno obvezalo, uporabi – ali v skladu s pogoji iz sporazumov, sklenjenih s temi kupci, ali enostransko – sistem rabatov za zvestobo, to je popuste, zaradi katerih mora stranka kupovati vse ali večino potrebnih količin od podjetja s prevladujočim položajem, naj je obseg nakupov velik ali majhen (zgoraj v točki 216 navedena sodba Hoffmann-Laroche proti Komisiji, točka 89). Zaveze o izključni nabavi te vrste, v zameno za rabat ali dodelitev rabata za zvestobo ali pa ne, katerih namen je kupca spodbuditi k izključni nabavi pri podjetju s prevladujočim položajem, niso združljive s ciljem neizkrivljene konkurence na skupnem trgu, ker ne temeljijo na gospodarski storitvi, zaradi katere bi bila ta obveznost ali ugodnost upravičena, temveč je njihov namen kupcu odvzeti ali omejiti možnost izbire oskrbovalnih virov in drugim proizvajalcem preprečiti dostop do trga (zgoraj v točki 216 navedena sodba Hoffmann-Laroche proti Komisiji, točka 90).

316 V obravnavanem primeru je Komisija v izpodbijani odločbi v zvezi s klavzulami o izključni dobavi navedla:

„(144) Mogoče protikonkurenčne učinke klavzul o količinah v sporazumih o dobavi [tožeče stranke] je treba ocenjevati glede na premišljeno politiko [tožeče stranke] v zvezi z družbama General Chemical in Brenntag. Kot je razvidno iz dokumentov, zaseženih [pri tožeči stranki], je bilo za to družbo pomembno, da ne izključi vseh konkurentov v celoti. V njenem interesu je bilo zagotoviti, da vsaj družba General Chemical ostane na [zadevnem] trgu kot ‚navzočnost' – pod strogim nadzorom cen in količine –, ki izpolnjuje potrebo večine velikih strank po drugem dobavitelju, medtem ko dejansko ne pomeni prave konkurenčne grožnje za skoraj monopolni položaj [tožeče stranke].

(145) [Tožeča stranka] je s tem, ko si je prizadevala določiti skupne potrebne količine vsake velike stranke, lahko oblikovala svoj sistem rabatov na presežni del tako, da je izključila ali čim bolj zmanjšala prisotnost konkurentov. V številnih primerih je od stranke dobila zagotovilo, da bo svoj nakup pri konkurenci zmanjšala ali ga omejila na določeno količino. V primeru družbe Beatson Clarke je bilo izrecno določeno, da bo stranka vse svoje potrebne količine nabavljala [pri tožeči stranki].

(146) Taki sporazumi bistveno omejujejo pogodbeno svobodo stranke, preprečujejo prihod konkurentov na trg in so enakovredni klavzuli o izključni dobavi.

(147) Sporazumi, ki jih je [tožeča stranka] sklenila s temi velikimi strankami, so pomenili, da so te vezane nanjo glede skoraj vseh svojih potrebnih količin (in vsaj v enem primeru glede vseh potrebnih količin), medtem ko je bil konkurenčni učinek drugih dobaviteljev zmanjšan do najmanjše stopnje."

317 Komisija se je v točkah od 83 do 114 obrazložitve izpodbijane odločbe sklicevala tudi na številne dokumente v zvezi z družbami Pilkington, Rockware, CWS, Redfearn in Beatson Clarke.

318 Ugotoviti je treba, da je iz teh dokumentov razvidno, da je tožeča stranka želela omejiti nakupe svojih strank pri konkurentih.

319 Komisija namreč glede družbe Beatson Clarke navaja konkretne dokaze, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, da je ta družba s tožečo stranko sklenila sporazum za izključitev učinkovite konkurence, na podlagi katerega je morala vsako leto vse svoje potrebne količine nabaviti pri tožeči stranki.

320 Tožeča stranka v tožbi ne izpodbija obstoja tega sporazuma. Priznava celo, da „bi bila taka določba, kakor je bila izražena v njenih dopisih, morda lahko opredeljena kot rabat za zvestobo". Po njenem mnenju je bil namen sporazuma z družbo Beatson Clarke podpreti nedonosen izvoz. Vendar pa s tako trditvijo ni mogoče ovreči ugotovitve Komisije, da je obstajala obveza izključne oskrbe.

321 Komisija je tudi v zvezi z družbo Redfearn med drugim ugotovila, da je bilo „[v] sporazumu za leto 1987 […] določeno, da bo družba Redfearn od [tožeče stranke] kupila najmanj 45.000 ton od ocenjene skupne porabe 47.500 ton (kar je približno 95 % potrebnih količin)" in da je tožeča stranka „temu dodala spodbudo, da bi od nje kupila

vse mejne količine, v obliki rabata v višini 10 [funtov šterlingov (GBP)]“. Tožeča stranka ne izpodbija obstoja te obveze družbe Redfearn, da bo večji del potrebnih količin nabavila izključno pri njej.

322 Zato je treba, ne da bi bilo treba proučiti vse dokumente, na katere se je Komisija oprla v izpodbijani odločbi, ugotoviti, da je Komisija upravičeno menila, da je tožeča stranka sklenila sporazume o dobavi, ki so bili v nasprotju s členom 82 ES.

323 Zato je treba drugi del petega tožbenega razloga zavrniti.

Tretji del: druge finančne spodbude

– Trditve strank

324 Tožeča stranka trdi, da so bile druge finančne spodbude na splošno dane na zahtevo stranke, da bi se tej omogočilo, da se razvije z izvozom, ki sicer ne bi bil donosen, ali da ohrani tržni delež, ki ga je imela, ali se sooči s poceni uvoženim blagom. Namen in učinek takih dogovorov naj ne bi bila vezati stranke.

325 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

– Presoja Splošnega sodišča

326 Komisija je v točkah od 148 do 150 izpodbijane odločbe navedla:

„(148) [Tožeča stranka] je v svojih odnosih z družbo Beatson Clarke tudi pojasnila, da so bili ‚ukrepi pomoči', ki so dopolnjevali rabat na presežni del, pogojeni z njenim sporazumom, da se bo v celoti oskrbovala pri [njej], kar je bilo pisno potrjeno. Namen in učinek te posebne ‚spodbude' sta bila okrepiti položaj [tožeče stranke] do stranke in izključiti konkurenco.

(149) Vsi ukrepi, opredeljeni v točkah od 139 do 147 obrazložitve, so bili namenjeni izločitvi ali omejitvi možnosti drugih proizvajalcev ali dobaviteljev sode, da bi konkurirali [tožeči stranki]. Obravnavati jih je treba glede na jasno izraženo strategijo [tožeče stranke], da ohrani skoraj monopol (toda ne 100 %) na [zadevnem] trgu. Zato se je s temi ukrepi utrjeval prevladujoč položaj [tožeče stranke] na način, ki ni združljiv s pojmom konkurence v členu 82 [ES].

(150) Rabati niso izražali morebitnih razlik v stroških na podlagi dobavljene količine. Temeljili so na želji, da se pokrijejo vse potrebe ali čim večji delež potreb

stranke. V sistemu rabatov na presežni del so tako obstajale precejšnje razlike med strankami glede količine, pri kateri se je začel uporabljati. Poleg tega so obstajale razlike pri znesku rabata na tono, ker je segal od 6 GBP na tono do 30 GBP ali več na tono."

327 V zvezi s tem je treba poudariti, da tožeča stranka ne izpodbija obstoja finančnih spodbud, ponujenih strankam.

328 Kot je bilo navedeno v točki 305 zgoraj, dejstvo, da so bile te finančne spodbude strankam dane na njihovo zahtevo, da so bili ti ukrepi namenjeni, da jim pomagajo pri izvozu, da ohranijo tržni delež, ki so ga imele, ali da se soočijo s poceni uvoženim blagom, in da so bili taki ukrepi pregledni, niso upoštevni elementi pri presoji njihove zakonitosti glede na člen 82 ES. Trditve, da namen in učinek dogovorov nista bila vezati strank, ni mogoče sprejeti, ker zlasti iz zgoraj navedenih točk obrazložitve izpodbijane odločbe izhaja, da je tožeča stranka vsaj za eno stranko pojasnila, da so bili ukrepi pomoči, ki so dopolnjevali rabat na presežni del, pogojeni z njeno obvezo, da se bo v celoti oskrbovala pri njej. Enako kot pri rabatih na mejno količino je bil torej namen navedenih dogovorov vsaj v nekaterih primerih preprečiti, da bi se stranke oskrbovale pri konkurenčnih proizvajalcih.

329 Zato je treba tretji del petega tožbenega razloga zavrniti in torej peti tožbeni razlog zavrniti v celoti.

Šesti tožbeni razlog: neobstoj vpliva na trgovino med državami članicami

Trditve strank

330 Tožeča stranka ugotavlja, da so težave Komisije pri ugotavljanju vpliva na trgovino med državami članicami razvidne iz njene kratke in kontradiktorne analize tega vprašanja. Trdi, da je to analizo grajalo že Splošno sodišče v točki 63 sodbe ICI II, navedene v točki 16 zgoraj. Poleg tega naj Komisija v izpodbijani odločbi ne bi ponovila pomembnega elementa, ki ga je vsebovalo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, in sicer da je politika določanja cen tožeče stranke vplivala na trgovino v Skupnosti.

331 Prav tako naj Komisija ne bi pojasnila pojava „stroge delitve nacionalnih trgov v Skupnosti“, navedenega v točki 152 obrazložitve izpodbijane odločbe, in naj ne bi vzpostavila povezave med navedeno delitvijo in zatrjevano zlorabo. Komisija naj namreč po tem, ko je ob sprejetju Odločbe 91/300 menila, da je delitev trgov posledica usklajenega ravnanja tožeče stranke in družbe Solvay, svoje trditve o „strogi delitvi“ ne bi ponovila v izpodbijani odločbi. Poleg tega tožeča stranka ugotavlja, da Komisija ne izpodbija pojasnila delitve trgov, ki ga je navedla in temelji na podrobni in neizpodbijani ekonomski analizi. Po njenem mnenju navedeno pojasnilo potrjujejo ugotovitve Komisije v protidampinških postopkih.

332 Poleg tega naj trditev Komisije, da je tožeča stranka želela, da družba General Chemical ostane na zadevnem trgu, ne bi bila „logična“ in „podprta“ z dokazi. Komisija naj

namreč v podporo tej trditvi ne bi predložila ekonomske analize. Poleg tega naj bi bila ta trditev v nasprotju z ugotovitvami Komisije v Odločbi Komisije 91/301/EGS z dne 19. decembra 1990 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81(1) ES] (IV/33.016 – ANSAC; UL 1991, L 152, str. 54, v nadaljevanju: odločba ANSAC). Komisija naj tudi ne bi poskušala utemeljiti svoje trditve, da bi potrošniki, če ne bi bilo družbe General Chemical, morda poskušali poiskati druge vire oskrbe, mogoče cenejše, v celinski zahodni Evropi. V zvezi s tem se tožeča stranka sklicuje na Uredbo Komisije (ES) št. 823/95 z dne 10. aprila 1995 o uvedbi začasne protidampinške dajatve pri uvozu dinatrijevega karbonata iz Združenih držav Amerike (UL 1995, L 83, str. 8), na podlagi katere najmanj tri leta in pol po prenehanju domnevnih zlorab ni bilo pravzaprav nobene spremembe v vzorcu trgovanja med Združenim kraljestvom in celinsko Evropo.

333 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

Presoja Splošnega sodišča

334 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora razlaga in uporaba pogoja v zvezi z učinki na trgovino med državami članicami iz členov 81 ES in 82 ES izhajati iz namena tega pogoja, ki je na področju ureditve konkurence opredelitev področja veljave prava Skupnosti v razmerju do prava držav članic. Na področje prava Skupnosti tako spadajo vsi omejevalni sporazumi in vsa ravnanja, ki lahko ogrozijo svobodo trgovine med državami članicami na način, ki lahko škoduje uresničitvi ciljev enotnega trga med državami članicami, zlasti z delitvijo nacionalnih trgov ali s spreminjanjem strukture

konkurence na skupnem trgu (sodbi Sodišča z dne 31. maja 1979 v zadevi Hugin Kassaregister in Hugin Cash Registers proti Komisiji, 22/78, Recueil, str. 1869, točka 17, in z dne 25. januarja 2007 v zadevi Dalmine proti Komisiji, C-407/04 P, Recueil, str. I-829, točka 89).

335 Da bi odločitev, sporazum ali usklajeno ravnanje lahko vplivali na trgovanje med državami članicami, mora biti mogoče na podlagi več dejanskih in pravnih dejavnikov z zadostno verjetnostjo predvideti, da lahko neposredno ali posredno, dejansko ali potencialno vplivajo na tržne tokove med državami članicami, in to tako, da bi lahko ovirali uresničitev enotnega trga med državami članicami. Poleg tega je pomembno, da ta vpliv ni zanemarljiv (sodbi Sodišča z dne 28. aprila 1998 v zadevi Javico, C-306/96, Recueil, str. I-1983, točka 16, in z dne 21. januarja 1999 v združenih zadevah Bagnasco in drugi, C-215/96 in C-216/96, Recueil, str. I-135, točka 47, ter zgoraj v točki 334 navedena sodba Dalmine proti Komisiji, točka 90). Kot je bilo navedeno v točki 308 zgoraj, 8 % skupne prodaje natrijevega karbonata tožeče stranke ni mogoče šteti za zanemarljivo količino navedene prodaje.

336 V obravnavanem primeru je treba poudariti, da je Komisija pravno zadostno ugotovila, da so lahko ravnanja, ki se očitajo tožeči stranki, vplivala na trgovino med državami članicami.

337 Po eni strani imajo namreč rabati na mejno količino izključevalni učinek, ker je namen rabata za zvestobo, dodeljenega v zameno za zavezo stranke, da se bo oskrbovala izključno ali skoraj izključno pri podjetju s prevladujočim položajem, z dodelitvijo finančnih ugodnosti preprečiti, da bi se stranke oskrbovale pri konkurenčnih proizvajalcih (zgoraj v točki 295 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 56; glej v tem smislu tudi zgoraj v točki 296 navedeno sodbo Suiker Unie in drugi proti Komisiji, točka 518). Ko je tožeča stranka s svojim ravnanjem zaprla dostop konkurentov do trga, je to lahko imelo posledice za tržne tokove in konkurenco na skupnem trgu (glej

v tem smislu zgoraj v točki 288 navedeno sodbo Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin proti Komisiji, točka 103).

338 Po drugi strani se Komisija sklicuje na strateški dokument tožeče stranke z dne 28. junija 1985, v skladu s katerim ta namerava preprečiti ali izločiti ves uvoz težke sode v Združeno kraljestvo, razen uvoza družbe General Chemical [prej Allied] (točke od 66 do 70 obrazložitve izpodbijane odločbe). V tem obvestilu tožeče stranke, navedenem v točki 70 obrazložitve izpodbijane odločbe, je namreč navedeno:

„Strategija je, da se v vseh primerih uporabljajo konkurenčne cene, tako da se doseže osnovna količina [tožeče stranke], in ponujajo pogoji za presežni del, ki segajo do 15 GBP na tono, da se družbi Allied prevzame dodatna količina. Cilj je ohraniti položaj družbe Allied pri manj kot 30 kilotonah na leto. Naš namen ni prisiliti družbo Allied, da se umakne s trga, ker bi bila s tem steklarska industrija primorana poiskati druge vire oskrbe, ali v celinski zahodni Evropi ali v vzhodni Evropi."

339 Tožeča stranka v svojih pisanjih ne izpodbija niti obstoja niti vsebine tega obvestila o strategiji. Tožeča stranka torej priznava, da je s svojim ravnanjem vsaj potencialno povzročila drugačne tržne tokove, kot bi izhajali s trga, odprtega za konkurenco. V zvezi s tem je treba pojasniti, da je merilo iz točke 335 zgoraj, v skladu s katerim vpliv na tržne tokove med državami članicami ne sme biti zanemarljiv, v tem primeru izpolnjeno.

340 Tožeča stranka ne more z nobeno trditvijo ovreči ugotovitve, da je z ravnanjem, ki se ji očita, lahko vplivala na trgovino med državami članicami.

341 Prvič, tožeča stranka trdi, da je Splošno sodišče v zgoraj v točki 16 navedeni sodbi ICI II grajalo analizo Komisije o vplivu na trgovino med državami članicami. Vendar pa iz točke 63 navedene sodbe izhaja, da se je dvoumnost, na katero je opozorilo Splošno sodišče, nanašala samo na dejstvo, da je Komisija ugotovila, da ukrepi, ki jih je sprejela tožeča stranka, vplivajo na trgovino med državami, namesto da bi ugotovila, da nanjo lahko vplivajo. Poleg tega Splošno sodišče ni izpodbijalo dejstva, da so v tej zadevi ukrepi, ki jih je izvedla tožeča stranka, lahko vplivali na trgovino med državami članicami.

342 Drugič, tožeča stranka trdi, da Komisija v izpodbijani odločbi ni ponovila pomembnega elementa, ki ga je vsebovalo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, in sicer da je njena politika določanja cen vplivala na trgovino v Skupnosti. Vendar je treba v zvezi s tem navesti, da se nadzor Splošnega sodišča ne nanaša na del obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki ni bil ponovljen v izpodbijani odločbi. Splošno sodišče mora proučiti samo, ali je izpodbijana odločba v delu, ki se nanaša na vpliv na trgovino, v skladu s členom 82 ES, kot se razlaga v sodni praksi.

343 Tretjič, tožeča stranka Komisiji očita, da ni pojasnila pojava „stroge delitve nacionalnih trgov v Skupnosti“ in povezave med to delitvijo in zatrjevano zlorabo. Po njenem mnenju je Odločba 91/300 temeljila na ugotovitvi Komisije o delitvi trgov na podlagi usklajenega ravnanja tožeče stranke in družbe Solvay, ki je bilo predmet Odločbe 91/297, ki jo je nato Splošno sodišče razglasilo za nično. Vendar pa je treba ne glede na vprašanje, ali bi Komisija v izpodbijani odločbi morala navesti vzroke za delitev trgov, poudariti, da tožeča stranka ne trdi, da delitve ni bilo, in da je na podlagi elementov v izpodbijani odločbi mogoče utemeljeno meniti, da so rabati na mejno količino, ki jih je uporabljala tožeča stranka, z izključevalnim učinkom lahko vplivali na trgovino med državami članicami.

344 Četrtič, tožeča stranka izpodbija navedbo Komisije, da je želela, da bi družba General Chemical ostala na zadevnem trgu. V zvezi s tem se sklicuje na odločbo ANSAC, ki je bila sprejeta istega dne kot Odločba 91/300. Vendar pa tožeča stranka ne dokaže, da je bila odločba ANSAC v nasprotju z Odločbo 91/300. Odlomek iz odločbe ANSAC, ki ga tožeča stranka navaja v tožbi, je namreč del predlogov družbe ANSAC in ne spada v presojo Komisije, ki poleg tega navedenim predlogom ni ugodila.

345 Petič, tožeča stranka se sklicuje na Uredbo št. 823/95, v uvodni izjavi 45 katere je navedeno:

„Od leta 1990 do obdobja preiskave se je trgovina s sodo, proizvedeno v Skupnosti, med državami članicami le rahlo povečala. Položaj različnih gospodarskih subjektov Skupnosti na nacionalnih trgih se skoraj ni spremenil. Zlasti se praktično niso spremenili vzorci tržnih tokov med Združenim kraljestvom in celinsko Evropo."

346 Vendar pa dejstvo, da se trgovina med Združenim kraljestvom in celinsko Evropo po priznanem datumu prenehanja kršitev ni spremenila, ne zadostuje za ugotovitev, da ravnanja, ki se očitajo tožeči stranki, niso mogla vplivati na trgovino med državami članicami.

347 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba šesti tožbeni razlog zavrniti in zato zavrniti predloge za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe.

2. *Predlogi za odpravo ali znižanje globe*

348 Tožeča stranka najprej poudarja, da se njenih predlogov za odpravo ali znižanje globe ne sme razlagati kot kakršno koli priznanje kršitve člena 82 ES in da jih navaja podredno.

349 Tožeča stranka v podporo svojim predlogom za odpravo ali znižanje globe v bistvu uveljavlja štiri tožbene razloge. Ti se nanašajo na: prvič, potek časa; drugič, napačno presojo teže kršitve; tretjič, napačno presojo trajanja kršitve, in četrtič, obstoj olajševalnih okoliščin.

Prvi tožbeni razlog: potek časa

Trditve strank

350 Tožeča stranka trdi, da bi moralo Splošno sodišče, tudi če je bila Komisija pristojna, da ji naloži globo, v obravnavanem primeru v okviru izvajanja svoje neomejene pristojnosti globo odpraviti.

351 Tožeča stranka se najprej sklicuje na čas, ki je potekel od sprejetja Odločbe 91/300 do sprejetja izpodbijane odločbe.

352 Tožeča stranka nato poudarja, da Komisija ni pravilno „izrazila“ razlogov v zvezi z globo in ni upoštevala sprememb upoštevnih okoliščin od sprejetja Odločbe 91/300. Po njenem mnenju ni jasno, da se je kolegij komisarjev na sestanku, na katerem naj bi bila izpodbijana odločba domnevno sprejeta, zavedal teh sprememb.

353 Komisija izpodbija trditve tožeče stranke.

Presoja Splošnega sodišča

354 Iz proučitve trditev, ki jih je tožeča stranka navedla v okviru prvega in drugega tožbenega razloga v podporo predlogom za razglasitev izpodbijane odločbe v celoti za ničnо, izhaja, da je Komisija izpodbijano odločbo sprejela ob upoštevanju Uredbe št. 2988/74 in načela razumnega roka. Zato Komisiji ni mogoče očitati, da je odlašala s sprejetjem izpodbijane odločbe. Poleg tega iz sodne prakse izhaja, da mora Komisija pri določitvi zneska glob zaradi kršitve prava konkurence upoštevati ne le težo kršitve in posebne okoliščine zadevnega primera, temveč tudi okoliščine, v katerih je bila kršitev storjena, in zagotoviti njen odvračilni učinek, zlasti za kršitve, ki škodijo uresničevanju ciljev Skupnosti (sodba Sodišča z dne 7. junija 1983 v združenih zadevah Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, od 100/80 do 103/80, Recueil,

str. 1825, točka 106, in sodba Splošnega sodišča z dne 5. aprila 2006 v zadevi Degussa proti Komisiji, T-279/02, ZOdl., str. II-897, točka 272).

355 Zato globe, ki je bila naložena tožeči stranki, ni treba razveljaviti zaradi časa, ki je pretekel od sprejetja Odločbe 91/300 do sprejetja izpodbijane odločbe.

356 Prvi tožbeni razlog je torej treba zavrniti.

Drugi tožbeni razlog: napačna presoja teže kršitve

Trditve strank

357 Tožeča stranka trdi, da je bil znesek globe, naložene z Odločbo 91/300, očitno previsok. Poleg tega naj ne bi bil prej noben sistem določanja cen, ki je podoben njenemu, predmet „upoštevne odločbe“ Komisije ali sodišč Skupnosti. Komisija naj bi torej storila načelno napako, ko je leta 1990 menila, da je zatrjevana kršitev „posebej resna“. Tožeča stranka še trdi, da bi morala Komisija pri določitvi zneska globe leta 1990 upoštevati tudi globo, naloženo zaradi domnevne kršitve člena 81 ES. Po njenem mnenju je Komisija kršitve obravnavala kot popolnoma ločene, čeprav so se učinki na konkurenco in trgovino v Skupnosti prekrivali, kar je privedlo do dvojne uporabe in previsokih glob.

358 Poleg tega naj se Komisija v izpodbijani odločbi ne bi sklicevala na Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ (UL 1998, C 9, str. 3, v nadaljevanju: Smernice o načinu določanja glob). Izpodbijana odločba naj bi vsebovala ugotovitve, ki niso združljive s Smernicami o načinu določanja glob, zlasti glede dejstva, da naj bi se kot obteževalne okoliščine štele samo ponovljene kršitve iste vrste.

359 Poleg tega naj Komisija v izpodbijani odločbi ne bi upoštevala dejstva, da tožeči stranki po sprejetju Odločbe 91/300 ni bila naložena nobena kazen na podlagi členov 81 ES in 82 ES.

360 Nazadnje, tožeča stranka trdi, da je porabila 171.729,93 GBP za zagotovitev jamstev v zvezi z globo, naloženo v Odločbi 91/300, in 120.200 GBP v zvezi z globo, naloženo v Odločbi 91/297, pri čemer je Splošno sodišče ti odločbi razglasilo za nični. Po njenem mnenju bi morala Komisija ta zneska upoštevati pri določitvi zneska globe v obravnavanem primeru. Poleg tega tožeča stranka trdi, da je zaradi ukrepov, ki jih je sprejela, da bi dokazala nezakonitost Odločbe 91/300 ter zaradi odvečne in brezpredmetne pritožbe, ki jo je vložila Komisija, utrpela interne stroške, ki jih ni mogoče povrniti. Vsekakor bi bilo treba globo znižati v skladu z zgoraj v točki 115 navedeno sodbo Baustahlgewebe proti Komisiji, ker je od začetka preiskave aprila 1989 do sprejetja izpodbijane odločbe preteklo preveč časa.

361 Komisija odgovarja, da sklicevanje na Odločbo 91/297 „ni umestno“, ker je bila ta odločba razglašena za nično in ker v zvezi s tem ni bila sprejeta nova odločba. Poleg tega, tudi če bi bila globa, naložena v Odločbi 91/300, enaka določenemu odstotku prometa tožeče stranke z natrijevim karbonatom v določenem poslovnem letu, naj to ne bi bilo pomembno, ker je bila globa naložena za kaznovanje kršitve, ki je trajala več let. Komisija opozarja, da je promet, naveden v Uredbi št. 17, svetovni promet za vse

proizvode in da je deset milijonov ekujev pomenilo zelo majhen odstotek skupnega prometa tožeče stranke.

362 Poleg tega Komisija v zvezi s trditvijo tožeče stranke, da ni upoštevala Smernic o načinu določanja glob, ugotavlja, da tožeča stranka ne trdi, da bi morala uporabiti te smernice. V zvezi s tem Komisija pojasnjuje, da če bi uporabila okvirne ravni glob iz Smernic o načinu določanja glob, bi bila globa za tako težko kršitev, kot jo je storila tožeča stranka, višja. Vsekakor naj ne bi bilo neskladnosti med izpodbijano odločbo in Smernicami o načinu določanja glob. Jasno naj bi namreč bilo, da je seznam iz točke 2 Smernic o načinu določanja glob „naveden samo kot primer".

363 Dejstvo, da se tožeči stranki od leta 1990 ni očitala nobena kršitev, ne more biti upoštevno za določitev zneska globe v zvezi s kršitvijo, storjeno pred tem datumom. Prav tako pri določitvi zneska globe v izpodbijani odločbi ni mogoče upoštevati stroškov pologa jamstev po sprejetju Odločbe 91/300.

Presoja Splošnega sodišča

364 Prvič, tožeča stranka graja presojo Komisije glede zneska globe, ki ji je bila naložena v Odločbi 91/300. Ker pa je Splošno sodišče navedeno odločbo razglasilo za nično

in se ta spor nanaša samo na predlog za razglasitev izpodbijane odločbe za nično in, podredno, predlog za razveljavitev ali znižanje globe, naložene v izpodbijani odločbi, ni treba proučiti trditev tožeče stranke, ki se nanašajo na globo, naloženo v Odločbi 91/300, in so navedene med drugim v točki 357 zgoraj.

365 Drugič, opozoriti je treba, da čeprav ima Komisija diskrecijsko pravico pri določitvi zneska posamezne globe in ji ni treba uporabiti natančne matematične formule, ima Splošno sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso kljub temu na podlagi člena 17 Uredbe št. 17 neomejeno pristojnost v smislu člena 229 ES v okviru tožb zoper odločbe, s katerimi Komisija določi globo, in lahko naloženo globo razveljavi, zniža ali zviša (sodbi Splošnega sodišča z dne 29. aprila 2004 v združenih zadevah Tokai Carbon in drugi proti Komisiji, T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 in T-252/01, Recueil, str. II-1181, točka 165, in z dne 13. decembra 2006 v združenih zadevah FNCBV in drugi proti Komisiji, T-217/03 in T-245/03, ZOdl., str. II-4987, točka 358).

366 V zvezi z uporabo Smernic o načinu določanja glob je treba opozoriti, da je lahko Komisija novo odločbo sprejela brez sprožitve novega upravnega postopka, saj je bila Odločba 91/300 razglašena za nično zaradi postopkovne napake.

367 Ker je vsebina izpodbijane odločbe skoraj enaka vsebini Odločbe 91/300 in ker obe temeljita na enakih razlogih, je treba pri določitvi zneska globe v izpodbijani odločbi upoštevati pravila, veljavna ob sprejetju Odločbe 91/300.

368 Komisija je namreč ponovila fazo postopka, v kateri je bila storjena postopkovna napaka, in brez vnovične proučitve primera z vidika pravil, ki niso obstajala ob sprejetju prve odločbe. Sprejetje nove odločbe domnevno izključuje uporabo Smernic o načinu določanja glob, določenih po sprejetju prve odločbe.

369 Zato se Smernice o načinu določanja glob ne uporabljajo v obravnavanem primeru.

370 Tretjič, poudariti je treba, da je Komisija kršitve, očitane tožeči stranki, štela za „posebej resne“ (točka 156 obrazložitve izpodbijane odločbe).

371 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu s sodno prakso znesek glob odvisen od okoliščin in teže kršitve, pri presoji teže kršitve za določitev zneska globe pa je treba upoštevati zlasti naravo omejevanja konkurence (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 23. februarja 1994 v združenih zadevah CB in Europay proti Komisiji, T-39/92 in T-40/92, Recueil, str. II-49, točka 143 in navedena sodna praksa).

372 Tako lahko Komisija pri presoji teže nekemu podjetju očitanih kršitev pravil konkurence za določitev zneska globe, ki bi bil z njo sorazmeren, upošteva posebej dolgo trajanje nekaterih kršitev, število in raznolikost kršitev, ki so se nanašale na vse ali skoraj vse proizvode zadevnega podjetja in med katerimi so nekatere prizadele vse države članice, posebno težo kršitev v okviru načrtovane in usklajene strategije, katere namen je bil z različnimi ravnanji za izključitev konkurentov in s politiko pridobivanja zvestobe strank umetno ohraniti ali okrepiti prevladujoč položaj podjetja na trgih, na katerih je bila konkurenca že tako omejena, posebej škodljive učinke zlorabe na konkurenco in prednost, ki jo je podjetje pridobilo s kršitvami (glej v tem smislu

sodbo Splošnega sodišča z dne 6. oktobra 1994 v zadevi Tetra Pak proti Komisiji, T-83/91, Recueil, str. II-755, točki 240 in 241).

373 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da ravnanja, očitana tožeči stranki, upravičujejo opredelitev, ki jo je uporabila Komisija.

374 Tožeča stranka je namreč s tem, ko je svojim strankam dodeljevala rabate na mejno količino in z njimi sklepala sporazume o zvestobi, močno škodovala konkurenci. Kot upravičeno navaja Komisija:

„[Kršitve tožeče stranke] so bile del premišljene politike za utrditev nadzora, ki ga je izvajala nad [zadevnim] trgom, na način, ki je bil popolnoma v nasprotju s temeljnimi cilji Pogodbe. Poleg tega so bile posebej namenjene omejitvi dejavnosti določenih konkurentov ali vplivu nanjo. [Tožeča stranka] je s tem, ko je vsem svojim konkurentom dolgo onemogočala prodajo, trajno škodovala strukturi [zadevnega] trga v škodo potrošnikov."

375 Le okvirno je treba navesti, da je v Smernicah o načinu določanja glob, čeprav se te v tem primeru ne uporabljajo, navedeno, da rabati za zvestobo, ki jih dodeljuje podjetje s prevladujočim položajem, da bi s trga izključilo konkurente, pomenijo „resno" kršitev, za katero izhodiščni zneski za izračun mogoče globe segajo od 1 milijona do 20 milijonov EUR.

376 Četrtič, glede ponovitve kršitve je treba navesti, da je Komisija v odgovor na pisno vprašanje Splošnega sodišča potrdila, da očitek iz točke 159 obrazložitve izpodbijane odločbe, da so bile tožeči stranki že večkrat naložene precejšnje globe zaradi tajnega dogovarjanja v kemični industriji (peroksidi, polipropilen, PVC), pomeni obteževalno okoliščino.

377 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je treba v skladu s sodno prakso pri analizi teže storjene kršitve upoštevati morebitno ponovitev kršitve (zgoraj v točki 128 navedena sodba Aalborg Portland in drugi proti Komisiji, točka 91, in sodba Splošnega sodišča z dne 25. oktobra 2005 v zadevi Groupe Danone proti Komisiji, T-38/02, ZOdl., str. II-4407, točka 348).

378 Pojem ponovitve kršitve, kot je razumljen v več nacionalnih pravnih redih, pomeni, da je neka oseba ponovila kršitve, potem ko je za podobne kršitve že bila kaznovana (sodba Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999 v zadevi Thyssen Stahl proti Komisiji, T-141/94, Recueil, str. II-347, točka 617).

379 Smernice o načinu določanja glob gredo, čeprav se ne uporabljajo v tem sporu, s sklicevanjem na „kršitev iste vrste“ v isto smer.

380 Treba je ugotoviti, da se vse kršitve, zaradi katerih so bile tožeči stranki večkrat naložene precejšnje globe zaradi tajnega dogovarjanja v kemični industriji, nanašajo na člen 81 ES. Kot je namreč pojasnila Komisija, gre za njene odločbe 69/243/EGS z dne 24. julija 1969 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/26.267 – Barvila) (UL L 195, str. 11); 86/398/EGS z dne 23. aprila 1986 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/31.149 – Polipropilen) (UL L 230, str. 1) in 89/190/EGS z dne 21. decembra 1988 v zvezi s postopkom na podlagi člena [81 ES] (IV/31.865, PVC) (UL

1989, L 74, str. 1). Poleg tega se ravnanja, ki so bila predmet odločb iz prejšnje točke, zelo razlikujejo od ravnanj, ki so sporna v obravnavanem primeru.

381 Komisija je tako zoper tožečo stranko nepravilno upoštevala obteževalno okoliščino, zato je treba izpodbijano odločbo spremeniti tako, da se znesek globe, ki ji je bila naložena, zniža za 5 %.

382 Petič, trditev tožeče stranke, da od sprejetja Odločbe 91/300 ni bila obsojena zaradi kršitve členov 81 ES in 82 ES, ne more uspeti, ker se izpodbijana odločba nanaša samo na dejstva pred letom 1990.

383 Šestič, trditve tožeče stranke, da bi morala Komisija upoštevati, po eni strani, stroške, nastale pri zagotovitvi jamstev v zvezi z globo, naloženo v Odločbi 91/300, in globo, naloženo v Odločbi 91/297, ko je določila znesek globe v obravnavanem primeru, ter po drugi strani, interne stroške, ki jih ni mogoče povrniti in so nastali po ukrepih, sprejetih za ugotovitev nezakonitosti Odločbe 91/300, ter zaradi odvečne in brezpredmetne pritožbe, ki jo je vložila Komisija, je treba zavrniti. Iz sodne prakse namreč izhaja, da mora Komisija pri določitvi zneska globe upoštevati ne le težo kršitve in posebne okoliščine zadevnega primera, temveč tudi okoliščine, v katerih je bila zadevna kršitev storjena, in zagotoviti njen odvračilni učinek, zlasti za kršitve, ki škodijo uresničevanju ciljev Skupnosti (zgoraj v točki 354 navedeni sodbi Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, točka 106, in Degussa proti Komisiji, točka 272). V obravnavanem primeru pa tudi če je tožeča stranka imela stroške za položitev jamstev za plačilo glob, naloženih v odločbah, ki sta nato bili razglašeni za nični, in za ugotovitev nezakonitosti ene od teh odločb, Komisiji ni mogoče očitati, da teh stroškov ni upoštevala, ker bi lahko tožeča stranka njihovo povračilo zahtevala na podlagi odškodninske tožbe.

384 Sedmič, Splošno sodišče je pri proučitvi prvega tožbenega razloga tožeče stranke zavrnilo očitek, da je Komisija kršila načelo razumnega roka. Zato se v tem primeru ni mogoče sklicevati na sodno prakso iz zgoraj v točki 115 navedene sodbe Baustahlgewebe proti Komisiji, ki predvideva ugotovitev obstoja kršitve načela razumnega roka.

385 Skratka, ker je Komisija zoper tožečo stranko nepravilno upoštevala obteževalno okoliščino, je treba izpodbijano odločbo spremeniti tako, da se znesek globe, ki ji je bila naložena, zniža za 5 %, to je za 500.000 EUR.

Tretji tožbeni razlog: napačna presoja trajanja kršitve

Trditve strank

386 Tožeča stranka glede končanja kršitve trdi, da so ugotovitve Komisije protislovne in niso potrjene z dokazi.

387 V točki 2 obrazložitve izpodbijane odločbe naj bi bilo namreč navedeno, da je kršitev trajala „približno do konca leta 1990“. Nasprotno naj bi bilo v točkah 160 in 161

izpodbijane odločbe jasno navedeno, da je kršitev trajala „vsaj do konca leta 1989“ in da je tožeča stranka rabat na presežni del opustila s „1. januarjem 1990“. Prav tako se je Komisija v členu 1 izpodbijane odločbe sklicevala na „vsaj konec leta 1989“, kot na trenutek, v katerem se je kršitev končala. Tožeča stranka trdi tudi, da Komisija ni predložila nobenega dokaza o obstoju krivdnega ravnanja po letu 1989.

388 Glede začetka kršitve tožeča stranka trdi, da Komisija nima nobenega dokaza za to, da se je kršitev začela leta 1983, ali dokaza, s katerim bi bila ugotovljena identiteta strank, ki so jim bili namenjeni rabati na presežni del. Komisija naj bi tako v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah kot datum začetka kršitve navedla leto 1984. Vsekakor naj ne bi noben dokument, na katere se sklicuje Komisija, imel datuma iz časa pred 1. januarjem 1985.

389 Tožeča stranka meni, da ker je očitno, da je bil znesek globe določen na podlagi osmih let, to je od leta 1983 do leta 1990, medtem ko Komisija navaja dokaze samo za pet let, to je od leta 1985 do leta 1989, je treba ta znesek znižati za od 35 do 40 %, brez vpliva na druge navedene ugotovitve.

390 Komisija v zvezi s končanjem kršitve ugotavlja, da je neskladnost, ki jo navaja tožeča stranka, omejena na točko 2 obrazložitve izpodbijane odločbe, v kateri je navedeno, da so bili rabati na presežni del, ki jih je ponujala tožeča stranka, ukinjeni konec leta 1990, medtem ko iz drugih določb izpodbijane odločbe jasno izhaja, da se je kršitev končala konec leta 1989. Po njenem mnenju je kolegij komisarjev izpodbijano odločbo sprejel kot celoto, zato ne more biti nobene nejasnosti.

391 V zvezi z datumom začetka kršitve Komisija priznava, da ne ve natančno, kdaj leta 1983 ali 1984 so bili sklenjeni sporazumi o rabatih na presežni del, vendar pa po njenem mnenju ni sporno, da so ta ravnanja trajala več kot pet let, ker so se začela

pred letom 1985 in so bila opuščena šele konec leta 1989. Zato naj globa, ki je bila naložena tožeči stranki, ne bi bila previsoka za kršitev, ki je trajala tako dolgo.

Presoja Splošnega sodišča

392 Najprej je treba poudariti, da čeprav je formalni namen tega tožbenega razloga odprava ali znižanje globe, ga je treba razumeti tudi kot predlog za delno razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe, ker je v njenem členu 1 navedeno, da je tožeča stranka leta 1983 kršila določbe člena 82 ES.

393 Glede trajanja kršitve je v izpodbijani odločbi navedeno:

„(2) [Tožeča stranka] je od leta 1983 in do približno konca [leta] 1990 zlorabljala prevladujoč položaj, ki ga je imela na trgu sode v Združenem kraljestvu, tako da je za svoje glavne stranke uporabljala sistem rabatov za zvestobo in popustov, vezanih na mejno količino (‚top-slice rebates' ali ‚rabati na presežni del'), pogodbene pogoje, s katerimi si je želela zagotoviti dejansko izključno oskrbo, in druge ukrepe, katerih namen in učinek sta bila, da je stranke glede vseh njihovih potrebnih količin vezala nase in izključila konkurente.

[…]

(160) Kršitev se je začela približno leta 1983 – kmalu po pogajanjih s Komisijo in potem ko je Komisija končala postopek – in se nadaljevala vsaj do konca leta 1989.

(161) Komisija upošteva dejstvo, da je [tožeča stranka] s 1. januarjem 1990 opustila sistem rabatov na presežni del.“

394 Člen 1 izpodbijane odločbe določa:

„[Tožeča stranka] je od približno leta 1983 in vsaj do konca leta 1989 kršila določbe člena [82 ES], in sicer z ravnanjem, s katerim je želela izključiti ali zelo močno omejiti konkurenco.“

395 Glede datuma končanja kršitve torej obstaja protislovje med določbami izpodbijane odločbe, in sicer je v eni naveden „približno konec [leta] 1990“, v drugih pa je naveden konec leta 1989.

396 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da se, kot je navedeno v členu 1 izpodbijane odločbe, kršitev ni končala „vsaj do konca [leta] 1989“, kar je navedeno tudi v točki 160 obrazložitve v zvezi s trajanjem kršitve, zato se sklicevanje na „približno konec [leta] 1990“ v točki 2 obrazložitve izpodbijane odločbe, ki je samo povzetek kršitve, ki jo je storila tožeča stranka, zdi kot pisna napaka.

397 Tožeča stranka v zvezi z datumom začetka kršitve trdi, da Komisija nima nobenega dokaza v zvezi z letoma 1983 in 1984, medtem ko Komisija trdi, da je tožeča stranka sklenila sporazume o rabatih na presežni del pred letom 1985, čeprav priznava, da ne ve natančno, kdaj leta 1983 ali leta 1984 so bili ti sporazumi sklenjeni.

398 Komisija se je v odgovor na pisno vprašanje Splošnega sodišča sklicevala na nekatere dokumente iz spisa, iz katerih je po njenem mnenju razvidno, da so se ravnanja, očitana tožeči stranki, izvajala leta 1983 in leta 1984.

399 Po eni strani je treba v zvezi s tem poudariti, da se je tožeča stranka v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah sama sklicevala na leto 1984 in da je v točki 60 obrazložitve izpodbijane odločbe navedeno, da so bili po mnenju tožeče stranke rabati po letu 1984 večinoma predmet individualnih pogajanj.

400 Po drugi strani je treba ugotoviti, da na podlagi dokumentov, na katere se Komisija sklicuje v odgovor na pisno vprašanje Splošnega sodišča, ni mogoče ugotoviti, da se je kršitev, očitana tožeči stranki, zgodila že leta 1983. Poleg tega Komisija priznava, da ne ve natančno, kdaj so bili sklenjeni sporazumi o rabatih na presežni del (glej točko 391 zgoraj).

401 Izpodbijano odločbo je torej treba razglasiti za nično v delu, v katerem je navedeno, da je tožeča stranka leta 1983 kršila določbe člena 82 ES.

402 Zato je na tej podlagi treba znižati znesek globe, naložene tožeči stranki, in sicer za 15 %, to je 1.500.000 EUR.

Četrti tožbeni razlog: obstoj olajševalnih okoliščin

403 Tožeča stranka trdi, da bi morala Komisija pri presoji teže kršitve upoštevati devet olajševalnih okoliščin.

Prvi del: sodelovanje tožeče stranke s Komisijo

404 Tožeča stranka trdi, da je izkazala svojo pripravljenost sodelovanja s Komisijo, tako da ji je v celoti pomagala na vseh stopnjah preiskave in da se je udeležila zaslišanja s pričami, ki so največ prispevale k razumevanju dejanskega stanja. Ugotavlja, da je Splošno sodišče v sodbi z dne 10. marca 1992 v zadevi ICI proti Komisiji (T-13/89, Recueil, str. II-1021) iz tega razloga odobrilo dodatno znižanje zneska globe v višini enega milijona ekujev.

405 Člen 11 Uredbe št. 17 z naslovom „Zahteve za informacije“ določa:

„4. Zahtevane informacije predložijo lastniki podjetij ali njihovi zastopniki in pri pravnih osebah, družbah ali firmah oziroma združenjih, ki niso pravne osebe, za zastopstvo ali po zakonu ali njihovem statutu pooblaščene osebe.

5. Kadar podjetje ali podjetniško združenje ne predloži zahtevanih informacij v roku, ki ga določi Komisija, ali predloži nepopolne informacije, Komisija zahteva predložitev informacij z odločbo. Ta natančno določa, kakšne informacije se zahtevajo, in primeren rok za predložitev ter navaja kazni, predvidene v členu 15(1)(b) in členu 16(1)(c), in pravico, da odločbo pregleda Sodišče.“

406 V skladu z ustaljeno sodno prakso sodelovanje pri preiskavi, ki ne presega obveznosti, ki jih imajo podjetja na podlagi člena 11(4) in (5) Uredbe št. 17, ne upravičuje

zmanjšanja globe (sodbi Splošnega sodišča z dne 10. marca 1992 v zadevi Solvay proti Komisiji, T-12/89, Recueil, str. II-907, točki 341 in 342, in z dne 18. julija 2005 v zadevi Scandinavian Airlines System proti Komisiji, T-241/01, ZOdl., str. II-2917, točka 218). Po drugi strani je tako znižanje upravičeno, če je podjetje poslalo informacije, ki presegajo tisto, kar lahko Komisija zahteva na podlagi člena 11 Uredbe št. 17 (sodba Splošnega sodišča z dne 9. julija 2003 v zadevi Daesang in Sewon Europe proti Komisiji, T-230/00, Recueil, str. II-2733, točka 137).

407 Splošno sodišče je zgoraj v točki 404 navedeni sodbi z dne 10. marca 1992 v zadevi ICI proti Komisiji (točka 393) poudarilo zelo podroben odgovor tožeče stranke na zahtevo za informacije, ki se je nanašal ne samo na njeno ravnanje, ampak tudi na ravnanje vseh zadevnih podjetij, in brez katerega bi Komisija veliko težje ugotovila in končala kršitev, ki je predmet Odločbe 91/300.

408 V tem primeru pa tožeča stranka samo trdi, ne da bi predložila kakršen koli dokaz, da je v celoti sodelovala s Komisijo na vseh stopnjah preiskave in da se je udeležila zaslišanja s pričami, ki so največ prispevale k razumevanju dejanskega stanja.

409 Ravnanja tožeče stranke nikakor ni mogoče opredeliti kot sodelovanja pri preiskavi, ki presega obveznosti podjetij na podlagi člena 11(4) in (5) Uredbe št. 17. Poleg tega tudi ni mogoče šteti, da je tožeča stranka zagotovila informacije, ki presegajo informacije, predložitev katerih Komisija lahko zahteva na podlagi istega člena.

410 Ker ravnanja tožeče stranke ni mogoče šteti za olajševalno okoliščino, je treba prvi del četrtega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del: nenamernost dogovorov glede določanja cen

411 Po mnenju tožeče stranke dogovori o določanju cen v sektorju natrijevega karbonata niso pomenili premišljene politike zadevnih strank, s katero naj bi se kršila pravila konkurence. V zvezi s tem se sklicuje na interno obvestilo z dne 29. novembra 1988, ki ga je pripravil komercialni vodja oddelka „Natrijev karbonat“ in je bilo Komisiji poslano med upravnim postopkom ter v katerem je navedel, da „glede na srečanja med proizvajalci natrijevega karbonata z [generalnim direktoratom za konkurenco] pred nekaj leti ne [verjame], da [imajo] večjo težavo v zvezi z naravo [svojih] pogodb“. V navedenem obvestilu je še navedel, da pogosto obstaja zelo tanka ločnica med, na primer, optimiziranjem položaja na trgu in zlorabo prevladujočega položaja na tem trgu. Vsekakor tožeča stranka trdi, da Sodišče ali Splošno sodišče njenega ravnanja v predhodni sodbi ni opredelilo kot zlorabo. Če je kršitev obstajala, bi jo torej bilo treba obravnavati kot „tehnično kršitev“.

412 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da za to, da se kršitev pravil konkurence iz Pogodbe lahko šteje za namerno, ni nujno, da se je podjetje zavedalo kršitve prepovedi, določene s temi pravili; zadostuje, da ni moglo prezreti, da je bil cilj ali učinek njegovega ravnanja omejevanje konkurence na skupnem trgu (sodbi Splošnega sodišča z dne 1. aprila 1993 v zadevi BPB Industries in British Gypsum proti Komisiji, T-65/89, Recueil, str. II-389, točka 165, in z dne 27. julija 2005 v zadevi Brasserie nationale in drugi proti Komisiji, od T-49/02 do T-51/02, ZOdl., str. II-3033, točka 155).

413 Kot pravilno poudarja Komisija v točki 137 obrazložitve izpodbijane odločbe, je Sodišče izdalo že več sodb, s katerimi je obsodilo ravnanja, namenjena preprečitvi dostopa konkurentov do strank z vezanjem strank na prevladujočega dobavitelja. V zvezi s tem je bilo v zgoraj v točki 216 navedeni sodbi Hoffmann-Laroche proti Komisiji med drugim ugotovljeno, da podjetje s prevladujočim položajem na trgu, ki

kupce – tudi če to stori na njihovo zahtevo – z zavezo ali obljubo obveže, da bodo vse ali velik del potrebnih količin nabavljali izključno pri navedenem podjetju, zlorablja svoj prevladujoči položaj v smislu člena 82 ES, tako če je zadevna obveznost določena brez podrobnejšega opisa kot tudi če se sprejme zaradi odobritve rabata.

414 Poleg tega iz točke 108 obrazložitve izpodbijane odločbe izhaja, da je tožeča stranka pripravila „obvestilo z naslovom ‚Težave in cilji za leto 1989': ‚Proučiti zakonitost sistema presežnega dela in drugih rešitev'".

415 Komisija v točki 158 obrazložitve izpodbijane odločbe poudarja:

„[Tožeča stranka] je po obsežnih pogajanjih s Komisijo med letoma 1980 in 1982 dobro vedela, kakšne so zahteve člena 82 [ES]. Rabati na mejno količino so bili uvedeni okoli leta 1983, kmalu po posebnih zagotovilih, ki jih je dala Komisiji, da strankam ne bo ponujala posebnih spodbud, da bi te vse ali skoraj vse potrebne količine natrijevega karbonata kupovale pri njej."

416 Tožeča stranka torej ni mogla prezreti, da je bil namen ali učinek ravnanj, navedenih v izpodbijani odločbi, omejevanje konkurence na skupnem trgu.

417 Te ugotovitve ni mogoče ovreči z internim obvestilom komercialnega vodja oddelka za natrijev karbonat z dne 29. novembra 1988, ker je bila v sodni praksi že

ugotovljena nezakonitost ravnanj, podobnih ravnanjem, ki jih Komisija očita tožeči stranki.

418 Zato je treba drugi del četrtega tožbenega razloga zavrniti.

Tretji del: obstoj preventivnih ukrepov

419 Tožeča stranka trdi, da je sprejela obsežne ukrepe za zagotavljanje upoštevanja pravil konkurence. Ti ukrepi naj bi vključevali obširen in stalen program usposabljanja, ki so ga izvajali notranji in zunanji odvetniki. Uporabljala naj bi se profesionalno posnet video, ki je bil prodan v več kot 170 drugih podjetij, in brošura s pojasnili. Po mnenju tožeče stranke so bili ti ukrepi učinkoviti, kot dokazuje neobstoj kakršne koli pritožbe glede kršitve prava konkurence v desetletnem obdobju, ki je preteklo od sprejetja Odločbe 91/300.

420 Čeprav je v zvezi s tem res pomembno, da je podjetje sprejelo ukrepe, s katerimi želi preprečiti, da bi člani njegovega osebja ponovno kršili pravo konkurence, to dejstvo ne more vplivati na resničnost ugotovljene kršitve. Le dejstvo, da je Komisija v nekaterih primerih v predhodni praksi odločanja upoštevala izvajanje programa uskladitve kot olajševalno okoliščino, ne pomeni, da mora tako ravnati v vsakem primeru

(glej sodbo Splošnega sodišča z dne 15. marca 2006 v zadevi BASF proti Komisiji, T-15/02, Recueil, str. II-497, točka 266 in navedena sodna praksa).

421 Iz tega izhaja, da Komisiji v tej zadevi ni mogoče očitati, da pri proučitvi obstoja olajševalnih okoliščin ni upoštevala preventivnih ukrepov, za katere tožeča stranka trdi, da jih je sprejela.

422 Zato je treba tretji del četrtega tožbenega razloga zavrniti.

Četrti del: opustitev rabatov na presežni del

423 Tožeča stranka trdi, da so bili dogovori glede določitve cen za natrijev karbonat prostovoljno sklenjeni na novo, veliko prej, preden je bilo poslano obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, da bi se izognili rabatom na mejno količino, tako da je bila sprejeta enotna dogovorjena cena brez kakršnega koli popusta ali rabata. Sklicuje se na obvestilo Komisije o nenalaganju ali zmanjševanju glob pri kartelih (UL 1996, C 207, str. 4). Po njenem mnenju je v tem obvestilu določeno, da je prostovoljna zgodnja opustitev ravnanja dejavnik, ki vodi k bistvenemu znižanju zneska globe. Taka opustitev naj bi bila dejavnik, ki upravičuje precejšnje znižanje globe tudi na podlagi člena 3 Smernic o načinu določanju glob.

424 V zvezi s tem je treba poudariti, da je v skladu s točko 3 Smernic o načinu določanja glob olajševalna okoliščina „prenehanje kršitev takoj, ko poseže Komisija (zlasti ko opravi preglede)“.

425 Vendar pa se, kot izhaja iz točk od 366 do 369 zgoraj, Smernice o načinu določanja glob v obravnavanem primeru ne uporabljajo.

426 Vsekakor je treba ugotoviti, da tudi če bi se Smernice v obravnavanem primeru uporabljale, pogoji, določeni v točki 3 Smernic, v tej zadevi niso izpolnjeni. Ni namreč mogoče šteti, da je tožeča stranka prenehala kršitev takoj, ko je Komisija posredovala, kot se to zahteva s Smernicami, da bi bilo prenehanje kršitve lahko olajševalna okoliščina. V zvezi s tem iz točke 3 zgoraj izhaja, da je Komisija prve preiskave opravila aprila 1989, medtem ko je tožeča stranka sistem rabatov na mejno količino opustila s 1. januarjem 1990, kot izhaja iz točke 161 obrazložitve izpodbijane odločbe.

427 Poleg tega je treba poudariti, da člena 3 Smernic ni mogoče razlagati tako, da je dejstvo, da je kršitelj takoj po prvih posredovanjih Komisije opustil vsakršne kršitve, na splošno in brez zadržkov olajševalna okoliščina. S tako razlago člena 3 Smernic bi se namreč zmanjšal polni učinek določb za ohranitev učinkovite konkurence, ker bi se oslabila kazen, ki se lahko naloži po kršitvi člena 82 ES, in odvračilni učinek take kazni. Zato je treba to določbo razlagati tako, da bi le posebne okoliščine obravnavanega primera, v katerih kršitev preneha po prvih posegih Komisije, lahko upravičile upoštevanje te okoliščine kot olajševalne okoliščine (sodba Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2006 v zadevi Archer Daniels Midland proti Komisiji, T-59/02, ZOdl., str. II-3627, točki 335 in 338).

428 V obravnavanem primeru je treba opozoriti, da Komisija tožeči stranki očita, da je zlorabila prevladujoč položaj, ki ga je imela na trgu sode v Združenem kraljestvu, tako, da je za svoje glavne stranke uporabljala sistem rabatov za zvestobo in popustov, vezanih na mejno količino, pogodbene pogoje, s katerimi si je želela zagotoviti dejansko izključno oskrbo, ter druge ukrepe, katerih namen in učinek sta bila, da je stranke glede vseh ali skoraj vseh njihovih potrebnih količin vezala nase in izključila konkurente. V zvezi s tem je treba zlasti poudariti, da tožeča stranka ne izpodbija obstoja in vsebine dokumentov, na katere se sklicuje Komisija v izpodbijani odločbi in iz katerih izhaja, da rabati na presežni del niso temeljili na gospodarsko upravičeni protivrednosti in da so bili namenjeni preprečevanju oskrbe strank pri konkurenčnih proizvajalcih. Poudariti je treba tudi, da so kršitve, očitane tožeči stranki, posebej resne, kot je bilo ugotovljeno v točkah 370, 373 in 374 zgoraj.

429 Zato je treba ugotoviti, da tudi če bi se Smernice uporabljale in bi tožeča stranka takoj po prvih posegih Komisije prenehala strankam ponujati rabate na presežni del, takega prenehanja v obravnavanem primeru ni mogoče šteti za olajševalno okoliščino.

430 Zato je treba četrti del četrtega tožbenega razloga zavrniti.

Peti del: omejen obseg rabatov

431 Po mnenju tožeče stranke so količine, na katere so se nanašali rabati na presežni del, pomenile le 8 % njene skupne prodaje natrijevega karbonata.

432 V zvezi s tem je treba opozoriti, da mora Komisija pri presoji teže kršitve upoštevati več dejavnikov, katerih značilnosti in pomembnost se spreminjata glede na vrsto obravnavane kršitve in posebne okoliščine zadevne kršitve. Med temi dejavniki so lahko količina in vrednost blaga, ki je predmet kršitve, ter velikost in gospodarska moč podjetja ter torej vpliv, ki ga je to lahko imelo na trg (zgoraj v točki 354 navedena sodba Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, točka 120).

433 Komisija je v tej zadevi v zvezi s težo zadevne kršitve navedla:

„(156) Komisija v obravnavanem primeru meni, da so bile kršitve člena 82 [ES] posebej resne. Bile so del premišljene politike za utrditev nadzora, ki ga je [tožeča stranka] izvajala nad [zadevnim] trgom, na način, ki je bil popolnoma v nasprotju s temeljnimi cilji Pogodbe. Poleg tega so bile posebej namenjene omejitvi dejavnosti določenih konkurentov ali vplivu nanjo.

(157) [Tožeča stranka] je s tem, ko je vsem svojim konkurentom dolgo onemogočala prodajo, trajno škodovala strukturi [zadevnega] trga v škodo potrošnikov.“

434 Zato je treba ugotoviti, da je Komisija upoštevala vpliv, ki ga je kršitev lahko imela na trgu in ga v okoliščinah obravnavane zadeve ni mogoče omejiti samo na količine natrijevega karbonata, na katere so se nanašali rabati na mejno količino.

435 Vsekakor iz ustaljene sodne prakse izhaja, da so lahko elementi, ki se nanašajo na namen ravnanja, pomembnejši za določitev zneska globe kot elementi, ki se nanašajo na njegove učinke (zgoraj v točki 378 navedena sodba Thyssen Stahl proti Komisiji, točka 636, in zgoraj v točki 295 navedena sodba Michelin proti Komisiji, točka 259).

436 Zato je treba peti del četrtega tožbenega razloga zavrniti.

Šesti del: neobstoj graje drugih elementov prodajnih pogodb

437 Tožeča stranka trdi, da Komisija nikakor ni grajala trajanja njenih pogodb o prodaji natrijevega karbonata, obstoja konkurenčnih klavzul, pogodb, ki se nanašajo na vse potrebne količine strank, ali rabatov na osrednjo količino oziroma kakršnega koli drugega popusta v zvezi s preostalimi 92 % njene proizvodnje.

438 V zvezi s tem zadostuje poudariti, da se izpodbijana odločba ne nanaša na take prakse.

439 Dejstvo, da Komisija ne izrazi graje glede drugih elementov prodajnih pogodb, ne more pomeniti olajševalne okoliščine v zvezi s kršitvijo, ki je predmet izpodbijane odločbe.

440 Zato je treba šesti del četrtega tožbenega razloga zavrniti.

Sedmi del: neobstoj koristi na podlagi kršitve

441 Po mnenju tožeče stranke Komisija ni predložila nobenega dokaza, da je imela tožeča stranka od katerega koli ravnanja, ki se ji očita, koristi. Tožeča stranka trdi, da je njena prodaja v začetku 80. let upadla in da je morala racionalizirati svoje proizvodne zmogljivosti, tako da je zaprla proizvodno enoto v Wallerscotu (Združeno kraljestvo). Razmere naj bi se nato izboljšale, vendar pa naj bi bil njen celotni dobiček v vseh 80. letih zmeren.

442 Vendar pa tožeča stranka ni navedla nobenega dejstva in ni predložila nobenega dokaza v utemeljitev svoje trditve o neobstoju koristi.

443 Poleg tega je treba, tudi če tožeča stranka ni imela koristi od ravnanj, ki se ji očitajo, opozoriti, da čeprav mora biti znesek naložene globe sorazmeren trajanju kršitve in drugim elementom, ki jih je mogoče upoštevati pri presoji teže kršitve, med katerimi je korist, ki jo je zadevno podjetje lahko imelo od svojega delovanja, pa dejstvo, da podjetje od kršitve ni imelo nobene koristi, ni ovira za naložitev globe, sicer bi ta izgubila svoj odvračilni učinek. Iz tega izhaja, da Komisija pri določanju zneska glob ni dolžna upoštevati, da zadevna kršitev ne prinaša nobene koristi. Poleg tega neobstoja finančne koristi, povezane s kršitvijo, ni mogoče šteti za olajševalno okoliščino (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 29. novembra 2005 v zadevi Heubach

proti Komisiji, T-64/02, ZOdl., str. II-5137, točke od 184 do 186 in navedena sodna praksa).

444 Zato je treba sedmi del četrtega tožbenega razloga zavrniti.

Osmi del: neobstoj tajnosti kršitve

445 Tožeča stranka trdi, da v tej zadevi ni obteževalne okoliščine tajnosti, kar zadeva rabate na presežni del. Iz protidampinških ukrepov, ki jih je sprejela Komisija, naj bi izhajalo, da je bil trg natrijevega karbonata pregleden in cenovno občutljiv ter da so potrošniki za svoje letne pogodbe delovali na skupnostni ali svetovni podlagi.

446 V zvezi s tem je treba poudariti, da lahko Komisija pri presoji teže kršitve tajnost uporabi kot obteževalno okoliščino (za omejevalni sporazum glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 14. maja 1998 v zadevi Mayr-Melnhof proti Komisiji, T-347/94, Recueil, str. II-1751, točka 213).

447 Iz tega kljub temu ni mogoče sklepati, da neobstoj tajnosti pomeni olajševalno okoliščino.

448 V teh okoliščinah je treba osmi del četrtega tožbenega razloga zavrniti.

Deveti del: značilnosti konkurentov

449 Po mnenju tožeče stranke naj bi rabati na presežni del vplivali samo na konkurente s sedežem zunaj Skupnosti, ki naj bi tudi sami v vseh 80. letih izvajali nepoštene politike določanja cen.

450 V zvezi s tem zadostuje poudariti, da tudi če so rabati na presežni del vplivali samo na konkurente s sedežem zunaj Skupnosti, tožeča stranka ne pojasni, zakaj bi dejstvo, da so to podjetja s sedežem zunaj Skupnosti, v obravnavani zadevi moralo pomeniti olajševalno okoliščino.

451 Zato je treba deveti del četrtega tožbenega razloga zavrniti.

452 Skratka, izpodbijano odločbo je treba razglasiti za nično v delu, v katerem je navedeno, da so se kršitve izvajale od približno leta 1983 do konca leta 1989 in ne od leta 1984 do konca leta 1989, in jo spremeniti v delu, v katerem je napačno ugotovljeno, da ponovitev kršitve tožeče stranke pomeni obteževalno okoliščino.

453 Znesek globe, naložene tožeči stranki, je zato določen na 8 milijonov EUR.

Stroški

454 V skladu s členom 87(3) Poslovnika lahko Splošno sodišče odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka stranka uspe samo deloma.

455 V obravnavanem primeru je bil del predlogov tožeče stranke razglašen za utemeljen. Splošno sodišče meni, da je z odločitvijo, da tožeča stranka nosi štiri petine svojih stroškov in plača štiri petine stroškov, ki jih je priglasila Komisija, ter da Komisija nosi eno petino svojih stroškov in plača eno petino stroškov, ki jih je priglasila tožeča stranka, opravljena pravilna presoja okoliščin tega primera.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (šesti senat)

razsodilo:

1. Člen 1 Odločbe Komisije 2003/7/ES z dne 13. decembra 2000 v zvezi s postopkom na podlagi člena 82 [ES] (zadeva COMP/33.133 – D: Natrijev karbonat – ICI) se razglasi za ničen v delu, v katerem je navedeno, da je družba Imperial Chemical Industries Ltd leta 1983 kršila člen 82 ES.

2. Znesek globe, ki je bila družbi Imperial Chemical Industries naložena v členu 2 Odločbe 2003/7, se določi na 8 milijonov EUR.

3. V preostalem se tožba zavrne.

4. Družba Imperial Chemical Industries nosi štiri petine svojih stroškov in plača štiri petine stroškov Evropske komisije.

5. Evropska komisija nosi eno petino svojih stroškov in plača eno petino stroškov družbe Imperial Chemical Industries.

Meij Vadapalas Dittrich

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 25. junija 2010.

Podpisi

Kazalo

Dejansko stanje ..... II - 2647

Postopek ..... II - 2657

Predlogi strank ..... II - 2662

Pravo ..... II - 2663

1. Predlogi za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe ..... II - 2663

Prvi tožbeni razlog: nepristojnost Komisije za sprejetje izpodbijane odločbe ..... II - 2664

Prvi del: napačna uporaba pravil o zastaranju ..... II - 2664

– Trditve strank ..... II - 2664

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2667

Drugi del: kršitev načela razumnega roka ..... II - 2672

– Trditve strank ..... II - 2672

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2674

Drugi tožbeni razlog: bistvena kršitev postopka ..... II - 2679

Prvi del: nezakonitost pripravljalnih faz za Odločbo 91/300 ..... II - 2679

– Trditve strank ..... II - 2679

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2680

Drugi del tožbenega razloga: predolgo obdobje med upravnim postopkom in sprejetjem izpodbijane odločbe ..... II - 2682

– Trditve strank ..... II - 2682

– Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2682

Tretji del: kršitev obveznosti sprejetja novih postopkovnih ukrepov ..... II - 2683

– Trditve strank..... II - 2683

– Presoja Splošnega sodišča..... II - 2687

Četrti del: kršitev pravice do vpogleda v spis..... II - 2695

– Trditve strank..... II - 2695

– Presoja Splošnega sodišča..... II - 2699

Peti del: kršitev člena 253 ES..... II - 2710

– Trditve strank..... II - 2710

– Presoja Splošnega sodišča..... II - 2711

Tretji tožbeni razlog: napačna presoja zadevnega trga ..... II - 2712

Trditve strank..... II - 2712

Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2713

Četrti tožbeni razlog: neobstoj prevladujočega položaja ..... II - 2715

Trditve strank..... II - 2715

Presoja Splošnega sodišča ..... II - 2717

Peti tožbeni razlog: neobstoj zlorabe prevladujočega položaja ..... II - 2725

Prvi del: rabati na mejno količino..... II - 2725

– Trditve strank..... II - 2725

– Presoja Splošnega sodišča..... II - 2728

Drugi del: klavzule o izključni dobavi in omejitve nakupov pri konkurentih ... II - 2734

– Trditve strank ... II - 2734

– Presoja Splošnega sodišča ... II - 2735

Tretji del: druge finančne spodbude ... II - 2738

– Trditve strank ... II - 2738

– Presoja Splošnega sodišča ... II - 2739

Šesti tožbeni razlog: neobstoj vpliva na trgovino med državami članicami ... II - 2741

Trditve strank ... II - 2741

Presoja Splošnega sodišča ... II - 2742

2. Predlogi za odpravo ali znižanje globe ... II - 2747

Prvi tožbeni razlog: potek časa ... II - 2747

Trditve strank ... II - 2747

Presoja Splošnega sodišča ... II - 2748

Drugi tožbeni razlog: napačna presoja teže kršitve ... II - 2749

Trditve strank ... II - 2749

Presoja Splošnega sodišča ... II - 2751

Tretji tožbeni razlog: napačna presoja trajanja kršitve ... II - 2757

Trditve strank ... II - 2757

Presoja Splošnega sodišča ... II - 2759

Četrti tožbeni razlog: obstoj olajševalnih okoliščin ..... II - 2761

Prvi del: sodelovanje tožeče stranke s Komisijo ..... II - 2762

Drugi del: nenamernost dogovorov glede določanja cen ..... II - 2764

Tretji del: obstoj preventivnih ukrepov ..... II - 2766

Četrti del: opustitev rabatov na presežni del ..... II - 2767

Peti del: omejen obseg rabatov ..... II - 2769

Šesti del: neobstoj graje drugih elementov prodajnih pogodb ..... II - 2771

Sedmi del: neobstoj koristi na podlagi kršitve ..... II - 2772

Osmi del: neobstoj tajnosti kršitve ..... II - 2773

Deveti del: značilnosti konkurentov ..... II - 2774

Stroški ..... II - 2775